M
188.035
OSZK

CZÓBELMINKA
A KÉT ARANY HAJSZÁL

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

MESESZERŰ! Igazán meseszerű az az eredmény, a mit a „TOLNAI VILÁGLAP"-ja elért. Páratlan kedvezményei, rendkívüli értékes és dús tartalma által szinte szokatlan nagy tömeg előfizetővel bír. Ha nem ismerné még a Tolnai Világlapját, kérjen belőle egy mutatványszámot melyet a kiadóhivatal: Budapest, Dohány-u. 16—18. készséggel küld.

EGY IGAZI ASSZONY

csak az lehet, aki a „MAGYAR DIVAT“ előfizetője. Ez a lap rendkívül sokoldalúságával minden nőre nézve egy lexikont képez. 2000 divatképet közöl évenként. Ha egy mutatványt kér, a Magyar Divat kiadóhivatala készséggel ingyen küld, Budapest, Dohány-utcza 16. sz.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

KÉT ARANY HAJSZÁL

REGÉNY

IRTA:

CZÓBEL MINKA

(FORDITÁSI JOG FENTARTVA.)

BUDAPEST
A MAGYAR KERESKEDELMI KÖZLÖNY
HIRLAP- ÉS KÖNYVKIADÓ-VÁLLALAT
KIADÁSA.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

M 188 035
ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
B 3401/1985
LELTÁRI SZÁM
R 2

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA, BUDAPEST.

Két arany hajszál.

I.

A sötétség fala.

Zuhogott az eső, sürü sötétség szállt le a Swidovec völgyre. Az a sötétség, melyet csak fenyőerdő tud szőni: éjszakából, feketésen-zöld galyak sürüjéből, fekete, füstös nehéz őszi ködből. Az a sötétség, melyben imbolyog a sötétség nehéz puha tömege, hogy itt-ott még sürübbre sötétedjék. Melyben kitágul a szem, hogy belefuródjék a sötétség falának bársony-nehéz, bársony-fekete éjjelébe.

Allt a sötétség fala és mégis mozgott. Mozdulatlan volt és mégis ide-oda folyt.

Néha egy-egy felhőfoszlány megakadt a fákon, de csak mint egy fehérebb sötétség függött a sürü galyak között. Ha elhuzódott, egyes rongygyá széttépve maradt a fenyő tüin.

E sötétségbe zugott a patak morajló hulláma folytonos egyformasággal, de közbe megujuló erővel, mely ismét elgyöngült, mint egy örökös melódia örökké visszatérő üteme.

Szinte láttatta e hang, a patak, hol lepke után kapó fehér macskákként felugráló habját, hol ismét jégtükörszerüen elsimuló vizét.

Néha még egy más hang is hallatszott a sötétben: patkók dobbanása a távol köves uton.

Közelebb jöve, a hang csendesedett, mig egészen elnémult, de más moraj váltotta. Ugy hallatszott, lovasok állhattak meg. Fegyveres emberek szállhattak le a lóról, mert érc csörrenése hangzott a kövön. Most halkitott beszéd is vegyült a patak zúgásába:

— Tovább igy nem haladhatunk! — szólt egy parancsolásra, de egyszersmind óvatosságra szokott hang.

— Hát maradjunk itt — felelt a másik. — Rakunk tüzet, ha lehet. A fenyők alatt nem is ér ugy az eső.

— Ugyan mit gondolsz? Ilyen közel az országuthoz! Tudod, hogy dij van kitüzve fejünkre.

— Hiszen minket nem érhet baj!

— Persze, hogy nem, de minek koptassuk hiába a fegyvert? Aztán kár volna még jobban magunkra zúditani azt a darázsfészket, melyet a nádorispán költött ki ellenünk.

— Az mindenütt utánunk lesz — felelte a másik a bizalmas cseléd modorával, kinek mindent szabad mondani s kit ura mindig érdemesit feleletre.

Csakugyan egész természetesen válaszolt a parancsoló hangu:

— Dehogy lesz, őrizkednek ők a vadonba jönni. Most már csak menjünk akárhogy. Nem messze lehetünk a Bukovinkától, ott juhászok tanyáznak, náluk maradhatunk, mig pirkad a hajnal. Onnan lesz valami csapás a havasra s reggel tovább mehetünk. Ha egyszer elérem cédrus palotámat Dobosánkán, nem jön ott senki utánunk. A lengyel királynak más dolga van, az itteniek meg tudják, hogy sokan nem jöhetnek, kevesen pedig nem mernek.

E beszéd alatt a két vándor lassan kereste utját a patak mentén. Félelemtől horkoló lovaikat maguk után vezették.

Egy tisztásra értek, hol a sötétség fala lazábban volt épitve. Neki vágtak a hegyoldalnak, tapogatózva nyomról-nyomra lépve a szálas erdő

törzsei között bukdácsolva a gyökereken, csuszva az apró köves, agyagos partokon.

— Csak legalább fáklyánk volna! — szólt a szolga.

— Nem először járunk sötétben, Ivánom! — felelt az ur.

— De még ilyen sötétet talán nem értem soha. Aztán könnyü neked, te bűbájos vagy, te látsz a sötétben is, de én mindig azt hiszem, hogy valami fekete falba ütöm a fejemet.

— Puha ez a sötétség fala, Iván. Csak inkább a fenyőtörzsekre vigyázz, tartsd magad elé a kezed, akkor két szem helyett öt ujjal látsz.

Iván messzire maga elé tartotta kezét, ahogy gazdája mondta. Három éve követte már, három éve nem tett mást, mint azt, mit ura mondott. Bámulattal, rajongással függött rajta; egy felsőbb lényt látott benne, ki igazán mindenre képes.

Mert a sötétség sürü fátyola Dobos lovagot takarta el. A legszebb és legerősebb férfit, ki akkortájt hetedhétországon élt, őtet és hűséges szolgáját, Markulcsek Ivánt, egy zimiri pásztorfiut, kit Dobos a medve karmai közül mentett meg. Azóta Iván egy percre se hagyta el, követte, kisérte. Ha szabadban háltak, fenyőgalyakból, mohból ágyat vetett neki. Ha otthon voltak, tisztogatta fegyverét, szobáját, ruházatát. Olykor tilinkózott neki, mert Dobos szerette a muzsikát és néha kedve telt benne, hogy előtte táncot járjanak.

S a szigoru lovag, ki halállal büntette a legkisebb ellenmondást, Ivánt soha még egy rossz szóval se illette.

Sokszor, ha őrt állt a fiu kalandos utjaikban Dobos észrevette, hogy fáradtan huzódik össze szőke szempillája nagy kék szeme felett, a lovag kivette a kezéből a fegyvert: «Pihenj egy kis korig fiam, addig őrködöm én».

Markulcsek restelte elfogadni a kegyességet, de Dobos csak folytatta: «Hát azért vettelek ki a medve karmaiból, hogy most a fáradtság tépjen szét? Gyenge vagy te még ahhoz».

— És te gazdám? hogy élsz meg nyugalom nélkül?

— Én?! — mást nem szólt a lovag, de ez egy szóban oly végtelen önbizalom, oly határtalan gőg, oly szomoru elszántság volt kifejezve, hogy Iván szó nélkül és alázatosan teljesitette ura kegyes parancsát, lefeküdt lábaihoz s gondtalanul elaludt.

Most nem volt szükség e figyelemre, mert alvásról most szó sem lehetett. Órák teltek, mig végre egy tisztáshoz értek.

Inkább tapogatva, mint látva, meglelték a juhász kunyhóját, a nagy fakerités mellett, melyben a juhok háltak.

A kunyhó csak egy nyitott fedél volt, előtte még látszott néhány veres parázs, feketére üszkösödött szirkók között, elhamvadó tüznek gyenge maradéka.

Iván rázörgetett a kunyhóra, mi felesleges volt ugyan, mert a juhászt már ugyis felébresztette kutyájának őrült ugatása.

A juhász keresztet vetett, fejszéjéhez kapott, aztán csititotta kutyáját, hogy hallja, merről jön a veszély, ugy lépett az utasok elébe.

Iván csak odaszólt neki: «Dobos», mire a juhász nagy hálálkodásba fogott: «Kegyeskedjél beljebb kerülni, mindjárt rakok tüzet, levágok egy gyenge bárányt, sütök pecsenyét».

— Soh'se süss te pecsenyét! — felelte a lovag — de adj egy korty zsendicét, szomjas vagyok, aztán rakjál tüzet, az jó lesz.

Nemsokára égett a tüz. Iván egy sürü fenyőfa alá kötötte a lovakat, hol a már ugyis szünőfélben lévő eső nem érte őket.

Csak most látszott meg, milyen különös állatok: egyik sárga, másik fekete, de alakra, formára, mintha csak ikertestvérek lennének, tökéletesen egyenlők; nem nagyon nagyok, de erős csontuak, széles szügygyel, nehéz fejjel, lelógó fülekkel. Ez idomtalan fejben oly nagy és tüzes szem világitott, hogy szinte ijesztő volt belenézni. Az erős csánkok hosszu szőrrel voltak benőve s

rendkivül széles paták szolgáltak alapul a bozontos teremtményeknek.

E két lomha állat, gyors futásban elérhetetlen volt, fáradságot nem ismert, napokig megélt egy pár füszálon is.

Hirnevük majd oly messze terjedt, mint Dobosé és társaié.

Sokan a lovakat is bubájosnak tartották.

— Táltos az, beszélni is tud — mondták, különösen a feketéről.

Mások azt állitották, hogy azon méntől származik, melyen Atilla a hunnokat vezette.

Olykor estenden látták egy faluvégen száguldani, hogy a rajta ülő lovas alakja, mint egy fekete, ércbe öntött szobor vonult el a teli hold réztányérja előtt. Lomhán csetlett-botlott a ló, de nem volt oly gyors futó, kit el ne ért volna.

— Jön a fekete lovas! — hangzott közeledtére, s mindenki menekült, mintha csak kisértetet látna.

Pedig Dobos igy uton nem bántott senkit, sőt sokakon segitett, kit bajban talált: ha kis havasi lovat látott, ki hiába igyekezett a kátyuból kihuzni a nehezen megrakott fás-szekeret, neki állitotta legényeit, kik egyet lóditottak a szekeren, hogy a kis ló tovább mehetett. Vagy ha rongyokba burkolt öreg ember didergett az uton, megtörtént, hogy odakiáltott egy vagy más kisérőjének: «Te Gyuró, ugyis rossz már a ködmönöd, add oda ennek az öregnek, majd veszünk másat Huszton».

Akkor minden legény igyekezett ködmönét odaadni, de Dobos mindjárt rendet csinált. Metszően veté oda: «Akinek mondtam!» s a többiek mind tudták, hogy könnyen átszaladhat hegyes, éles kardja a nem engedelmeskedőn.

Kevés szóval élt a lovag, de emberei oly fegyelmezettek és engedelmesek voltak, hogy a legjobb katonáknak is beillettek volna.

Kisérői mind vidékbeliek voltak: vagy Jassenow környékéről, vagy Lengyelországból, a Pruth tájékáról. Rendesen tizenkét legénynyel

járt, mind fehér halinába, fehér bőrködmönbe öltözve, fekete bárányprémmel, bárányból sipka a fejükön télen-nyáron.

Néha friss, piros vérfolt akadt a fehér halinán.

Isten tudja, hol járhattak ilyenkor? Püspök palotájából, gazdag székesegyházból hozták el a kincseket, aranyokat? Nem merte senki megkérdezni, mert az a hir járt róluk, hogy Dobos és serege sérthetetlen, mig ők a szemükkel is megtudják verni az embert.

Zár nem állhat ellent nékik, fegyver nem fogja őket.

A legények maguk is hitték, hogy őket nem bánthatja senki, csak egyedül uruk, parancsolójuk, azért nem féltek senkit, csak egyedül őt.

Néha csak magába ment el Ivánnal, ilyenkor még a serege se tudta, hol járt? Kalandos, veszélyes utak lehettek azok, mert akkor mindig sok kincs került a cédruspalotába, s a két ló is, ha megjöttek, mindjárt leheveredett a fenyőgalyaalomba, mintha még ők is megsokalták volna az utat.

Egy ilyen titokzatos járásról értek ők most a Bukovinkába, hol a juhászoknak medve a hálótársa, farkas az ellensége.

Ismerős lehetett Dobos itten, mert az öles juhász, hosszu zsiros hajával, fekete zsiros ingével alig lelte helyét. Hol a tüzet élesztgette, hol friss vizet hozott, hol zsendicét kinált, egy gömbölyü, fából kivájt füles csészében. Hercegségednek szólitotta a lovagot, fenyőgalyakból ülést készitett neki, s a lovakat ellátta finom ropogós szénával.

Mikor a hajnal lebontotta a sötétség falát, hogy rózsaszinü sátort vonjon az erdő fölé selymes felhőből, pirosló ködből, Dobos utra készült. Egy aranypénzt adott a juhásznak, koronás ember képe volt az arany egyik oldalán, oroszlán a másikon.

Iván előhozta a lovakat, tartotta a széles kengyelvasat, mig Dobos felszállt. Milyen büszkén, gyönyörüen ült az aranyosan kirakott nyeregben, hogy ömlött ki fekete göndör haja bár-

sony süvege alól! Ő is bőrbe volt öltözve, csakhogy sárga bőrbe, nyakát fényes aranylánc övezte, süvegjén egy nagy drágakő csillogott, de jobban csillogott nagy fekete szeme a sürü felfelé kondoruló szempillák alól. Fényes aranynyal volt kardja is kirakva, pisztolya, hosszucsövü puskája.

II.

A cédruspalota.

Ragyogó szép nap kélt az esős éjre, kéken sugárzott az ég, zölden tündöklött a moh, s a fenyő kemény tűi, mintha ezer pókhálóval lennének át meg át, körül meg körül szőve, ugy fénylett, csillogott a rajta beözönlő napsugár, a millió-nyi ezerszinü harmat és esőcsepp.

Mintha szivárványban járnának, ugy mentek a lovasok keskeny uton, sürü fenyők között, fel a Dobosánka magaslatára.

Nem látszott semmi a sürüségtől, csak mikor egész közel értek, meredeztek nehéz kőfalak a zöld fenyők felett.

Egyetlen egy bejárat nyilt a kőkeritésbe: egy nagy ives kapu.

Ehhez vezetett a meredek keskeny ut. A többi része a falnak sziklára volt épitve, meg se lehetett közeliteni, hogy ostrom esetén csakis a kaput kellett védelmezni néhány fegyveressel, a többihez ugy se jutott élő ember.

Mikor a lovasok a bejárathoz értek, Iván egy különös tilinkónótával adott jelt.

Azonnal kitárult a nagy vasalt tölgyfakapu. Nyikorgott a sarka, odaütődött a kőfalhoz belső kilincse.

A lovak az ismerős hangra vidáman emelték fel nehéz fejeiket, érezvén az istálló közelét. Csakugyan ott voltak a kőfalhoz épitve, 6—6 lóra számitva mindegyik. De a Táltos és a Gunárnak nagyobb helyet szántak, nem is voltak

odakötve, szabadon mozoghattak egy elrekesztett almos ketrecben.

Még más ólak, konyhák, cselédházak is voltak a kőfalhoz ragasztva. Belül a falon nagy tér nyilt. Belefért volna egy kis falu. Talán hajdan valami király vára lehetett, de most nem látszott a várépületből semmi se.

A legmagasabb ponton szép lakóház állt, gerendákból rakva, mint a falusi házak, csakhogy nagyobb, szebb, emeletes, tágas és a gerendáknak szine mint az aranyba mártott bőré. Mert Dobos lovag szeszélyéből nem idevaló fából rótták azt. Fenyő volt ugyan ez is, de nem e komor hegyeken termett. Napsugárban nőtt fel, tenger-szellőben hajlongott, tengeren, rengeteg idegen országokon át hozták ide a Libanonból. Mert libanoni cédrus volt a palota minden gerendája. Cédrusfa a faragott oszlopok, melyek a tornácot tartották, cédrusfa még a mestergerenda is a cinteremben, cédrusfa a párkányok, szemöldökfák. Mérhetetlen kincsekbe került a cédrusfát idehozni, de Dobos lovag igy kivánta.

Mikor beleszálltak az omladékba, mondták neki legényei: «épitsük fel a régi várat, van itt kő elég». De ő azt felelte: «Jó még a kőfal, azt javitsuk ki. Én csak egyszerü házban akarok lakni, mint az édes anyám lakott».

Nagyon szerette az egyszerüt, ha — kincsekbe került.

— Aztán a gerendák összeomlanak, ha egyszer a mi porunkat elfujta a szél, a kő pedig megmarad. Ha a sasok kipusztultak, minek adjon a sasfészek verebeknek menedéket?

Benn a ház közepén a pitvarból tágas, de alacsony terem nyilott, egy nagy asztal és padokkal. Köröskörül a falon állványokon, vagy szegekre felakasztva szebbnél-szebb arany- és ezüstedények, drága kövekkel kirakott serlegek, nehézfedelü kannák. Egy különös emelvényen rubinos, gyémántos szentségtartó, előtte — bár üres volt — mécs égett s Dobos, ha arra ment, mindig meghajlott előtte:

— Az én Ur Jézusom lakóháza! — mondta néha magába, — meg aztán a nap jelképe. A nap! Mindnyájunk éltetője, mindnyájunk atyja!

Ilyenkor kitárta karjait, s rajongóan kiáltott fel: «Én Istenem! Atyám! Napkirály, vezérelj! erősits! bátorits!» De csak ha senki sem látta; kisérői előtt mindig komoly és nyugodt maradt, még Iván előtt is, csakhogy vele beszélgetett, mig a többieknek csak parancsot adott.

A nagyterem mellett volt Dobos hálószobája: medve- és farkasbőrökkel kibélelt odu. Medve- és farkasbőr nyughelylyel. Puha és sötét volt itt minden, pihenésre hivó, megnyugtató, harci fáradalmak, nyugtalan, zivataros éjek után.

A lovag fekhelyét sok szürke, barna bőrök között egy sárga oroszlánbőr is takarta. A cédrusokkal hozták ide, messze tengeren tulról. Az odu egyik szögletében nyitott tüzhelyen a ragyogó nap dacára fenyőtüz lángolt. Gyanta lehü füstje, rózsaviz illatával s a bőrök nehéz szagával keveredett. Dobos a kereveten hevert. Hatalmas alakja csak egy puha selyemszövetbe volt burkolva, olyan törökös bő selyemköpenybe.

Nagyot nyujtózott s Iván felé fordult, ki, miután gazdáját kiszolgálta, leült a bőrökre, lábaihoz.

— Menj pihenni Ivánom, fáradt lehetsz! Nem egérugrás Kassától idáig. Igaz, nem hiába jártunk, kincses házunk gazdagabb lett, de az erő a legnagyobb kincs, azt kell kimélni. Menj aludni Iván!

— Nem tudok, gazdám!

— Miért?

— Egy leányra gondolok.

— Ki ne gondolna leányra? A leány és a virág legszebb e földön, de a leányt szereti az ember, ha látja, aztán elfelejti.

— A többit elfelejtettem, ezt az egyet nem tudom.

— Gyerek vagy te Iván. Holnap, ha kialuszszuk magunkat, megyünk Lengyelországba. Nemcsak a Hernád vizét issza szép leány, a Pruthból is merit olyan, még talán szebb?

— De ez reám nézett!

— Bolond, hát asszonyszem soh'se nézett reád?

— Nem igy!

— Mit vágyódol egy után? Nem eleget szeretünk?

— Szeretünk sokat, de nincs szeretőnk.

Dobos egy hajszálnyival komolyabban nézett, aztán nyomatékosan mondta: «Nem is jön a Dobosánkára asszony. Jó az otthonülő, elpuhult embernek a rokka mellett ülni, a bölcsőt ringatni, de hidd el Iván, csak egy boldogság van a világon: a Hatalom! Gazdagság? Szerelem! csak eszköz hozzá. Mindig legjobban félték a halált, mert ő hatalmasabb mindenkinél. Mig ifju s erős vagy, hatalmad van sokak felett. Hogy fogy hatalmad napról-napra, ez az öregség szomorusága. De ha hatalmas akarsz maradni, kerüld az asszonyt — az *egy* asszonyt. A *többivel* játszhatsz, mulathatsz, de *egy* ne legyen élted béklyója.»

Iván bizonytalanul válaszolt: «Mégis, ha asszony lenne a házban . . .»

— Mi volna akkor? mi hibázik innen? Rend és tisztaság van mindenütt. Az ételeket, a sziverősitőket, az orvosságot megfőzi Ichnát jobban mint bármely fejér cseléd. Olesz még virágokat is nevel az ablakban meg a ház előtt, mert tudja, hogy szeretem a virágot. Ilyen magas hegyen kevés asszony kertjében terem virág.

— A virág és a lány a legszebb e földön! — ismételte Iván búsan.

— Igen, csak ne feledd, hogy mindenütt terem asszony is, virág is. Ki egy után busul, hitvány, gyönge báb, nem érdemli meg a férfi nevet. De most menj aludni.

Iván csendesen ment ki, nem tudott mit felelni, de csak mégis sajnálta, hogy a Dobosánkán soha se lesz asszony.

A lovag komoly ábrázata megenyhült, majdnem mosolyogva, majdnem meghatottan nézett a fiu után: Szegény bolond gyerek! Most ugy

látszik, komolyan veszi. Hát igazán fájhat a férfi sziv egy asszony miatt? Hiszen ez az *ő* dolguk, hogy utánunk epedjenek! De olyan szomoruan nézett. Ejh! majd kialussza! vagy a legközelebbi tüzes szem kiégeti belőle ezt az emléket. De hogy ilyen lágy szivü ez a fiu! Ez egygyel csakugyan megáldott a teremtőm, hogy az asszonyt csak addig szeretem, mig látom. Az angyal is megigérte, hogy fejér cseléd önként fog karomba omlani, nem is mondta egy se, hogy «*nem*», ha kitártam felé, és sokan mondták, hogy «*igen*», ha el is fordultam tőlük.

Ismét nyujtózott a medvebőrön, s fáradtan zárta le asszony-győző szép szemét Dobos lovag.

III.

Két aranyhajszál.

Dobos lovagnak hivták őt mindenütt, mert a nagyok, hatalmasok fajtájához tartozott.

Cimerét nem látta senki, keresztnevét se hallotta senki, nem is tudták, van-e keresztneve?

Vára volt, — mert elfoglalta, jobbágya volt mindenki, kit akart — mert parancsolni tudott. Ha asszony, szó nélkül lett szeretője, ha ő kivánta, és még sok szivesen lett volna, kit nem is kivánt. Ha férfi, — követte; vagy adóját hozta neki, ahogy parancsolta.

De ő csak a legszebb asszonyokat méltatta szerelmére, csak a legbátrabb férfiakat fogadta követőül.

Vak engedelmesség volt, mit kivánt. Egy szavára, egy tekintetére teljesült parancsa, s szükség esetén ott volt kardja hegyén az «Ultima ratio», a világ leghatalmasabb ura: a Halál.

Dobos lovag eredetéről sok hir keringett: néhányan koldusgyereknek hitték, mások rebesgették, hogy a lengyel király ivadéka, még azt is mondták, hogy Attila hun vezér származottja.

Némelyek a Nap fiának gondolták. Talán ő maga is azt hihette, mert sokszor felkiáltott:

— Oh Napkirály! Atyám! vezérelj! erősits! bátorits!

Egyszer Iványnak is mondta: «Mig a napot látjuk, minden jól van, mégis éjjel járunk, mint a baglyok. De azért ne félj semmit, még most biztonságban vagyunk».

Iván csak egyszerüen azt felelte: «Ki félne veled?»

Dobos kissé fáradt volt a kassai ut után, s több napig otthon maradt pihenni. Hogy nem volt más dolga, mint a medvebőrökön heverészni s kertje utolsó virágait, a rezedákat s a lankadt hónapos rózsákat nézni, sürübben lepték meg emlékek a multból. Anyjára gondolt. szép halvány asszony volt, barna haju, zöldes szemü, talán mert mindig a fenyőfák tükröződtek benne. Gyönyörü oltárkendőket tudott himezni, és ha font, mindig igen szépen dalolt. Fent lakott a hegyen fiával, egy kis faházban. Veres fenyőből volt a ház épitve, egy ól állt mellette, a juhok és tehenek számára.

Senkit sem ismertek, senki sem járt hozzájuk. Néha az anya lement a városba, ilyenkor hozott lisztet és sót. Ő otthon segitett kaszálni, fát vágni, vagy a juhokat legeltette a havason.

Ha atyja után kérdezősködött, az asszony csak azt felelte neki: Régen meghalt, még mielőtt téged láthatott volna. Szép volt és bátor, ott van a falon fegyvere, számtalan medvét, farkast teritett le vele.

Ez a fegyver volt a fiu álma: egy hosszu csövü, rezes agyu puska, melynek agyán rézcifrafságok között gyöngyházból vadkan- és szarvasvadászat volt kirakva a barna fába. Sisakos emberek lándzsákkal és ebekkel vadásztak, mig mások kürtöt fujtak. Sokszor elmondta a gyerek, milyen boldog lenne, ha ő is igy vadászhatna. Mindig kérte anyját, csak egyszer engedje meg neki a fegyverrel menni. De anyja nem engedte: «Még valami baj történik, nem való az még a te kezedbe».

Egyszer azonban a fiu véres fejjel és szétmarcangolt karral jött haza. A sürü málnabokrok, óriás lapuk, törpe égerfák között a patakhoz vezető csapáson, váratlanul, hirtelen találkozott egy anyamedvével. Első percben a medve megijedt, s már visszaforditotta nagy fekete fejét, de azon pillanatban a vele lévő bocs, egy kis kutya bizalmas kiváncsiságával a fiu felé közeledett, s kezdte szaglászni. Az öreg medve veszélyt sejtve, két lábra állt, s rettenetes bőgéssel megremegtette a vadont. Csakhamar a fiut karmai közé keritve, marcangolta. De Dobos nem veszté el lélekjelenlétét, egy gyors mozdulattal kihuzta tüszőjéből hosszu nyelü kését s a medve hasába tötte. A nagy állat ujra borzalmasan felorditva elereszté a fiut, ki az alatt fejszéjével fültövön vágta ellenségét. Csapása oly szerencsés volt, hogy a medve holtan terült el. S a gyerek megsebezve ugyan, de nagyobb baj nélkül menekült. Most már nem tagadta meg anyja tőle a fegyvert: «Bátor vagy, mint apád, használd fegyverét, méltó vagy reá».

Ezután a fiu csakis atyja karabélyával ment juhait őrizni. Nagy biztonsággal tanult meg célozni. Ha a kova szikrája felrobbant a puskaporban, az iramló vad halva rogyott össze. Szarvas, vaddisznó, farkas, nem volt biztos puskája előtt. Most már a medvétől sem félt, mert ő volt a támadó, s ha a vadállat a golyótól nem rogyott mindjárt össze, fejszével ment neki. Soha sem hibázta el kedvenc csapását, fültövön érve a medvét.

Közbe havasi virágokat szedett, s órákig elnézte a kék égen vonuló felhőket. Legjobban szerette, ha mérhetlen magasban egyik felhőréteg a másik ellen vonult. «Csatáznak!» mondta ilyenkor.

— — — Kavargó zivataros nap volt, heves napsütéssel, gomolygó felhőkkel. Izzó napsugártól arany-zöld lett a rét, gomolygó felhőktől fekete lett az ég.

A fekete felhőkön keresztül szines iv, himes

szivárvány fénylett, mint a menyország gyöngykapuja.

Dobos a közelgő vihart látva, juhait a Skurtul szikla felé terelte, hogy ott menedéket találjanak a szikla alatt.

A juhok összetették fejeiket s azon izgalomtelt megadással, melylyel az állat zivatar elébe néz, türték-várták a közelgő égiháboru szélrohamait, levegőnyomását. Fehéren, fakón világitott gyapjas hátuk az elsötétülő tájon.

A felhők már majdnem feketeszürkék voltak, de a sziklára még élesen tüzött a nap. Szinte lángot vetett.

Csakugyan, mintha lángot ontana!

Csakugyan, mintha füst környezné!

Mire a füst ismét elvonult, a szikla megnyilt, s belőle mint egy ingó-kuszó növény, hol hosszan kinyulva, hol összehuzódva jött ki egy vihogó ördög. Arcát fintorgatta, nyelvét öltögette, s rémes kacagása betöltötte az egész vidéket.

A gyerek, kinek szive meg nem dobbant vadkan vagy medve látására, most hevesen érezte a vért fejébe tolulni, de nyugalmat erőltetett magára: «Ha észre vesz», gondolta, «végem van, pokol fenekére visz, elkárhozom. Meg kell ölni, mielőtt meglát!»

Végtelen óvatossággal vette le válláról fegyverét, halkan, mint a vadmacska kuszott közelebb a sziklához s mig az ördög hihetetlen mozdulatokkal csavargott ide-oda, célba vette, s elsütötte puskáját.

E percben óriás csattanás jött az égből, egy szemkápráztató villám égető sugara ömlött a sziklára, s a rettentő dörgés-csattanást tulhangozva, orditott az ördög. Mint egy gyökerétől elszakadt szélvész hordta kóró, felugrott a levegőbe, halva rogyott össze, aztán füstté vált, elszállt a viharzó fellegekkel.

A nagy csattanásra Dobos is elalélt.

Mikor magához tért, fényes, világos angyal állt mellette: «Fiam!» szólt hozzá átlátszó hangon, mely lágy volt, mint a fuvola és érces mint

egy ezüst csengő hangja, «legyőzted a sátánt, pokol fejedelme már halva. Mit kívánsz jutalmul? A bátoré a világ, te bátor vagy, kívánhatsz bármit. Mi jót adjak néked? Akarod az örök üdvösséget?»

A fiu elgondolkozott, csak addig, mig egy suhanó fecske szárnya érinthet, aztán nyugodtan mondta: «Fényes angyal, messze még az örök boldogságig, eddig mindig szegénységben éltem. Adj nekem Hatalmat! Nem kérek én csak tizenkét sikerteljes boldog évet. Fegyver ne fogjon engem, zár nyiljék fel előttem, siker kisérjen mindenütt. Hatalmam legyen sokak felett, felettem ne légyen senkinek hatalma.»

Az angyal Dobos fejére tette kezét: «Meg lesz kivánságod. Itt fekete hajad közt nőtt most két aranyhajszál, mig azt ki nem huzzák, sértetlen vagy, és siker kisér mindenütt. De meg ne mondd soha senkinek, mert bajba keveredné!.»

Eltünt az angyal. Dobos fején melegséget érzett, mintha sugárzana.

«A két aranyhajszál!» gondolta, — «csak soha senki észre ne venné! Hogy fogom eldugni édes anyámtól?»

Mire haza ért juhaival, anyját nagy betegen találta.

— Édes fiam, — mondta a halvány asszony, — már nem érem el a hajnalt. Mi lesz veled, édes jó fiam? nem ismersz senkit, nem hagyok neked vagyont!

— Felettem nyugodj meg jó anyám. Csak téged tartson meg az Isten, hogy látnád hatalmamat, dicsőségemet, s elborithatnálak aranynyal, kincsekkel!

Az asszony elmosolyodott fia álma felett, s csendesen zárta le szemét az örök nyugalomra.

Milyen messze látszott mindez Dobos lovagnak, milyen álomnak tünt fel neki minden: hirtelen nőtt gazdagsága, kalandjai, szerelmei, hihetetlen sikerei. Egyszer csatában is volt. Feltünt seregével, senki sem tudta honnan? A gyenge, a már megvert fél pártjára állt, néhány emberé-

vel győzelemre vezette őket, de eztán megint eltünt, még a zsákmányban sem osztozott, nem akart másokkal egy sorba lépni. Legénysége közül egy se sebesült meg a csatában, se lovuk, se ő maguk. Kiket győzelemre vezetett, mondták: «csak a Sátán lehetett» s keresztet vetettek magukra.

Nem huzott hozzá senki, még kik hálával is tartoztak neki, gyanusitották, ócsárolták, de ha félelmet gerjesztett, ha parancsolt, mindenki megadta előtte magát. Azért mondta is egyszer Iványnak: «Arra gondoltam, hogy hősök leszünk, szolgálatába minden nemes és szépnek, de végre mi a szép és nemes? — — A Hatalom! mert ez a bátorság, az erő eredménye, s szép és nemes csak a bátorság, az erő lehet. Szabadabb vagyok igy. Király vagyok: az erdő királya!»

Iván nem sokat értett e beszédből, ő csak azt tudta, hogy urának mindig igaza van.

De nem sok ideje volt Dobos lovagnak emlékeinek élni, bár feltette magába, hogy most egy hétig marad itthon. Nyugtalan természete nem engedte soká a pihenést. Már harmadnap a fegyvereket vizsgálta át s a lovakat vasaltatta.

Másnap kiadta a parancsot: «Négyen mentek Tartarowba bort keriteni. Csak mondjátok meg a korcsmárosnak, hogy küldje fel; ti is segithettek a felszállitásba. Attól nem kell tartani, hogy meg nem teszi — ismer már engem».

— Kettő közületek megy Worochtára. A worochti templomból, már nem fogják önként adni azt a gyönyörü zománcos kelyhet, melyből a bort meg akarom inni, de hiszen a zár kinyilik előttetek. Éjjel menjetek, még ha látnak, se fognak megállitani. Holnapután éjféltájba gyertek elémbe a Blisnicára, lehet, hogy onnan tovább megyünk.

Több szó nem esett, tudta, hogy parancsa teljesitve lesz.

IV.

Olánka tánca.

Azon az éjszaka, mely az augusztust a szeptembertől elválasztotta, a Blisnica teteje már hóval volt boritva. Vékony hóréteg ugyan, csak mintha sóval szitálták volna be a kopár havast, de mégis fakón világitott a sötét éjben a hegy széles háta.

Sötét éjszaka volt ismét, ha nem is oly gyilkos sötétség, mint mikor Dobos a Bukovinkán pihent, sőt a felhők között néhány csillag is bujdosott, homályosan, mint temetési lámpák fátyollal bevont fénye.

De ha hó- és csillagfényben a havas világosabban derengett, annál mélyebben sötétlett a havast övező erdők fenyőkoszoruja.

A hegy tetején két lovas jelent meg; két nehéz fejü, lompos farku ménen: Dobos és hű szolgája. Megálltak a magaslaton, aztán Dobos leszállt, átadta lovát Iványnak, ki vezetéken sétáltatta a két ment közbe. Dobos türelmetlen volt: «Még se jönnek! Hol maradhatnak? Éjfél már régen elmulhatott. A fiastyuk magasan jár, a kaszás csillag is feljött».

Mindig hevesebben járt fel s alá, hogy a hóban egész kis utat taposott. Iván nem szólt semmit, tudta, hogy ha gazdája ilyen türelmetlen, legjobb hagyni, mert minden szó csak jobban ingerli.

A Dragobrat irányába nézett, végre mondta: «Nézd uram, ott valami fény tágit a sötétségen, alighanem Olesz fáklyája lesz».

— Csak ott? — dörmögte Dobos kelletlenül. — Még egy órát is várhatunk reájuk.

— De édes gazdám, hiszen ugy is itt akarod tölteni az éjet. Mondtad, hogy csak hajnalban megyünk Bocskóra.

— Csakhogy nem szeretem, ha *engem* váratnak. Éjfél elmult, éjfélre mondtam, legyenek itt! —

s meglazitotta kardját hüvelyében. Iván tudta, hogy a két késedelmes élete most csak egy hajszálon függ. Sajnálta különösen Oleszt, ki a virágokat szerette. De nem igyekezett urát jobban hangolni, tudta, hogy ezt csak valamely szerencsés véletlen teheti.

A fáklyafény közeledett, nagyobb, veresebb lett, hol eltünt az erdőben, hol ismét előbukkant. Végre kiért a havasra, itt már látszott a lovasok alakja könnyebb, kisebb lovakon, mint Dobos és társa, de fürgén jöttek a havas meredeken felfelé. A fáklya lángja veresen világitotta meg fehér halinás termetüket, vagy elboritotta füstjével egészen, hogy a megvilágitott füstben csak mint ködképek lebegtek. De még két más alak is ment előttük: női alakok.

— Miféle némbereket hoznak azok? — kérdé Dobos még türelmetlenebbül.

— Csak ez kellett még! — gondolta Iván, mert ismerte a lovag természetét. Nem szerette, ha neki asszonyokat hoztak. Ő maga választotta ki azt, ki neki tetszett, s annak aztán parancsolt. Hogy egész közel jöttek, Dobos rárivallt Oleszre: «Mi a fenének hoztad ezt a nyügöt ide! Miféle két fehércseléd ez? Vagy tán ezek késtettek el benneteket, hogy *engem* várakoztattok?»

Olesz nem is sejtette a veszélyt, ugy látszott örült valaminek, oda szólt a fáklyavivőhöz: «Add csak Gyuró a zsákot!»

Ez leoldta nyakáról a durva vászonzsákot, melyben megcsörrent valami.

Olesz kibogozta a zsák zsinórját: «Nézd uram, nem is hittük, hogy oly gazdag a worochti templom. Nem egy, de öt gyönyörü kelyhet hoztunk el. Ebbe virágokat fogok neked az asztalra rakni, itt van két karos gyertyatartó, itt egy rubintos lánc. Talán a Szüz Mária ruhájára teszik ünnepnapkor? Itt egy remek sótartó, melyből a kis gyerekeket szokták keresztelni, meg két ezüstkanna. A jó sikertől táncos kedvem támadt, ép akkor látom meg ezt a két lányt az ut mellett őgyelegni. Bizton a szeretőjükre vártak,

mert mit csinál két leány késő este az uton? Várjatok, gondoltam, itt nem táncolhatok, mert a gazdám várna, de felterelem őket a Bliznicára. Igy hoztam el ezeket, hiszen te szereted a táncot nézni.»

Dobos szeme rávillámlott a leányokra, kik remegve, pihegve álltak ott, s várták, mi fog történni.

Alig serdült lányok voltak, még vastag bőrkozsukjuk és durva piros katrincájuk se rejthette el gyerekes termetüket.

Dobos mogorván kérdé az egyiktől, aki szőkébb és pirosabb volt:

— Hogy hivnak?

A leány lesütött szemmel, megcsukló, alig érthető hangon felelte:

— Morozuk Olanka.

A másikhoz, egy halványabb, nyulánkabb leányhoz fordult a lovag:

— Hát téged?

— Grubi Tava, hercegséged szolgálatjára — felelte kissé bátrabban a nyulánk leány.

— Jó, hát ha már itt vagytok, táncolni fogtok. Te Olanka Oleszszel, te pedig Tava Gyuróval járod. Halál fia, ki fárad, vagy nem akar.

A lovakat szabadjára bocsátották. Hadd kaparjanak valamit a hó alól.

Iván gazdájának a nyeregtakarókból csinált ülést, az egymásra rakott nyergekhez pedig megtámaszkodhatott, akár egy kereveten. Igy szerette a lovag, vagy nagy fáradságot, vagy nagy kényelmet kivánt meg a természete. Maga elé rakatta az öt kelyhet. Szebbnél szebb ötvösmű volt mindenik. Egyik borsónagyságu keleti gyöngyökkel és smaragdokkal kirakva, két másik csak aranyból, de nehéz vert aranyból. Egyiknek fedele is volt. A negyedik majdnem egészen beboritva veres és zöld drágakövekkel. De az ötödik volt a legszebb: ugy a teteje, mint az alja öt részre elosztva, fehér zománclap volt mindegyik rész, s minden fehér lapon feketére rajzolva egy-egy jelenet Krisztus urunk kinszenvedéséből.

A fáklyát egy turásba szurták le Dobos mellé, hogy jól láthassa a kincseket. A két karos gyertyatartóra, meg az ezüst kannákra alig vetett pillantást. Az egyik gyertyatartó meg is volt törve egy kicsit, de a finom munkáju rubinos láncot sokáig tartotta kezében s nézegette. Ugy látszott, haragja elmult a szép dolgok láttára.

Iván tilinkót vett ki tüszőjéből. Előbb nagyon halkan játszott rajta, aztán mindig erősebben. Régi nóta hangzott a havason keresztül s a legények egy régi táncot jártak a leányokkal. Körbe forogtak, átfordultak, soká csak egy helyen tapostak, majd ismét körbe jártak.

Szótlanul, változatlan arccal, mintha csak halott lények elevenedtek volna fel, hogy táncoljanak itt a piros fáklyafénytől megingó sötétben, a nagy, elhagyott havas tetején.

Grubi Tava arca mindig sápadtabb lett, szemei tágra kimeredtek, végre kétségbeesetten kiáltott Iványa: «Állj meg, te furulyás, hagyj egy kicsit pihenni».

Iván oda se hallgatott, csak tovább tilinkózott.

Egy idő mulva a leány ismét könyörgött táncosának: «az Isten szerelmére, hagyjál egy kicsit pihenni!»

De Gyuró durva arca csak széthuzódott, mintha mosolyogna: «Nem szabad, nem lehet most nekem megállni. Nem hallottad, mit mondott a nagy ur? Nem tudod, ki előtt táncolsz?»

Grubi Tava már sirva mondta: «látod, hogy véres a bocskorom, legalább hadd a vért kiönteni belőle.»

Gyuró felelet helyett erősebben megszoritotta Tava derekát, hogy a leány felszisszent s hevesebben forgatta. Könnyü volt, majdnem felemelte, majdnem a levegőben forgatta. Mikor egy percre Gyuró Tavát eleresztette, a halvány teremtés leült a földre, katrincájával betakarta arcát s hevesen zokogott.

Gyuró hozzá ment: «Nem táncolsz?»

— Nem birok már, hagyjál!

A legény tüszőjéből kést rántott ki s egy kézzel a bőrködmönt hátra taszitva, egyenesen a leány pihegő mellébe szurta.

Tava felugrott s nyomban szó nélkül esett össze. Gyuró gyakorlott keze jól találta. Nem vonaglott — megpihent örökre.

Dobos éppen hogy oda pillantott. Arcán nem látszott se helyeslés, se ellentmondás, félhalkan mondta: — gyenge volt, nem kár érte.

Már a másik percben Olankát figyelte. Olanka arca mintha kissé megsápadt volna, de ugy tett, mintha nem is venné észre Tava halálát. Lesütött szemmel, mozdulatlan arckifejezéssel táncolt tovább. Sőt, mióta Tava nem volt mellette, mintha kecsesebben, élénkebben járná.

Lassan átváltozott az éj kékes feketéje hajnal fakó szürkeségébe. Kelet felé a havas felett már egy halványsárga fény is mutatkozott.

A fenyőfák fekete tömegén, már akadt egy-egy zöldessárga szinfolt. A fáklya tökéletesen leégett, csak a végén pislogott még néha a láng, hol a turásba leszurták.

Grubi Tava arca is elváltozott, halványfehérből halványszürkére változott, arca megnyult, félig nyitott szeme megtörött.

A táncoló pár is kisértetiesen halványnak látszott, a napfelkölte előtti ólmos világitásban. Majdnem testvéreknek lehetett volna gondolni, a lányos arcu Oleszt s a szőke Olankát, olyan szelid és fehér volt mind a kettő.

Csak Dobos arca maradt az élettelt barna, napsütött, szép férfiarc. Most intett Ivánnak: «elég!» — Abban a pillanatban elmaradt a tánc, el a tilinkó hangja.

Dobos felállt. Magasabb volt mint a legények, de karcsubb és hajlékonyabb.

Olanka elé állt:

— Derék lány vagy, — mondta — erős és bátor.

Aztán, mintha eszébe jutna valami: «jösz velem egy fordulóra, Morozuk Olanka? Nem késztetlek, nem parancsolok. Ha fáradt vagy, nem lesz bántódásod, csak ha kedved tartja.»

A leány nem szólt semmit. Mintegy karjába omlott a lovagnak, tapadt, simult hozzá. Dobos is egészen magához szoritotta Olankát. Iván egy gyönyörü nótát tilinkózott. Ezt nem játszotta egész éjjel. Ezt csak akkor fujta, ha Dobos táncolt. Szomoru is, vig is volt a nóta, kimért, de azért mégis szenvedélyes. Két-háromszor fordult körül a lovag Olankával, aztán gyöngéden eleresztette s figyelmesen, mintha egy hercegkisasszonnyal beszélt volna, mondta néki: «Olesz elkisér a havas végeig, onnan meglátod az utat hazafelé. Menj mindenütt az élen, leérsz akkor a Tiszához a jassenowi utra. Ott bizton találsz szekeret, ki majd haza visz, ha nem a szép szemedért, egy aranyért megteszi.»

Ezzel tiz darab aranypénzt adott Olanka kezébe és megsimogatta a leány arcát: «Szegény kis lány! fáradt lehetsz! no majd kipihened, mig férjhez mész. Olesz, te csak gyere utánam a bocskói utra, lassan megyünk, elérhetsz, ha Olankát kicsit messzebb is kiséred. Délután légy Bocskón, ha előbb el nem érnél, de aztán ne késsél és ne hozz megint fejércselédet! Te meg Gyuró ásd el itt a kincset, tudod, a többinél. Erre jövünk vissza, majd akkor viszünk haza mindent.

V.

A bocskói magister háza.

Már Bocskó alatt érte utól Olesz gazdáját. Világos nappal vonult be Dobos lovag a városkába, mint egy győzedelmes hős, három kisérőjével, fegyveresen, kényesen. Sokan azt hitték, hogy a király katonái, ezek kiváncsian nézték s alázatosan köszöntek nekik. Valaki mondta: «Ez Dobos lovag!» a közel állók, kik hallották, elfutottak, látni se akarták, nehogy a lovaggal, kit sérthetetlennek tudtak, még bajba keveredjenek. Azt látta mindenki, hogy hatalmas ember lehet, ki oly büszkén

jön be egy városba, azért tisztelettel nézték, vagy szivesen köszöntek neki. Az asszonyok azt is meglátták, hogy szép ember ül a fekete ménen s már is versenyezni kezdtek egymás között, hogy kit ér szeme pillantása? Dobos más gondolatokkal volt elfoglalva: «Menj előre Iván, nézd meg a korcsmát, alkalmatos-e, hogy oda szálljunk?» Pár perc mulva Iván visszajött: «Nem tetszik nekem ez a hely gazdám! Lovasok vannak ott. Isten tudja, honnan jöttek? Hiszen te mondtad, hogy kár a fegyvert hiába koptatni. De a város előtt van még egy korcsma, talán oda szállhatnánk? Szép csaplárné van ott és jó bort mérnek.»

— Még jobb lesz kint táborozni! — felelt Dobos s mivel meg nem állt, legényei is követték.

Keresztül lovagoltak a nagy utcán s a város végéhez értek, hol az országut Sziget felé vezet.

Szép rétes hely volt a város előtt. A kanyargó Tisza partján elterülő lankáson, már csak két ház állt: a korcsma, egy alacsony épület, nagy kapuval, mely felett cimtáblája, az «arany oroszlán» lógott.

A ház előtt szénamaradvány, piszok s letaposott fű jelezte az etetőhelyet. Kissé távolabb szép kis kert közepében, rendes léckeritéstől körülvéve egy csinos kőépület állt. A ház s környezete ragyogott a tisztaságtól. A virágok jól ápolt ágyakban nőttek: szép violák, szegfük és őszirózsák. Az ablakok ólomba foglalt hatszegletü üvegei is tisztán csillogtak, kivülről zöld betevő fatáblája volt minden ablaknak, az egyik erkélymódra szélesedett ki az utcára. Ennek párkányán három cserép jól gondozott gazdag lombozatu, dus növényzetü virág diszlett: két sárga viola s egy piros szegfü. A virágok levelei mögül szőke, nevetős asszonyfej nézett ki. Hófehér csipkés szélü, vászon fejkötő szüken szorult fejéhez, alóla bolondosan, göndören kondorult aranyszőke haja fehér homlokára. Arca rózsaszin és gödröcskés volt, szeme, szája gyerekesen, ártatlanul nevetős.

Mikor a lovag ott ment az ablaka alatt, hogy fejük egy magasságban volt, az asszony szembe nézett vele s ránevetett, kihivóan, pajkosan.

Dobos éppen hogy oda tekintett, aztán előre nézett az utra.

Hogy pár lépést elhaladtak, Iván lelkesülten mondta: «De gyönyörü egy teremtés!»

Dobos nevetve tréfált: «No, itt van! már megint rád nézett valaki, mint multkor Kassán!»

Iván arcán a szomoruság árnya suhant el: «Oh, dehogy ugy! dehogy ugy!»

— Talán az szebb volt?

— Nekem a legszebb a világon ... De azt akarod gazdám, hogy felejtsem el, azért nem is beszélek már róla.

— Jó, hát beszélj erről.

— Ezen csak azt látom, hogy gyönyörü asszonyka.

— No nekem ugyan nem tetszik, mondta a lovag megvetően, asszonynak éretlen, gyereknek pedig vén. Már lehet harminc éves. Mégis olyan, mint a göndör bárány. Nem szeretem ezt a fajtát. De ha neked annyira tetszik, Iván, menj és felejtsd el mellette a kassai leányt.

— Nem lehet azt, gazdám! Aztán ez nem is hozzám való. Uri asszony ez, rám sem nézne.

Dobos gőgösen felmordult: «Azt szeretném én látni, melyik nőszemély merné lekicsinyelni Dobos kenyerespajtását! Még ma este nála vacsorázunk, te mellettem fogsz ülni s ő saját fehér kezével fogja neked a bort tölteni.»

Egészen felvidult arra a gondolatra, hogy ezzel az asszonnyal felejteti el Iván szivbeli bánatát a kassai leányért.

— Szeretőd lesz ez az asszony, -- folytatta belemelegedve — vagy az ördög viszi el.

— Nem nekem való az, édes uram, inkább hozzád illő.

— Nekem ugyan nem kell, ha egy maga lenne a világon!

Kissé visszafordult a nyeregbe Gyuró felé, ki Oleszszel követte s odavetően kérdezte:

— Különben kié ez a ház?

Gyurónak fő tiszte volt mindent tudni. Sokszor egy hétig is odajárt kémutakon. Széles,

durva pofáját mindenüvé oda tolta. Szemtelen volt, mint a légy és ha kellett, durva, mint a pokróc, amellett baromerejü. Butának tartották, de igen ravasz és körmönfont volt. Az asszonyok tréfáltak vele és féltek tőle, igy mindent kimondtak neki. Tudta ő tiz mértföldnyire a környéken, vagy talán tovább is, milyen házban, ki lakik, ki jár oda, mi van a pincében, a padon, az asztalfiókban! Most is gondolkozás nélkül felelte: «Ez a magister háza.»

— Ki az a magister?

— Csak «magisternek» hivják, különben a neve Grinéus Mátyás. Nagyon tudós ember. Azt mondják, tudja a csillagok járását, a koromból aranyat tud főzni. Mindig is van arany a házban, amennyi kell. Csakhogy aranynyal nem boritja be a feleségét.

— Az az asszony a felesége?

— Igen, harminc évvel fiatalabb nála. A tenyerén hordja, még a lába porát is imádja.

— Az asszony is ide való?

— Nem, azt Brassóból hozta. Winkler Amáliának hivják. Sok dicséretest mondanak rá, tiszta, fürge gazdasszony. Az urát megbecsüli. Mindenkire rámosolyog, de nem dicsekedhetik senki vele, hogy Winkler Amália kitüntette volna.

Dobos mosolygott: «Te leszel az első, Iván!» mondta halkabban. Aztán hangosan odaszólt a többi legényeknek: «De hát mit megyünk mi ilyen messze? Maradjunk az Arany oroszlánban. Egy kis pihenés is elfér a lovaknak. Holnap reggel megyünk Szigetre, ott ugyis sok dolgunk lesz. A fiukat mind oda rendeltem, be kell szedni az adót, mielőtt a király emberei elviszik. Vagy 2000 darab aranyra lesz szükségem.»

— Az öreg Grineusnál legalább 500 darabot találnál! — mondta Gyuró.

— Azt majd máskorra hagyjuk — felelt Dobos, — most Szigeten a sor! — s büszkén lovagolt vissza a magiszter háza előtt, a korcsma

felé, de a szép asszony már nem volt az ablakban. Egyszerre csak más jutott eszébe: «Menj te Olesz Gyuróval az Arany oroszlánba, kérjetek szállást magatoknak, meg a lovaknak, egyetek, igyatok, amennyi kell és várjatok meg ott.»

VI.

Az egy asszony.

Dobos Ivánnal megállt a magister háza előtt. Iván leszállt lováról s megpróbálta az utcára nyiló házajtót kinyitni, de az be volt csukva. Kalapács függött az ajtó mellett. Iván rázörgetett az ajtóra. Az ajtó feletti erkély ablaka kinyilt, a magister felesége maga nézett ki rajta: «Micsoda lárma ez?» mondta ingerülten, «eltévesztettétek a házat, ott a korcsma.»

— Kegyes kegyetlen urnő, — felelt Dobos lágy csengő hangon, — tudjuk mi, hol a korcsma, éppen onnan jövünk, de nem kaptunk ott helyet. Lehetetlen, hogy megtagadd tőlünk a szállást. Messziről jövünk, idegenek vagyunk, a lovunk fáradt, magunk is egy kis pihenésre vágyunk, legalább engedd meg, hogy meghuzódjunk az óladban.

A szép asszony gondolkozott: «Nincs itthon az uram és ő nem szeret idegeneket befogadni.»

Dobosnak már fejébe szállt a vér a hosszu várakozás miatt, de türtőztette magát, mert most már annál jobban kivánta az asszonyt Iván szeretőjének látni. Tettetett szomorusággal mondta: «Jó, ha elkergetsz, megyünk. Minden asszony királyné, s a szép asszonynak hármas koronája van, igy tehát parancsolhatsz. Csak szegény lovamat sajnálom, a jó, hű állat már nyeritett is az istállóra.»

Winkler Amália ugy látszik megbánta merevségét, mert jóval szelidebben mondta: «Hiszen a lovakat befogadhatom, most ugyis üres az ól

És ha ti megelégesztek a pitvarral, ott elhálhattok éjjelre.»

Dobos a meghatottság kifejezését erőszakolta arcára: «Köszönöm, szépséges tündér!»

Amália eltünt, s pár perc mulva kinyilt a nagy kapu. Ő maga nyitotta ki. «A cselédek mind elmentek bucsura», mondta mentegetőzve.

Igazán igen csinos asszony volt, barna posztó ruhájában, vidra prémmel nyaka körül, nagy fehér kötőjével, fehér fejkötővel.

A lovag leszállt, s tiszteletteljes mozdulattal követte az asszonyt, ki mindjárt az ólat jelölte ki a lovaknak.

Dobos szerényen mondta: «Jó lesz itt nekünk, elhálunk mi is itten, világért sem tolakodnék házad pitvarába.»

Az asszonynak tetszett e szerénység, vagy talán a lovag karcsu alakja és szép szeme? Már egészen barátságosan beszélt a jövevénnyel: «De azt már nem engedem. Te csak teszed magad, látom, hogy nagy ur vagy. Csak gyere fel vacsorára. A vendéges házban hálóhelyet is kaphatsz. Szolgád itt maradhat a lovaknál.» Ezzel sarkon fordult, s felment a ház felé.

— Látod uram! — mondta Iván.

— Mit?

— Hogy magad vacsorálsz vele, ahogy urnak illik.

— Eszembe se jut, — felelte Dobos gőgösen, — mellettem fogsz ülni, bort tölt neked, vacsora után pedig az öledbe ül.

— Nem a fajta ez! — védekezett Iván.

De Dobos nem engedett: «Komédiás fajta, azt látom, különben asszony, mint a többi, csak egy kicsit ostobább.»

Kis idő mulva, mig a lovak izzadt nyakát csutakolta le egy marék szénával, Iván ujra kezdte: «Menj fel, uram, ellátom én a Táltost meg a Gunárt, látod, széna van a rácsban, zabot meg hoztam a tarisznyában egy keveset.»

De Dobos csak röviden felelte: «Megvárlak itt, együtt megyünk fel.»

Iván leakasztott egy vedret a szegről, vizet hozott az istálló előtti kerekes kutból, szénát adott a lovak elé.

Minden volt itt és minden nagy rendben, bár se állatot, se kocsist nem láttak.

Már alkonyodott, mikor jött egy szolgáló az istállóba, s mondta Dobosnak: «Azt üzeni az asszony, hogy kész a vacsora, tessék feljönni.»

Iván még mindig vonakodott, de Dobos ráparancsolt: «Hát először nem teljesitenéd akaratomat? Ki a te urad? Az a némber, vagy én?»

Igy szótlanul követte gazdáját, az udvaron keresztül a ház felé.

Mikor benyitottak a szép tiszta szobába, teli gyönyörü szines cserépedénynyel, metszett üvegekkel, az asszony már ott állt ropogós selyemruhában, fehér fejkötővel. Előbb azt hitte, hogy Iván valamit hoz gazdája után. Akkor hüledezett csak, mikor ő Dobossal leült a teritett gömbölyü asztalhoz s Iván — ura egy pillantására — szemlesütve és ügyetlenül egy bársony karosszéket huzott oda s ő is leült.

Az asszony arca fellángolt: «Szemtelen!» aztán Doboshoz fordult, s parancsolóan mondta: «Küld ki a szolgádat!»

Dobos felállt: «Gyere Iván, mondtam én, hogy nem nekünk való hely ez. Az ilyen esővert vándorok, mint mi, nem valók a tündérpalotába.» Amália zavartan hebegte: «Hiszen nem rád mondtam. Téged hivtalak, csak a szolgád — —»

Dobos szavába vágott, bár még mindig szerénykedve, de már határozottan: «Hol én vagyok, ott helye van az én bajtársamnak, az én legjobb, leghivebb emberemnek is.»

Az asszonynak mindig jobban tetszett a lovag nézése, beszédje; örült is már a vacsorára, nem akarta az alkalmat elmulasztani, aztán mondta magába: «Mit árt, ha ez a lajhó is itt eszik?» s kedveskedve biztatta Dobost: «Legyen ugy, ahogy kigyelmed akarja.»

A szolgáló, ki a gazdag és sokféle ételeket hozta, kiváncsian nézett Iványra, s gondolta: «Biz-

ton valami nagy ur álruhában, hogy ide ültették, a bőre is olyan fehér.» Ezalatt feltette az ételeket az asztalra, aztán kiment, még az ajtótól is Iványra hunyoritva.

Amália Dobos tányérjára rakta a legjobb falatokat, Iván elé pedig odatolta a tálat: «Vegyél!»

Iván alig tudott lenyelni egy harapást, félt is a gazdájától és az asszony szépsége, lenéző modora egyformán izgatta.

Dobos annál vigabban beszélt Amáliával. Dicsérte gödröcskés kezét, jó ételeit, fehér fejkötőjét, sötét szempilláját egyaránt.

— Sokat lehetett kigyelmed asszonyokkal — mondta neki Amália — hogy ugy tudja, mi esik jól az asszonyember szivének.

Dobos sóhajtott: «Az én vad életemben nem teremnek virágok. Pusztán járok, vagy rengetegben. Csak a jó Isten különös kegyelméből láthattam meg ma, mi a szépség, a boldogság.»

Amália elpirult, ami nagyon jól állt neki: «Talán kigyelmed nem is keresné a virágot? Lovagok csak a babért szokták tépni.»

— Az ifijasszony azt hiszi, hogy nekünk nincs is szivünk, a páncél vagy a bőring alatt! — felelt Dobos némi keserüséggel.

Az asszony mind zavartabb lett, ügyetlenül mondta: «Tudom is én!»

— Én tudom, — folytatta a lovag, — mert különben mi fájna ugy néha a szivem helyén, hogy majd kiszakitja a keblemet? Ilyenkor egy puha kéz, egy szelid szó után vágyódom, de engem csak a vihar simogat, hozzám csak a bagoly szól.

Amália nevetős kék szemébe könnyek gyültek. Szánalom és gyöngédséggel nézett a lovagra. Nagyon hatottak reá szavai, mert Dobos hidegen és számitóan mondta őket. Neki nem volt más célja, mint a menyecskét lágyan hangolni, hogy aztán Iván karjába dobhassa.

Abban egy percig sem kételkedett, hogy az asszony akkor lesz szeretője, mikor ő akarja, de

jobban érdekelte, hogy ebbeli hatalma kiterjed-e szolgájára is? Azért megfogta fejét s tiszteletteljesen gyöngéden egy csókot nyomott reá: «Szép virágszál, az Isten fizesse meg jóságodat, a szegény hontalan vándor iránt!»

Dobos szeme tüzétől már olvadozott a jégpáncél, melylyel hitvesi hivsége Amália szivét körülfogta. Ezelőtt soha sem esett nehezére udvarlói tolakodásaitól erényét megóvni, s a magister nyugodt lehetett, hogy fiatal felesége öregedő fejére nem hoz gyalázatot.

Nyugodtan is főzte az aranyat s vizsgálta a csillagok járását.

De most Amáliának melege lett. Igy nem szólt hozzá a szigeti polgármester, se a bocskói nótárius, pedig még versben is beszéltek. De ez bizton valami nagy ur, talán herceg? Talán a király fia?

Bátorságot vett magának, s megkérdezte: «Kihez légyen szerencsém?»

A lovag reánézett s szomoruan mondta: «Gyenge violám, ha megmondom nevemet, elfordulsz tőlem, talán soha többé vissza nem jön ez a boldog perc, vége mindennek.... ne kérdezd te az én nevemet.»

Ez a félhangon adott felelet csak jobban tüzelte az asszony kiváncsiságát: «Csak mondja meg a nevét, ha maga a Lucifer is lenne, ez nem változtatna semmit kigyelmed iránti hajlandóságomon.»

— Jó! — hát hallottad talán hirét Dobos lovagnak?

Az asszony felsikoltott: «Szent Isten, Dobos lovag!»

— Én vagyok! — szólt Dobos — és most az Isten áldjon meg, tudom, hogy már nincs itt maradásom.

— Ugyan hova menne kigyelmed ilyen későn? Állok szavamnak, hogy bárki legyen, nem változtat kigyelmed iránti hajlandóságomon. Dobos meghajlott előtte: «Angyal vagy, még azoknak is a legszebbje, a legkegyesebbje. Látod, én ugy

élek mint az üldözött farkas, nincs nyugtom, nincs meleg tüzhelyem. Félnek, rettegnek, mikor én szerelemre vágyom».

— Talán akkor nem is rossz helyre jött kigyelmed? — mondta az asszony. Megijedt, de azért édes borzalom fogta el; Dobos lovag nála! ez a mesealak, az erdők királya! Mármaros és Lengyelország határán igazán sokan azt hitték, hogy ő a király.

Amália se képzelhette a királyt se szebbnek, se fényesebbnek.

És ez a hatalmas ember szól hozzá ilyen szépen, illően, gyöngéd hódolattal!

Valóban egészen királynénak érezte magát. Először életébe jött tudatára hatalmának s iránta, ki vele tudatta, lekötelezettnek képzelte magát.

Oly szivesen rótta volna le háláját, azért a lovaghoz hajlott, s halkan ismételte: «És ha nem rossz helyre jött?» — Megtöltötte Dobos serlegét, ajkaihoz emelte, ivott pár cseppet, ugy nyujtotta a lovagnak, még Iván poharát is megtöltötte.

Dobos elérkezettnek látta a pillanatot terve kiviteléhez, melyen most már oly érdekkel függött, mint bármely saját szerelmi kalandja sikerén.

Egy percig mntha mély gondolatokba merülne, aztán mozdulatába, tekintetébe keserü lemondás, nehéz fájdalom tükröződött, mintha hangja is reszketett volna, mikor halkan mondta: «Szép asszony, én mindig rossz helyen járok. Ha bele szakad szivem, akkor se emelném tekintetem arra, kit az én legjobb emberem szeret. Nézd, milyen szerencsétlen miattad.»

Iván a bortól kihevülten, nyugtalanul, feszesen ült ott. Se enni, se szólani nem tudott. Igen rosszul érezte magát, tudva, hogy róla beszélnek. Elmenni sem mert, s az izgalomtól szeme nedves lett, ugy, hogy csakugyan valami szerencsétlen szerelmes benyomását tette.

Az asszony orcája kipirult, hogy majd kicsattant, hevesen rázta fehér fejkötőjét, s csak az egy szót vágta oda: «a szolgád!?»

— *A barátom*! — mondta Dobos nyugodtan és nyomatékosan.

Amália most már szőke haja tövéig elveresedett, a puha arc egy ragadozó állat kifejezését vette fel. Mintha csak tiz körmével neki akart volna menni Dobosnak, de aztán mást gondolhatott, mert visszaparancsolva heves vérét, arca ismét fehér lett, villogó szemére huzta átlátszó szemhéját s szelid hangon mondta: «Kigyelmed nagyon tréfás, nem tudom miért is akarja igy megpróbálni az én hitvesi hivségemet?»

Dobos egy percre elfelejtette tervét, csak azt a villogó szemet, azt az izzó kifejezést látta. Ugy érezte, épp egy pillanatra, hogy párja ez az asszony neki: vad, erőszakos, büszke, s épp egy percre megbámulta.

De most, hogy ismét a szelid, alázatos szőke szépség állt előtte, mely bárgyu és engedelmes, mely után csak kezét kell kinyujtani, hogy övé legyen, kinek csak azért nem kell a szolga, mert az ur után vágyódnék, alig palástolt megvetéssel fordult el tőle: «Gyere Iván, ha az ifjasszony olyan kegyelmes, hogy ád nekünk éjjelre hajlékot, keressük fel. Nem is illedelmes, hogy két ilyen magunkfajta kóbor férfi egy ilyen tisztességes hölgy éji nyugalmát tovább zavarja.»

Aztán az asszonyhoz fordult: «Igaza van kigyelmednek, csak tréfáltam. Ismeri ország-világ Winkler Amália hófehér szeplőtelen hirnevét, de hát az ilyen ordas farkas, mint mi vagyunk, hogy tudna ilyen gyenge violával bánni? Durva a kezünk, esetlen a tréfánk, az erdőben, a rengetegben hogy is tanulnánk meg a szépenszólás mesterségét?»

Amália ismét felvidult: «No hiszen értem én a tréfát, nem is haragudtam, csak ugy tetettem magamat. Igyék hát még egy pohár bort kigyelmed!»

De Dobos már az ajtónál volt: «Nem merek maradni, mert ha a bor józanon is hagyna, megrészegitne a hugomasszony szép szeme». Ezzel kiment s Ivánnal az istálló felé tartott.

De az asszony utána szaladt: «Nem oda nagy jó uram, itt a benyilóban a két medvebőrön jobban elpihenhet». Kivánatos puha fekhelyet mutatott neki, s Dobos, ki igazán fáradt volt, reá vetette magát, mig Iván az istállóba ment, a lovak mellett aludni.

Amália egy percig állt a küszöbön, mintha valamit várna, aztán becsapta a nehéz tölgyfa ajtót, fehér kezeit ökölbe szoritva, visszafojtottan sziszegte: «Verjen meg az Isten! No várj csak! No várj csak!»

VII.

Winkler Amália álma.

Amália soká nem tudott elaludni, nyugtalanul hánykolódott ide-oda, nem lelte helyét. Előbb melege volt ledobta a takarókat. Hogy egy kicsit ugy feküdt, megborzongatta a hideg, ismét magára huzta. Hideg lába ujjait térde hajlásában melengette. Már a kakasok az udvarban hajnalra kukorékoltak, mire elszunnyadt. De alvása is nyugtalan volt, mert egyik tarka álom a másikat kergette.

Brassóba álmodta magát, az erkélyes kőházba, a kis virágos kertbe, két hajadon lánytestvére mellett, mind szépek voltak és fehérek, éppen mint ő. Azt a napot látta felviradni, mikor jött az öreg Grineus Mátyás, hogy megkérje kezét, ő nem is ismerte, a magister csak a templomban látta egyszer, s mikor apja mondta neki: «ennek a tisztes uri embernek leszel a felesége», megborzadt vén fonnyadt arcától, kopasz összeaszott koponyájától.

Egész nap, egész éjjel sirt, de nem sokat ügyeltek reá, anyja is, a leányok is hozzáláttak szabás-varráshoz. Sok kész ruha, fehérnemü is volt már a gondos anya ládáiban eltéve leányai számára, ha szerencséjük akad.

Igy a magisternek nem kellett soká várni az esküvőre, nem is volt ideje, mert már két hét mulva elhagyta Brassót s magával vitte Amáliát, immár hites feleségét.

Esküvője napjáról álmodott az asszony, de egyszerre nem Grineus Mátyás, hanem Dobos lovag állt mellette vőlegényként, s szerelmes édes csókokat adott neki, ő pedig szégyellősen, boldogan viszonozta. Éppen a jegykendőt akarta neki adni, akkor vette észre, hogy egy kigyó volt belekötve, de ő ugy tett, mintha nem látná, s mégis oda adta Dobosnak. A kigyó lassan kicsuszott a kendőből, a lovag nyaka körül csavarodott, mindig nagyobbra nőtt, végre már körül fonta egész alakját, s mikor már többé nem birt mozdulni, egyenesen sziven marta, hosszu méregfogával, mely hegyes és éles volt mint egy tőr.

Amália borzadva ébredt fel, hideg verejték volt homlokán, s remegett tollupárnás ágyában: «De milyen bolond álom! mit is jelenthet? Mit tartozik reám ez az ember, ki éppen hogy pár órára utamba jött? Talán már itt sincs? Vinné is az ördög, hogy ne is kerülne többé szemem elé!»

Kinyitotta az ablaktáblát, melynek szivalaku kivágásán már beömlöttek a napsugarak.

Egyszerre fény és világosság öntötte el a szobát. Amália álmatlan szemének fájt a fény, visszahuzódott s kinyitotta a benyiló ajtaját. Óvatosan nézett a medvebőrök felé. De a fekhely üres volt, bár látszott a bőrökön az éji nyugalom nyoma. Az is látszott, hogy hánykolódhatott, ki rajtok feküdt.

Se Dobos, se cimborája nem volt már sehol, se fent a házban, se az istállóban, se az udvaron, csak patkónyomok vezettek az ismét bereteszelt kapu felé.

Hogy mehettek ki? hiszen a zár csukva volt, a kulcsot pedig ő hordta a keblén.

Csak nem merészkedett be hozzá éjjel? csak nem voltak igazak azok a csókok, melyekről ő álmodott.

Tüzesre kipirult, maga sem tudta, haragjában-e vagy szégyellős boldogságában?

Aztán eszébe jutott, hogy hiszen Dobos előtt minden zár megnyilik, azonnal lehült indulatja. Üresnek látszott neki a ház, az udvar, mint még soha ezelőtt asszonyéletébe.

Hozzáfogott a szolgálóval takaritani, de ebben sem lelte örömét, csak perelt, csak nyugtalankodott. Aztán a veteményes kertbe ment salátát hozni, de ott se állta sokáig. Végre — bár kerülgette egy ideig — leült a medvebőrökre. Mintha még meleg lenne a lovag álmától!

Az asszony leborult a kerevetre és sirva fakadt, ismét maga se tudta, haragjában-e, hogy a lovag őtet csuffá tette, mikor szerelmes szavát meg nem értette, de még inkább, mikor annak a paraszt lajhónak szánta, vagy pedig bánatába, hogy ezt a szép embert soha sem látja többé.

VIII.

A szigeti vásár.

Mig Winkler Amália könyei a medvebőrt áztatták, s gondolatai ismeretlen utakon Dobost keresték, a lovag már messze járt. Hajnal előtt nyeregben volt három legényével, s ott vágtatott a szigeti országuton.

Sziget mellett találkozott többi emberével. Együtt volt mind a tizenkettő, csak három maradt otthon a dobosánkai bejáratot őrizni.

Már jóval a város előtt, hosszu sorban jöttek nagy magas szekerek ládákkal és portékával. Mind a városba tartott, mert országos vásár volt Szigeten.

A szekerek közt lovat és marhát hajtottak. Mint egy kiszáradt erdő szürke galyai, ugy álltak fel az ökrök, tehenek szarvai, sürü csoportba. Egy nagy magas bika nyaka is feketéllett a tehenek tömegéből. Az állat néha gyengén morgott.

Ezt láncon vezette két posztóruhás ember. A vásártéren fehérlettek a mézeskalácsok és a csizmadiák sátrai. Az előbbibe pirosra, sárgára festve szivek, mézesbábuk, viaszgyertyák, az utóbbiakban bocskorok, bakancsok, elől egy hosszu rudon csizmák lógtak, mintha csak lépnének, mintha csak az emberek elszaladtak volna belőlük, csak a lábuk maradt volna itt, hogy örökkévalóságba lépjen s ne haladjon.

A templom körül, a cserepes vásár mellett sok nyomorék ember ült: a vakok, a bénák, a kezetlenek, kik csonka karjukat nyujtották a járó-kelők felé. Egy különös nyomorék ember ült éppen a templombejáratnál, két lába összezsugorodva, szeme behunyva, vak is volt, sánta is, csak kezét tartotta a beleeső fillèreknek, mellette egy mankós ember kuporgott, a vak koldust Gábor bácsinak nevezte s nagy tisztelettel beszélt hozzá. Mig a koldusok elhelyezkedtek, gyülekeztek, összepereltek a jobb helyekért, hogy néha Gábor bácsinak egész tekintélyével kellett rendet parancsolni, Dobos közeledett seregével a városba a vásártér felé. De a 12 embernek csak 11 lova volt, mert a nagy hosszu Ichnát alól kidőlt a ló az uton. Csak földhöz vágta magát, vége volt. Talán a harmatos fű ártott neki? Ichnát idáig is hol egyik, hol másik lován hátul a lovas mögött ülve jött el. Most Gyuró mögött ült s kapaszkodott, ahogy tudott, mert bizony nem jó ülés volt a nyeregkápán tul. Az ő saját nyerge pedig a hátára volt akasztva, ugy huzta be a fejét alá, mint egy tekenős béka.

A város kapuja előtt a sereg egy zsidóval találkozott, ki három lovat hajtott, kettő volt befogva s lógósan egy szép fiatal vasderes ment. Dobos rá nézett a vasderesre, tetszett neki jó kötésü dereka, tiszta erős lába, ruganyos járása.

Rákiáltott a kocsisra: «Te zsidó, add ide azt a lovat!»

A veres szakállu nagy alázatosan felelt: «Nem lehet azt, kérem tisztelettel, most hozom Lengyelországból, a nagyságos ur fiának.»

— Ki az a nagyságos ur?

— Kérem tisztelettel, nem tudom a nevét, csak Kolozsvárra viszem, igen nagy ur az.

— Ide adod mindjárt azt a lovat!?

Dobos csak rá nézett, a veres szakállu reszketett a tekintetétől, de még mindig vonakodott: «Nem lehet kérem szépen, nem lehet!»

A lovag egy lépéssel közelebb jött a szekérhez, a zsidó szemébe nézett s halkan mondta: «Ha nem adod ezt az egy lovat jószántadból, az enyém lesz ez is, meg a másik kettő, meg a te életed is.» Nem mondott egy csunya szót sem, nem kiabált, de a veres szakállu tudta, hogy ez nem tréfa beszéd. S mikor Iván oda szólt neki: «Te szerencsétlen, hát nem tudod, hogy Dobos lovaggal beszélsz!» — majdnem elalélt.

Szó nélkül hagyta a vasderest elkötni a szekértől s csak mindig azt mormolta: «Kegyelem! kegyelem!»

Ichnát mindjárt felkantározta a lovat s rá tette a nyerget. De mikor fel akart reá ülni, Dobos mondta neki: vezesd még pár lépést, hadd szokja meg a nyerget.

A lovasok előre mentek, Ichnát vezette lovát, mely szépen és kezesen ment utána.

Csak ugy találomra, Szajkónak nevezte el, veregette a nyakát s mondta neki: Hahó Szajkó, csak szépen, te fogsz engem vinni, kis lovacskám!

Ichnát nem volt éppen valami nagy lovas, de a többivel csak elment ő is. Éppen azért örült, hogy a Szajkó olyan szelid és nem tulmagas ló volt.

Hogy gyalog ment Ichnát, kissé elmaradt a seregtől. Dobos hátra nézett: «Ülj fel már, hiszen látjuk, hogy ugy megy, mint a bárány.» — Éppen a vásártérre értek, Ichnát felült a nyeregbe, a vasderes nyugodtan állt s szépen hagyta felülni, de midőn lovasa haladni akart vele, nem mozdult, csak egy helyben állt, mintha odanőtt volna négy lába. Ichnát ütötte, sarkalta, a ló csak állt, aztán mikor megunta a nógatást, megfordult s kezdett hátrafelé menni, egyenesen a cserepek közé.

A vásárosok ijedve ugrottak szét, a cserépedények ropogva törtek össze a ló lábai alatt. Ott az edényvásár mellett még hallatszott a koldusok vontatott, éneklő könyörgése, de egyszerre mind természetes hangon kiáltott fel s hangos káromkodásba tört ki, mikor a ló mindig hátrálva feléjük közeledett.

Csak Gábor bácsi nem mozdult — hiszen szegény vak volt — még mindig panaszos hangon kért, kinyujtva kezét: adjanak, adjanak, az Isten nevében a szegény világtalannak!

Egyszerre csak felorditott a legnagyobb éneklő könyörgésből, mert a ló éppen a tenyerébe lépett. Talán csoda is történt, mert zsugorodott lába kiegyenesedett, felugrott ülő helyéből, lezárt szeme kinyilt, mérgesen nézett Szajkóra és lovasára, csak ugy ömlött a legocsmányabb káromkodás szájából.

A többi koldusok is felugráltak, a sánták felkapták mankóikat, ugy ütötték a lovat, a vakok átugrottak a templomkeritésen, egy se hibázta el. Ektelen zsivaj támadt, verekedés, kiabálás. Talán le is huzták volna Ichnátot a lóról, ha Dobos oda nem jön: «Csend, ha mondom» — szólt a koldusokhoz, de leginkább Gábor bácsihoz beszélt. — «Ma éjjel a tanyátokon leszek, mikor az erdőben a malacot sütitek és táncoltok a tüz lángjánál, mikor felosztjátok a lopott és a kapott pénzt. Nem kérem én a tizedét, mert az sok lenne, csak 200 ezüst pénzzel fogjátok leróni az adót, amivel nekem tartoztok.

— Szent Gábor arkangyal, kegyes pátronusom segits! — fohászkodott a vak koldus, ki ismét lehunyta szemeit. Rajtunk, szegény Isten nyomorultjain, kiknek alig van meg a száraz kenyerük, akarnak a gazdagok adót szedni.

A lovag kemény hangon szólt: «Hallgass élősdi féreg! Még egy szó, s még ma éjjel pusztitom el tüzzel-vassal egész undok fészkedet. Ismerem rejtekedet, könnyü lesz oda jutni.»

A koldus nem tetette többé magát, egészen természetesen, nyilt szemmel beszélt: Látom,

hatalmad van, hát meglesz a 200 ezüst pénz, a sült malacból is fog reád várni egy darab. Éjfélkor, ha ismered a tanyámat, keress fel.

Ezalatt a Szajkó egész nyugodtan állt, mintha gyökeret vert volna lába a rücskös kövezetbe, nem nézett az se jobbra, se balra, csak maga elé, mintha várná, hogy ki fogja őt onnan elmozditani? Dobosnak eszébe jutott, hogy a ló talán vezetéken menne? Mert lógósnak egész jól illett.

Megparancsolta Iványnak: «Vedd az Ichnát lovát hosszu szárra s vezesd magad után.»

Be is vált az uj módszer. Szajkó engedelmesen és szépen ment igy vezetve, s a sereg elhaladt Sziget városára kivetett adóját beszedni.

IX.

Unalom.

— Egyél gazdám valamit, hiszen egészen elerőtlenedel.

— Hagyj békét, nem izlik nekem!

Dobos felelte Iványnak, mikor ez a Dobosánka nagy ebédlőjében mindhiába hordta fel a legjobb ételeket.

— Már Ichnát sirt is, hogy nem tudja kedvedet eltalálni.

Dobost az a nógatás még türelmetlenebbé tette: «Sohse busuljon Ichnát, mindent jól csinált, csak nekem nincs kedvem az eledelhez.»

Azzal leült a tüzhely elébe s hosszan nézett a lángokba.

Iván soká mozdulni sem mert.

Igy még soha sem látta gazdáját. Hevesen, dühösen járkált az, vagy egy alvó tigris lustaságával nyujtózkodott fekhelyén, vagy tüzes szilajsággal kovácsolt merész terveket. Néha vigan, sőt kedélyesen is látta már, de az az unott egykedvüség, az a szintelen szomoruság, uj volt nála.

— Mi baja lehet? — töprengett Iván. Egyszer meg is kérdezte: «Talán valami bajod van, édes uram? rossz szinben vagy. Talán hülés állt a hátadba? Megtaposnálak egy keveset.»

— Hagyj békét — felelt a lovag — nincs semmi bajom.

Egy kevés idő mulva, kissé élénkebben mondta: «Te Iván, hidd be nekem Gyurót, de aztán hagyjál vele magamba.»

Iván nem hitt füleinek: az ő ura titkolódzik előtte! és még hozzá azzal az otromba Gyuróval, kit csak kémnek használtak s azért mind megvetették.

Mondanivalója van Gyuróhoz, mit ő nem hallhat! Fejtetőre állt a világ! csak az ördög lehet a dologban. De azért engedelmeskedett. Kiment a konyhába, hol az uruknak készitett finom ételeket a legények falták, mintha csak nekik főzték volna.

Fahéjszagu volt a konyha és rendetlen, mert Ichnátnak, mióta gazdája érintetlen küldte ki a legjobb ételeket, nem telt kedve sem a főzésben, sem a tisztogatásban.

Gyuró éppen egy nagy darab almás süteményt dugott széles szájába, mikor Iván megszólitotta: «Te Gyuró, menj fel az urhoz, de rögvest, mert beszédje van veled.»

Gyuró kissé megijedt, mert az ur csakis utban intézett hozzá kérdést, különben soha sem szólt hozzá, azért most nyugtalanságba ejtette a lovag kivánsága. Kezefejével letörülte maszatos száját, aztán ment a cédruspalota felé.

Hideg késő őszi szél fujt már a kis virágos kert felett, a rezeda és az őszi rózsa kórója megfagyva és összeaszva, barnán, törékenyen állt ki a máris havas földből.

A hó ugyan a déli órákban még elolvadt, de fagyos, nedves foltokat képezett a kis kertben. Éppen egy ilyen foltba lépett Gyuró, széles bocskorával. A fagyos esőréteg kissé behorpadt s a nagy lábnyom ólomszinü vizzel telt meg.

Iván a konyhában maradt, hogy a többiek

észre ne vegyék, hogy gazdája kiküldte, mig Gyuró benyitott a lovag szobájába: «Slava», mondta mélyen meghajolva s Dobos keze után nyult, hogy megcsókolja.

— Hadd csak — szólt a lovag. — Nem vagyok én püspök.

Gyuró feszélyezve volt, igy gazdája közelében. De mintha a lovag maga se egész biztosan érezné magát, egy ideig szótlanul nézett a tüzbe, aztán egyszerre Gyuróhoz fordult s nála szokatlan nyugtalansággal mondta: «Te Gyuró, mi ujságot tudsz a Tisza völgyéből?»

Gyuró csodálkozott a kérdés felett, de kis gondolkozás után felelt:

— Zsinirhe Popadjuk eladta a nyáját, nála lehet vagy 200 darab arany.

— Ejh! — felelt Dobos kicsinylő és türelmetlen kézmozdulattal.

— Szigeten a papoknak bort hoztak a Hegyaljáról.

— Hát aztán?

— Bocskón . . .

— Bocskón? — mi van Bocskón?

— Bocskón az Oroszlán korcsmárosnál gazdag vendégek voltak. Lengyelből jöttek és mentek Nagyvárad felé.

— Hát aztán?

Dobos arca égett, de ő, a hatalmas, az erőszakos, még mindig nem merte megkérdezni legalacsonyabb, legmegvetettebb szolgájától, ami szivén feküdt. Végre, mint az uszó, ki fejjel veti magát a vizbe, neki ment a kérdésnek: «Mit tudsz a magisterékről?»

— A magister elköltözött.

— Elköltözött?!

— Igen, azt mondják, Amália asszonynak hideg volt a bocskói ház. Van a sógorának egy vastagabb falu kőháza Worochtán, oda költöztek télire.

— Mit?! — Dobos felugrott, szeme lángolt, barna kezét ökölbe szoritotta, hogy Gyuró ne lássa meg reszketését.

— Mit mondtál? A magister ide költözött? Ide, Worochtára, a Dobosánka közelébe?

— Ide! — felelte Gyuró. Látta, hogy az ujságával jó hatást tett, hát bőbeszédüen folytatta: «Ha kimégy a Dobosánka kiálló sziklájára, megláthatod a házuk tetejét, három kéménye van; egy nagy kőrisfa áll a ház mellett, amelyik a legmagasabb az egész faluban, az az».

— Jó, jó — mondta Dobos — menj a konyhába, adass magadnak egy kupa bort a legerősebbjéből, mondd, hogy én mondtam.

Tudta Dobos, hogy megteszik. Tudta Gyuró is, mert nem volt olyan lélek a Dobosánkán, ki a lovag nevét hazugságból merte volna használni.

Gyuró vigyorogva ment ki a konyhába, s Ichnáttól, ki kulcsár is volt és szakács is, kérte a bort.

— Adjál egy kupával a legerősebbjéből, az ur parancsolta.

Ichnát szó nélkül adta ki a bort. Nem tünődött rajta: miért akarja igy az ur.

«Ő az ur, hát parancsol», ez volt a Dobosánkán mindenki fejében, azért ment ott minden rendben és megelégedésben.

De Gyuró nem nyugodott, akarta, hogy tudják is kitüntetésének okát, s fontoskodva kezdte: «Jó hirt vittem urunknak».

Hogy senki sem kérdezte, mi a hir, csak folytatta: «Megmondtam neki, hogy a magister Worochtára költözött».

A konyhában Ichnát és Iványon kivül még három legény volt, közöttük Olesz is. Ennek leányos arca mégis némi kiváncsiságot árult el, hát hozzá fordult Gyuró: «Azt is megmondtam neki, hogy miről lehet a magister házát megismerni».

Olesz ártatlan arccal kérdezte: «Hát a magisternél fogunk most adót szedni?»

— Igen, csakhogy csók lesz az adó, meg ölelés — felelte Gyuró sunyin hunyoritva.

— No hiszen már az avval jár — mondta Ichnát tapasztaltan.

— De nem ugy — folytatta Gyuró. — Most máskép lesz, eddig az asszonyok szerették, de most a mi gazdánk szerelmes Winkler Amáliába.

Ki se ejtette még jóformán a szavakat, durva nevetése már is torkába fult, mert Iván oly erővel ütötte pofon, hogy Gyuró fejjel esett a táblán álló nagy rézfazéknak, ugy, hogy halántékán menten kibuggyant a vér.

Az első eset volt ez a Dobosánkán, hogy egyik legény a másik ellen fordult, de az első eset is, hogy az emberek közül valaki mert észrevételt tenni urukra.

Igaz, hogy a szigeti vásár óta nem voltak sehol. Unottan gubbasztottak a cédruspalota körül. Ilyenkor sok mindenféle gondolatja támad az embereknek.

Hogy Gyuró felocsudott tántorodásából, az öt férfi tétovázva nézett egymásra s szó nélkül elhatározták, hogy nem szólnak többé az esetről se egymásközt, se uruknak, se a többieknek. Mind ugy érezték, mintha valami rettenetes és változhatatlan történt volna.

Különösen Iván mélyen elszomorodott. Hiába tagadta maga előtt, de Gyuró már kimondta: a gazdája szerelmes!

Hiszen ő is sokáig volt szerelmes a kassai lányba, de az más. Az ilyen szegény ágrólszakadt árva hogyne sóhajtoznék egy szép leány után? De az ő hatalmas ura, aki csak parancsol, aki csak kiván! Hát ő is! Hát ő is? Hiszen ő maga mondta: hogy jó az otthon ülő, elpuhult embereknek, de ki férfi akar maradni, kerülje az *egy* asszonyt, a többivel játszhat, mulathat, de *egy* ne legyen élete béklyója.

Mig hű szolgája igy tépelődött, Dobos le s fel járt az ebédlőben, mindig hevesebben, mindig gyorsabban. Végre felkiáltott, mint tavaszkor a cserebogárra ujjongó gyermek: «Itt van, Worochtán van! Holnap megyek Worochtára».

X.

Viszontlátás.

De csak nem ment másnap.

Megelégedett vele a magister házát a szikláról megnézni. Ott volt a falu végén, épen mint a bocskói ház, az utca felé. Látta a nagy kőrisfát, a legnagyobbat az egész Worochtán, látta a három kéményt — felé szállt a füstje.

Ugy elgondolta a fehér köténves jó háziasszonyt, mint sürög-forog a konyhában, fehér kezével hogy igazit egy ételen, mit a szolgáló kavar.

— Iván — kiáltotta szolgájának — nyergeld fel a táltost, megyünk ketten.

Iván örült, hogy végre a tespedő unalomból kikerülnek. Sietve nyergelt s pár perc mulva felnyergelve állt a Táltos meg a Gunár a cédruspalota előtt s a lovag és szolgája kifordultak a nagy pántos kapun.

Dobos különös gonddal volt öltözve, legszebb aranyhimzésü bőrködmenében, sötét bársony süveggel. Puskát nem vitt magával, csak tüszőjében volt két pisztoly és egy aranymarkolatu, kövekkel kirakott tőr. Szép kondor haja fényesre volt kefélve, bajusza kipederve.

— Mint egy vőlegény — mondotta Olesz, ki majdnem epedő tekintettel nézett utána.

Lekanyarodtak a várdombról az országutra. Nemsokára elérték Worochtát. Egy puskalövésnyire voltak csak a háztól, mikor Dobos visszafordította a Táltos fejét s vágtatva, szó nélkül ment hazafelé, meg se állt a várkapuig.

Iván, ki soha se látta urát visszafordulni se veszélytől, se fáradtságtól, nem értette a dolgot. Hiszen ura nem volt habozó, mindig tudta, hova akar menni s el is ment oda. Nyugtalanul nézett reá, nem beteg-e? Utolsó időben sokszor volt halvány az ábrázatja. De nem, most még nagyon

is piros volt. Majd kicsattant az egészségtől s a belső indulattól.

Másnap ismét felnyergeltette a Táltost, de csak maga ment ki a kapun. Ivánt, ki szó nélkül akarta kisérni, visszaparancsolta. Ez is először történt meg.

Lassan ment a lovag a meredek uton lefelé, de mikor az országutra ért, vágtatott Worochta irányába, mintha a halál kergetné. A magister házához érve, megcsendesedett. A kapu előtt leszállt és kopogtatott.

Egy lengyel szolga jött ki az udvarról, mélyen meghajolva kérdezte Dobost: hogy mi a parancsa.

— Itthon van a magister?

— Itthon, de nem jöhet ki a szobájából, mert most épen teli hold van. Ilyenkor mindig főzi az aranyat.

— Hát a felesége itthon van?

— Itthon.

— Hát vezess hozzá; egy szép pej lovat láttam az udvarban, azt szeretném megvenni.

Dobos azt se tudta, van-e ló az udvarban, de örült neki, hogy talált valami ürügyet bemenni, tehát fontoskodva mondta: «Nekem kell a ló, adok érte bármit, vezess az asszonyhoz».

Mikor belépett a nagy szobába, mely ép ugy volt berendezve, s ép oly tisztaságban ragyogott, mint a bocskói ebédlő, Amália elébe jött. Piros volt, mint a rózsa, fehér fejkötője alatt. Szép telt alakját, gömbölyü keblét barna prém közé szoritotta, alóla számtalan ránccal bőven ömlött ki a szürke posztószoknya. Hegyes cipője volt sárga bőrből és sárga arany lánc a nyakán.

Egy percig szótlanul álltak szemben egymással a lovag és a szép asszony, végre Dobos hozzá ment, megcsókolta kezét s mélyen hajlott meg előtte, mint egy királyné előtt: «Egy kéréssel jövök hozzád, aranyos tündér».

— És mi légyen az? — kérdezte Amália félig zavartan, félig nevetősen.

— Egyik lovam elpusztult, nagy szükségem

van helyettesiteni. Az udvarodba láttam egy szép pejlovat, azt szeretném megvenni. Mondj bármilyen árt, szivesen megadom érte.

— Az a ló az uramé, nem adja ő azt semmi áron.

— Hátha megkérdeznéd?

— Ugyis tudom, hogy hiába.

— De mégis . . . — Dobos oly kérően nézett Amáliára, hogy az ellágyult.

— Jó hát megkérdem.

Benyitott a mellékszobába: «Mátyás!» — kiáltotta a félig nyilt ajtón.

— Kérlek Amália, hagyjál! — szólt egy félénk alázatos hang.

De Amália csak ujra hivta: «Csak egy percre, Mátyás, gyere kérlek, valamit akarok kérdezni. A laboratoriumból nem hivnálak, de hiszen most csak a könyveiddel vagy, azokat ugyis megtalálod.»

Csoszogó léptek hallatszottak. Egy magas sovány alak jelent meg az ajtóban. Lilabársony köntös fedte hosszu testét, fején kis bársonysapka volt. Hosszu, libegő szakállával valami hebréus főpapnak lehetett volna nézni, ha egyenes vonásai, magas fejformája nem viseli a legtisztább ária-germán typust.

Bár aggastyánszerü öreg, de még mindig igen szép férfi volt, szeme oly nyugtalan, oly fényes és oly öntudatlan tüzben lobogott, akár egy kemence tüzes nyilása. Nem nézett senkire, csak keresően, révetegen az ürbe. Csak ha történetesen feleségére pillantott, látszott mintegy álomvilágból visszajönni. Mintha mosoly játszana ajkán, gyöngéden, szerettel kérdezte:

— Mi kivánsága van az én lelkem galambjának, az én szivem rózsájának?

Amália kedvesen fordult hozzá: «Nézd Mátyás, vendégünk van, a lovag, kiről Bocskón beszéltem neked, tisztelt meg látogatásával, s azt kérdezi tőled, eladnád-e neki a Mucust?

— Az a te dolgod édesem, a Mucus a te szolgálatodra van — felelte az aggastyán, s a

lovag előtt oly finom modorral hajlott meg, mintha király udvarában ország nagyjait üdvözölné.

Dobos viszonozta az üdvözlést s pár udvarias szót váltottak egymással, a magiszter és vendége.

Kis idő mulva Grineus Mátyás bocsánatot kért, hogy a kedves látogatást nem élvezheti tovább, de lombikjai felügyeletét nem bizhatja másra. «Édes Amáliám» — folytatta — «maradj itt, a lovag udvarlására és szolgálj neki mindennel, mit szegény házunk adhat. Lováról is gondoskodjál, hogy ne legyen hiánya szénában, zabban.»

Amália hamisan mosolygott: «Meglesz minden édes uram, magam adom ki a zabot», s mialatt Grineus Mátyás kiment, Doboshoz fordult: «Ugy-e, itt van kigyelmednek a szolgája is? Az, akit *legjobb* barátjának nevezett Bocskón?»

Az asszony egyenesen Dobos szemébe nézett, mitől ez ugy elpirult, mint egy tizenhat éves leány, s dadogva mondta:

— Nem, csak magam jöttem.

Amália ugy tett, mintha észre se venné zavarát, s egykedvüen felelte: «Akkor majd megmondom Vaszilynak, hogy gondozza el a lovat. De miért is nem hozta el kigyelmed a *barátját?*»

— Minek hoztam volna? — kérdé Dobos növekedő zavarában.

Amália nem hagyta abba a dolgot: «Hát hogy jóvá tegyem multkori gőgös viselkedésemet, majd meglátná, milyen szives lennék most hozzá.»

A lovag még vörösebb lett, egy ideig békén türte az asszony csipkedéseit, de aztán egyszerre hevesen tört ki belőle az indulat:

— Ugyan, ne kinozz már azért az esetlen tréfáért! Megbántam százszor, megsirattam ezerszer gondolatban, ha éjente láttam gyönyörüséges ábrázatodat, esdekelve könyörögtem bocsánatodat. Bocsáss meg! Békülj meg velem! Nincs se nappalom, se éjjelem, csak téged kivánlak, csak utánad vágyódom. Ha vétettem ellened, megbünhődtem százszor, ezerszer érte. Megvert en-

gem az Isten a te szépségeddel, a te puha kezedbe adta az ostort, melylyel engem büntet, minden gonosz tettemért, melyet valaha elkövettem.

Közel ült az asszonyhoz, egy nagy karos székbe, ahol ez üléssel megkínálta. Már nem nézett reá, már nem szólt semmit, csak a tenyerébe bajtotta fejét. Egészen össze volt törve, mintha az a pár szó jobban kifárasztotta volna, mint egy heti lovaglás.

Winkler Amália szive is megmozdult, nem szólt semmit, de hullámzott közöttük az a kéjes feszültség, az a nyugtalanitó csend, mely a szerelmesek hallgatását oly végzetessé teszi. Az asszony csak ugy szivta be az édes szavakat, mint darázs a mézet. Keble majd szétfeszitette a prém köézt, csapongó büszkeségében: Igy, igy van előtte, ki őt megalázta, a férfit-győző, asszonyt-bolonditó Dobos lovag!

Olyan boldog volt, olyan vidám, s legjobban szeretett volna a lovagnak karjaiba omlani, de szégyellősségből, ravasz számitásból-e, — hidegen mondta: «Szépen tud kigyelmed beszélni, csak egyet felejt el, hogy Grineus Mátyás felesége nem amolyan személy, kit szép szavak vagy bármi más is eltántorithatná hitvesi hivségétől, fogadott esküjétől.»

Dobos nem nézett fel, igy nem is láthatta, hogy tüzel Amália szeme, hogy huzódik csókra piros szája. Ő csak a hüvös szavakat hallotta, s pár percnyi reménytelen hallgatás után halkan mondta: «Ugy hát Isten veled, örökre — mindörökre!»

Nem közeledett hozzá, vissza se nézett, de ment egyenesen az udvarra, hol Vaszily lovát tartotta.

Az asszony egy pillanatig tétovázott, vissza akarta hivni, megmondani neki, hogy szereti ő is, őrülten, halálosan, hogy övé szivének legelső fellobbanása, hogy övé akar lenni egészen, örökösen. De aztán mást gondolt. Gőgösen fodrozódott ajka: «Ejh, ugyis visszajön, ha ma nem, hát holnap, ha nem holnap, hát holnapután.»

XI.

Aramea.

Ugyanaz nap este, Winkler Amália, férje térdén ülve, a magister hosszu fehér szakállát simogatta: «Édes uram, belépett már a vörös oroszlán a nap házába? Közelebb jutottál az arany eljöveteléhez?»

A magiszter meggondoltan rázta ősz fejét: «Még nem, még nem, de nem sokára meglelem a bölcsek kövét.»

A megátalkodott meggyőződés, a konok hit kifejezésével mondta mindezt, mely mintegy csöndes őrület leplét boritotta élettelen arcára. De mintha csak egyszerre eldobná a leplet, élénken nézett feleségére, s egészen természetes hangon szólt hozzá:

— Hát az idegen lovaggal megalkudott az én tubicám a Mucus végett?

— Nem — felelte az asszony — nem akartam neki adni. Ki tudja, milyen durva az ilyen kóbor lovag.

— De én éppen ugy láttam, hogy a te vendéged finom, müvelt ember.

Az asszony csak rázta a fejét: «Ugyan, hol tanulta volna a nagy finomságot?» De mikor férje jó éjszakát mondott neki, s laboratoriumába ment, hogy az éjfél drága perceit az arany feltalálására kihasználja, mindig csak a lovagra gondolt s vágyódott utána, mint az eltikkadt vándor a vizcsepp után.

Nézte ablakából a holdvilágot: Látja-e ő is most az éji fényt? Gondol-e ő is reá?

Dobos majdnem ugyanazon gondolatokkal nézett a holdba, mert nem ment ő egyenesen haza, de bolyongott az erdőn, mig eszébe jutott, hogy ellátogat a koldusok telepére. Tudta ő, hol van: a tartarovi erdő szikláiba mélyedett egy barlang, az volt a koldusok tanyája.

Ott uralkodott Gábor bácsi fejedelmi önkénynyel, innen járt ki népe az egész országba vásárokra, bucsukra.

Senkisem ismerte a helyet, vagy ha ismerte, elkerülte, mert borzalmas dolgokat beszéltek a koldusok bosszujáról, ha valaki felfedezte hajlékukat.

Egy zimiri legénynek, ki arra tévedt, kivágták a nyelvét, s kiszurták mindkét szemét, ugy lelték meg, ugy vitték haza a vásárosok.

Egy leányt guzsba kötve találtak az országuton, ez nyavalyatörős lett a rémülettől, s még éjjel is visitotta a Gábor bácsi nevét.

Két favágó a tartarovi erdőn örökre eltünt, ki tudja, hova lettek? S még számtalan más rémes rege szállt a tartarovi koldustanyáról, ugy, hogy ki még tudta is a helyet, eltagadta, s csak ugy mondták: «Az arkangyal birodalmában történt.»

Mikor Dobos a barlanghoz közeledett, a Táltos megugrott alatta, aztán felveté fejét, s tágra nyitott orrlyukakkal szimatolt a levegőben.

A lovag maga is figyelmes lett, szeme a sötétbe mélyedt.

Néhol az erdőnek már leveletlen bokrai között holdfény siklott a földre. Szaggatottan, tépetten hevert a világosság a hullt levelek között, mint fehér kendők szétszórt rongya. Vagy odatapadt a fenyők törzsére, mintha darabonként bemeszelték volna a fákat. Tovább halvány vöröses fény kuszott az elsötétült erdőbe, pirosan vágott a fehér holdfény foltjaiba, mig erősbödött, legyőzte a fehér foltokat és széles meleg fényben lobogott, árnyakat ingatva, lángoló fényt vetve.

Ahogy a fény nagyobbodott a lovag szeme előtt, azon arányban tünt el az erdő csöndje is. Előbb csak zsibongás hallatszott, hogy patak zugásának lehetett volna venni, de majd élesedett, szélesedett a hang: Volt abban muzsikaszó, hürok rezgése, fuvolák dallama, férfi- és asszony-hangok zsivaja, gyermeksirás, visitás, nevetés, lovak nyeritése, malacok sivitása, néha felrezzenő libák

ijedt gágogása, szárnycsapása, s vagy két kutya folytonos fáradhatlan ugatása.

Beljebb hatolva látta Dobos a tábort. Körbe sátrak voltak elrendezve. A barlang nyilása előtt pedig óriás tüz lángolt, ez ontotta a fényt az erdőbe.

Nagy vas háromlábakon a tüz felett rézüstök lógtak, fényes piros belsejükből, fehér füst ömlött ki s ráborult az üstök kormos oldalára, majd ismét felkapott s elszállt az erdőbe a fenyőfák közé.

Sok népség ült a tüz körül. Fiatalok, vének, férfiak, nők vegyest. Sok nyomorék volt köztük, de sokan, kiket a vásárokon szánandó koldusokként ismertek, itt teljes erőben nyujtóztatták erős és ép tagjaikat. Keleti szőnyegeken, bársony párnákon, egy hatalmas öreg ember ült. Sastekintetü szeme körbe nézett, s néha széles lábával rugta helyre az összeráncosodott perzsa szőnyeget.

Ez a «vak» Gábor bácsi volt, a nagy ur, a vajda, ki parancsolt az erdő összes koldusainak. Előtte egy gyönyörü mezitelen cigányleány táncolt, vagyis inkább hajlongott ide-oda valamely ismeretlen dallam ismeretlen folyama szerint. Kibontott hosszu fakón-fekete hajába aranypénzek voltak kötve, ezek minden hevesebb mozdulatnál összecsilingeltek, mintegy kisérve a zenét is, a táncot is.

De nem egyedül táncolt a szép cigányleány, tovább még sok pár forgott: egészséges fiatal legények, tüzesszemü menyecskékkel, de voltak nyomorékok is, kik együtt táncoltak.

Egy törpe szörnyeteg, kinek összeaszott apró lábai alig birták nehéz felső testét, békaugrásokkal keringett egy kezetlen és orratlan némber körül, egy másik, kinek szája egészen füléig fel volt hasitva, egy mankón ugráló rémteremtményt huzgált.

Mentől nyomorékabb volt egyik vagy másik, annál vadabbul szilajkodott, mig ép párok nyugodtan, sőt némelyek kecsesen is táncoltak.

Dobos észrevétlenül közeledhetett a zenétől.

tánctól őrült nép közé, kik a tüz világától vakitva, különben se láthatták volna az erdő sötétjében. Leszállt lováról, az ijedező Táltost kantárszárnál vezetve, egyenesen Gábor bácsi elé lépett:

— Jó estét, öreg! — mondta leereszkedően. — Nem érkeztem eljönni, mikor meghivtál, most jövök az adót beszedni.

Megjelenésére éktelen sivalkodás támadt a táborban. Mint egy darázsfészek, ugy zúdult fel az egész sereg. Futkostak ide-oda, szaladtak az erdő felé, megint visszajöttek, csak a szép cigányleány — táncát abbahagyva — állt nyugodtan meg s nézte Dobost, mintha megjelenése a legtermészetesebb dolog lenne a világon.

A vajda fel akart ugrani, de aztán türtőztette magát s várakozva nézett, nyilván gondolva, hogy most jön Dobos seregje, de hogy percekig nem mozdult semmi a sötétségben, óvatosan mondta:

— Legyen szerencsénk, ha szegény vacsoránkat meg akarod osztani, nagy tisztesség esik rajtunk.

Dobos lovát egy fához kötötte, de ugy, hogy Táltos szeme előtt volt, nehogy valaki hozzányuljon, megeresztette a hevedert, s még a nyereggel babrálva, nyugodtan mondta:

— Köszönöm, nincs vágyódásom eledelre, de ennek a szép leánynak a táncát megnézem.

Mindenki elszörnyüködött a parancsoló hang felett: itt, ahol a vajda előtt csakis a legnagyobb alázatossággal mertek beszélni.

— Ki ez a hatalmas? — kérdezték egymástól.

Néhányan megismerték, kik a szigeti vásáron voltak. Ezek suttogva mondták:

— Dobos lovag, a nap fia!

Gábor bácsi intésére egyik sátorból keleti szőnyegeket hoztak, hasonlókat az ő üléséhez, s Dobosnak nyugágyat készitettek. A lovag kényelembe tette magát, s intett a leánynak:

— No, Rózsi, kezdjed!

A leány durcásan felelt:

— Nem hivnak engem Rózsinak.

— Hát hogy?

— Arameának.

— No hát, gyönyörüséges Aramea, — folytatta Dobos, — kegyeskedjél azt a táncot, mit előbb jártál, ellejteni, különben, — a leányt egy pillanatig mintha vizsgálná, — hadd el, különb táncot láttam én már.

Aramea szeme szikrázott, a lovag elé állt egész meztelen szépségében, s a szemébe vágta:

— Te? te láttál különb táncot?

— Én, — felelte Dobos unottan, — hogy csak mást ne mondjak, Grubi Taváét, a Klisnicán.

— No hát, nézz ide! — mondta a leány.

Felegyenesedett, mint a támadó kigyó, ingadozott, hajladozott, mint a nádszál déli szélben, forgott, mint az ördögszekér, hogy repülő haja körülötte csak mint egy sötétlő gyürüt képezett, majd földre vetette magát s kuszott, mint a gyik, majd ismét felállt, karjait kitárva, alig látható mozdulattal hajlott előre. Nem is tánc volt ez, de egy fiatal állat életöröme, egy ingó felhő szárnyalása, muzsika folyása, mely csak azért hatott különösen, hogy emberi alakban volt látható.

Dobos kissé megtántorodott e bűvös tánctól s ha csak percekre is, de elfelejtette Winkler Amáliát.

— Ülj ide mellém, — mondta Arameának, mikor ez kissé pihegve, kihevülve megállt.

A leány engedelmesen, szeliden mellé kuporodott, előbb csendesen ült ott, aztán félénken játszott Dobos aranyláncával, mig a lovag összecsapzott kócos haját simogatta.

Gábor bácsi növekedő indulattal nézte ezt a játékot, majd dühösen kiáltott Arameára:

— Ki engedte meg neked a vendég urral játszani?

A leány csak félvállról felelt neki:

— Az én akaratom és az ő kivánsága.

A vajda, mintha megszelidülne, erőltetve mosolygott:

— Jó, jó, te kis akaratos, de ha már ugy telik kedved, hát hozzál bort is a vendégnek.

Intett Arameának, ki őt a barlangba követte.

A barlang mélyében, hova már a tábor tüze csak alig világitott be, kezdte a leányt cirógatni:

— Okos kis leány vagy, szép is, — mondta neki hizelkedően. — Tudom én, hogy te a lovagot csak magadhoz akarod édesgetni. Jól teszed, ő a mi legnagyobb ellenségünk.

— Ha ellenség, mért nem öleted meg? — kérdezte a leány. — Vagytok elegen, ő pedig egymaga.

— Nem ugy van az, rubintom. Itt közelben vannak az emberei, ő csak teszi magát, mintha egyedül lenne, hisz csak nem bolond, hogy egyedül jött volna a tartarovi barlang közelébe?

— Nem bolond, de bátor! — mondta Aramea megvetőleg.

— Bátor, vagy bolond, mindegy az, de kedveskedjél vele, hizelegj neki, aztán kináld meg borral, s ha egy-két pohárral ivott, adjál neki abból, amit Sára főz — tudod?

A leány feleselt:

— Adjál neki magad, én nem adok.

— Már miért nem adnál? Hiszen nem lesz semmi baja tőle, csak egy kicsit mélyebben elalszik, szépeket fog álmodni rólad is.

— Én nem adok!

— Pedig éppen neked lenne okod megboszulni magadat. Megvetette szépségedet, megvetette a táncodat. Hát mondta csak egy szóval is, hogy szép? Hiába jártad el neki a mennyei kigyó táncát, a lobogó láng táncát, az árnyéktáncot, minden hiába volt. Ott jártad magadban világcsufra, mig én apád és parancsolód, bámultalak, mig a tábor népe csak ugy mert reád tekinteni, mint egy szent képre, ő meg oda se nézett.

A leány elhalványult, fehér fogait csikorgatta, s csak annyit mondott:

— Igazad van; hát hol a bor?

Mire visszament, még engedelmesebb volt Dobossal. Lábaihoz ült, kérdezgette:

— Mit parancsol az én kegyelmes uram? Mivel kedveskedhetik legalázatosabb szolgáló leánya?

S mikor Dobos parancsolta neki:

— Ölelj meg! — karjait oly szerényen füzte a lovag nyaka körül, mintha két viritó ág simult volna oda.

— Én szerelmes drágaságom, hatalmas királyom! — suttogta szégyenlősen s pirulva borult a lovag keblére. Dobosnak tetszett a játék, egyszer egészen a barlangig üzte Arameát és senki sem merte mulatságukat zavarni.

Ezalatt az üstöket levették a tüzről, egy sárgaképü, ráncos vénasszony nagy kanállal osztogatta a tartalmát cseréptálakba.

Öten-hatan is körülültek egy tálat, s szépen sorban kanalazták a levest. A husdarabokat kézbefogták, ugy rágták le a csontról, a csontot pedig az ott ólálkodó kutyáknak dobták.

Dobos elé is helyeztek egy tálat, még pedig hogy megkülönböztessék, egy szép cinntányért, annak a párját, melyet Gábor bácsinak hoztak, s mivel a lovag felujuló jókedvével étvágya is megjött, — talán a régen nélkülözött lovaglás is járult hozzá? — ő is nekilátott, evett, mint régen, kiéhezett ragadozó módjára. De minden husdarabba előbb Arameának kellett harapni, nem mintha Dobos méregtől félt volna, de igy esett jól neki.

A leves után malacok, pulykák, libák jöttek. Ezt a vénasszony ugy osztotta el, hogy egyiknek egyből, a másiknak másból adott egy darabot, csak Gábor bácsi és Dobos tányérjára jutott minden fajtából. A pecsenyék után mézeskalácsot osztogattak. Közbe nagy kupákból sürün töltögették az édes bort.

Dobosnak egy oly gyönyörü aranykelyhet adtak a kezébe, mely még az ő gyüjteményében is számot tett volna. A harmadik poharat Aramea nyujtotta át, s ugy tett, mintha Dobost ölelni akarná. Mikor karjait nyaka köré füzte, gyorsan sugta a fülébe:

— Ezt ne idd ki, öntsd a földre, vesztedre törnek.

Dobos az ölelést viszonozva, tettetett ügyetlenséggel a földre ejté a serleget, hogy a bor szétömlött a tarka szőnyegen.

Rettentő kavarodás támadt erre. Kiabáltak, zúgtak:

— Meg akar sérteni, megveti a mi vendéglátásunkat! Üssétek le! Öljétek meg!

Többen nekimentek Dobosnak, egyik buzogánynyal akarta leütni, de ő felkapta a buzogányt s mint a nádszál, törött az szét vaskeze között. Egy másik karddal jött neki, de a kard lesiklott bőr zekéjéről s ő sérthetetlen állt ott tovább is, csak puszta kézzel harcolva, de ki közelébe jött, le is teritette a földre.

Fuldokolva, vért okádva feküdt már három legény előtte. Mikor a negyedik kardja eltompulva siklott le a lovagról, rémület fogta el a tábor népét, ismét kiabáltak:

— Tudjátok, hogy sérthetetlen, a Sátán van abban a ködmönben, — a nap fia, ne bántsátok, mert neked esik bajod tőle! — igy hangzott ide-oda.

Aramea, ki egy percig se távozott a harc alatt a lovag mellől, izgatottan suttogta: «Most meg vannak ijedve, most menekülj, mert rettenetes a koldusok boszuja».

De Dobos fenhangon és nyugodtan felelte neki: «Előbb az adót kell még beszedni», aztán Gábor bácsihoz fordult: «Vendéged voltam, kenyeredet ettem, nem akarlak elpusztitani, mint megérdemelnéd, s mint könnyen tehetném, de az adót el nem engedhetem. Ti gazdagabbak vagytok, mint a többiek, a király emberei elől eldugjátok birtokotokat, igy én szedem be rajtatok. Hanem vendéglátástok fejében elengedek 100 ezüst pénzt, csak százat hozzatok ide, jövő szent Mihály-napig ennyivel érem be».

Gábor bácsi sóhajtozva ment be a barlangba. A tábor népe távolabb huzódva várta, mi fog történni, mig az öreg rövid idő mulva két zacskóval jött vissza.

— Itt a 100 darab ezüstpénz. Megszámoljam?

— Hadd csak! — felelt a lovag. — Ugy se csalsz meg, mert ha megcsalnál, kiirtanálak. —

Ezzel bőrövébe dugta a tekercseket, megszoritotta nyergén a hevedert s felszállt lovára.

De Aramea, ki ide is kisérte, a kantárszárba kapaszkodott. Leborult Dobos előtt, sirt, rimánkodott: «Ne hagyj itt, vigy el magaddal, szolgálód leszek, leghivebb rabszolgád. A táncom a tied lesz, a hajam a tied lesz, tied testem-lelkem, csak vigyél magaddal».

Alig tudta a szavakat kimondani a nagy zokogástól.

Dobost meghatotta a szép leány bánatos könyörgése, szenvedélyes zokogása, de mihamar győzött józan gondolkodása s hidegen mondta: «Hova vinnélek? Ahova én megyek, ott nem volt asszonyszemély. Az erdőben pedig jobb neked azokkal maradni, akikkel voltál. Ha nyugtalan a ti életetek, az enyém repülő vihar. Ha ti veszélyben vagytok, én magam vagyok a veszedelem. Puha selyem párnád, szőnyeges takaród van itt is, eledelben bővelkedtek, hogy a király is megirigyelhetné.»

— Vigyél magaddal! — zokogta a leány.

Dobos már türelmetlen lett: «Hagyjál! ereszd azt a kantárszárat!»

Aramea, mintha csak kezét a szó elvágta volna, csüggedten eresztette le gyönyörü formás vékony karjait:

— De vissza jön? — szepegte.

— Vissza, vissza... — és a lovag eltünt a hamvadó tüztől már csak gyéren világitott széles erdőben. Ment a holdvilág felé a Dobosánka irányába, mig a leány kétségbeesetten kezeit tördelve nézett utána.

Egyszerre csak szerelmes, könnytől ázott arca megváltoztatta kifejezését. Kemény és hideg lett, mint Winkler Amáliáé azon az estén, mikor Bocskón becsapta a tölgyfaajtót a lovag mögött.

S a fekete haju, vékony cigány leány ugy hasonlitott e percben a kövér szőke asszonyhoz, mintha csak édes testvére lenne. Még kigyószerü sovány ujjait is ugy szoritotta ökölbe, mint amaz fehér, gömbölyü kezét. Ugyanazon szavak is jöt-

tek a szájára: «No várj csak! No várj csak! Verjen meg az Isten!» de aztán hozzátette: «Te kedves, te édes, te hatalmas, te gyönyörüséges!»

Dobos is vitte magával az éjjel benyomását. E percben ép oly szerelmes volt a szép cigány leányba, mint a magister feleségébe, csakhogy Aramea virág volt az utján, «kit szeret az ember ha látja, aztán elfelejti», s nem volt az *egy asszony*, melytől Iványt oly óva intette, igy nem is hozhatott reá főben járó veszedelmet.

XII.

Betelelés.

Házi munkában voltak a Dobosánkán, a betelelés munkájában, mi annyit jelentett, hogy a hézagokat ablakon, ajtón, a gerendafalban mohával dugták be, helyenként agyaggal betapasztva. Aztán medvebőröket, nehéz vastag szőnyegeket hoztak le a padlásról, az ajtók elébe akasztották, az ablakok körül pedig pokrócdarabokat szegeztek.

Naponta 3—4 szálfát vonszoltak be az udvarra. A lovak hurták láncokon. Csak a Táltost meg a Gunárt nem használták soha e célra, de a Szajkó és többi istállótársa annál szorgalmasabban vontatták fel a nagy törzseket, melyeket aztán feldaraboltak és boglyába raktak. Nem volt kitől félteni a fát, jutott mindenkinek elég. A téli eledelről is gondoskodni kellett: mit ér a tenger kincs, ha nincs kellő eledel.

Azért a legerősebb, legbátrabb legényeket Dobos magához vette s mentek vadászni. Szarvas és vaddisznó után jártak. Medvét kergettek, hogy mielőtt elvonul odvába, övék legyen a bőre s talpának izletes falatja.

De leginkább vaddisznó után voltak, mert ennek husát felhasználták frissen sütve, besózva, füstölve. Ichnát egy különösen jó boros pácot is

tudott neki csinálni, abban is soká elállt, s mindig puhább és jobb lett.

Ez idén, hogy a vadsertés jól élt, szalonnáját is lehetett használni, különösen most őszszel, mig a nagy hideg el nem fogyasztotta róla a zsirt. Szivesen is mentek a Dobosánka emberei vaddisznóra vadászni, hiszen tudták, hogy téli jólétük vadászzsákmányuk bőségétől függ.

Virradóra megfujták a kürtöt, mi vadászatot jelentett. Mind összegyültek az udvarban, gyalog voltak mind, még Dobos is, mert nem messzire mentek a Dobosánkától.

A harmadik hegyen, egy gyepes, mohos oldalban sok vaddisznó tartózkodott. A lapos völgyben mocsaras volt a patak széle, mohos a lejtője, jó volt ott a disznónak turni, ide is jártak inni. A falu se volt messze, lejárhattak a disznók seregestől a szegény emberek földjére, megdézsmálni a veteményeket.

Ugy volt elhatározva, hogy Dobos s még négy társa egymástól 200—200 lépés távolságban elállják a vad járását, a többi legények pedig alulról felfelé hajtják a disznókat.

Dobostól jobbra Iván állt, balra Gyuró. A két worochti ikertestvér, Dimitri és Vaszily még tovább balra, ezek voltak Doboson kivül a legügyesebb vadászok. Még talán a gondolatját is eltalálták a vadnak. Elébe vágtak, ha kellett utána kusztak napokig, ha ugy jött a sora. Tudtak puskával is bánni, de még jobban tudták a lándzsát vagy a baltát az eliramló állat után hajitani.

Néha lóháton mentek Dobossal vaddisznóra. Nagy hosszu szőrü kutyákat eresztettek ki, s mikor ezek a vadat lefogták, lándzsával szurták keresztül. Nagy ügyesség kellett ehhez, de e nemét a vadászatnak inkább mulatságból üzték. Most azonban komoly munkára mentek, mert a tél gyors lépéssel közeledett s ha később még járnak is vadászni, de nagyját a husfajta élelemnek most kellett beszerezni, azért csak a vadászat célszerüségével és nem mulatságos voltával gondoltak.

Csendesen állott az öt vadász a fenyő tör-

zsek között a mocsáros patak felett, melynek vize kinyalta a már sürün fekvő havat. Egymást nem láthatták, mert jó távol álltak egymástól, aztán nagy sürüség, nehéz havas galyak fedték a kilátást, de mintha érezték volna egymás szive dobbanását, azt a feszült figyelmet, azt a nyugtalan merevséget, melylyel a közeledő vadra vártak. Mintha megingott volna néha a levegő a merev nyugtalanság tulfeszitésétől.

A csendet közeledő hangok rezegték át. Már lenn az erdőben zúgott a hajtók lármája. Fejszékkel ütötték a fákat, botokkal kopogtatták az utszéli köveket, orditoztak, fütyültek.

A vadászok egyike, Dimitri, merően nézett a galyak között a hóból kiálló, megingó füvekre, puskáját készen tartva, várta a vadat.

Kétségkivül jött, mert a fakó füszálak megmozdultak, a bokrok száraz galyai recsegtek, hullott róluk a hó, s madarak rebbentek fel, mintegy közeledő ellenségtől hajtva.

Egyszerre szétvált a bozót, fujva, agyarát csattogtatva közeledett egy óriás vadkan.

Alighogy a vadászt észrevette, megállt egy pillanatra, csak éppen mig Dimitri célozhatott.

A puska eldördült, de a sürü bokrok kiálló galyai megzavarták a golyó menetét, s ugy eltéritették, hogy a szügybe célzott lövés helyett a vad csak hátán lett érintve. De ez elég volt ijedségét tajtékzó dühvé változtatni.

Villámgyorsasággal nekirontott Dimitrinek, s bizton felhasitja agyarával, ha az ügyesen félre nem ugrik, de egyszersmind ugyanazon mozdulattal reá nem veti magát a vadkanra.

Erősen sörtéibe kapaszkodva, félig fekve, félig ülve tapad a kan hátára. A megrémült, feldühödött állat le akarja dörzsölni terhét, neki viszi a fáknak, neki a bokrok sürüjének. Dimitri érzi, hogy el van veszve, ha ő enged, csak annál erősebben fogódzik.

Száguld a különös lovas, még különösebb paripáján. A hóba belemélyednek a kétszeres suly nehézségével.

A vadkan fuj, szuszog, mindjobban kifárad. Rettentő lejtőn szalad a völgybe, de a hó némileg segit a lemenetelen. Már közeledik a hajtókhoz, megáll, nem bir tovább, vissza akar fordulni.

Előtte a meredek, nem képes oda felkapaszkodni, a nehéz sulyu emberrel hátán. Kétségbeesésében levágja magát a hóba, meghengerkőzik, s Dimitri oly szerencsétlenül kerül alá, hogy lábát egészen a hóba szorítja a nehéz szuszogó állat, de nyakát a legény még akkor se ereszti el, nagyot ordit az erdőbe: «Ide fiuk! segitség!» Kettő a hajtók közül, kik éppen a meredeknek törtek felfelé, meglátják a különös gombolyagot: a fekete vadkant, s a fehér halinaruhás férfit a hóban hömpölyögni, oda rohannak, s éppen hogy ideje volt az egyiknek fejszéjével a kan koponyáját beütni.

Ügyes vágás volt ez, éppen Dimitri keze mellett, méltó egy igazi dobosánkai legényhez. De nagy ideje is volt, hogy segitség jöjjön, mert Dimitri karja ugy elfásult, hogy ujjait, mikor már a vadkan rég kimult, csak erővel lehetett nyakáról lefejteni.

Mondta is, hogy már nem az ő akarata tartotta a vadállat hátán, de inkább a görcs huzta ujját, s nem tudta elereszteni akkor se, mikor reá esett a nehéz állat, s ő azt hitte, hogy eltört a lába.

— Szerencséd volt, — mondta Vaszily, az ikertestvére, ki hanyatthomlok rohant a vadkan után, mikor Dimitrit látta rajta ellovagolni, s kevéssel utána érkezett a völgybe. — Szerencséd volt az a görcs, különben szétdarabol az az ördögfajzat.

Dobos egyszerre érkezett a helyszinére Vaszilylyal. Sietség nem látszik rajta, mégis ott volt, előbb mint többi legényei, bár amazok mind rohanva jöttek.

— Ki beszél itt szerencséről? — kérdezte a lovag. — Hát nem hozzám tartozik Dimitri is? Tudjátok, hogy sérthetetlen! Avagy az angyal csak kovácsolt fegyver ellen igért volna segit-

séget? De bátor gyerek vagy Dimitri, azt meg kell adni, ha gyáva lennél, elvesztél volna, hiszen az angyal is bátraknak nyujtja oltalmát.

— Agyara a tiéd lesz, tedd el emlékbe. Derék egy állat! Felér három mással. Különben éppen mikor Dimitri puskázott, hallottam Iván fegyverét is dördülni, talán ő is hoz zsákmányt?

Mint a mesebeli farkas, ha emlegetik, éppen jött Iván, s nadrágsziján huzott maga után egy kisebbszerü vaddisznót.

Lassan mind összegyültek a dobosánkai legények.

Gyorsan, hajlott ágakból szánkát róttak össze, fenyőgalyakat tettek reá, arra fektették a két darab vadat egymásmellé, hogy meredt lábaik égnek álltak, fekete véres sörtéjük seperte a havat.

Dobosnak végtelen jó kedve volt az este.

A Dobosánka nagy ebédlőjébe ma nem hiába hozta fel Iván az ételeket. Dobos hatalmas étvágygyal látott neki. A boros kupát is szorgalmasan üritgette, Ivánt is kinálta: «Igyál fiam, megfázhattál a hóban. Igyuk meg a két vadkan torát. Remek állat volt az a Dimitri paripája! Holnap megint megyünk vadászni, régen nem volt már ilyen vadászó kedvem.

Régen nem volt már ilyen beszélő kedve se.

Nagy fenyü-tüz lángolt az ebédlő kőkandallójában, pattogtak a szikrák, lobogtak a lángok. Dobos láthatóan jól érezte magát selyem kaftánjában. Puha párnákon nyujtózkodott a tüz előtt. Oda hivta Ivánt: «Gyere, mesélek neked valamit».

Iván leült a lábaihoz, s gondosan szitotta a tüzet időről-időre.

A lovag tréfálkozva mondta: «Tudod hol jártam a mult héten?»

— Hát már hogy tudnám, édes uram?

— De találd ki.

— Hát Worochtán.

— Ejh Worochtán!! — — —

— Hát akkor Járemcsén, arra lovagoltál.

— Dehogy Járemcsén — a tartarovi erdőben jártam, Gábor bácsit látogattam meg.

— Szent Isten! csak nem tán? az Arkangyal birodalmában, egyedül!?

— De bizony — el is hoztam tőle 100 ezüst pénzt! — Te Iván! volt ott egy cigánylány . . . !

— Lehetett ott több is.

— Igen, de olyan szép, mint a hajnal — Arameának hivták.

— Bizton szeretett téged az az arany alma?

— Igazad van, — valódi arany alma volt.

— Hát neked tetszett?

— De nagyon.

— Hála legyen a Teremtőnek, hogy már a bocskói asszonyt elfelejtetted! Csakhogy már az nem bántja a szivedet!

— Mit! azt a szőke némbert? — csak nem gondoltad — — —?

— Nem egy szegény szolgához való egy ilyen nagy urról mint te, valamit gondolni, én csak mindig imádkozom, hogy az Ur Jézus áldja meg az én jó uramat, és áldja meg azt az asszonyt is, ki felviditja és verje meg mind a két kezével azt, ki szomoritja.

A gyertyák leégtek, az asztalon kialudt egyik a másik után, csak a tüz világitott a kandallóból.

Dobos még mindig beszélt Iványnak az elsötétült teremben, de már nem elmult kalandokat emlegetett, inkább merész nagy terveket szőtt: «A jövő nyáron már nem járunk ilyen kis nyomorult utacskákra, elmegyünk Iványom messze földre. Mondták nekem, hogy egy szép országban, kelet felé királyt keresnek. Elmegyünk oda, meghóditjuk előbb a várost, aztán az egész országot. Király leszek! Nemcsak az erdők, de városok, országok királya. Te Iván, léssz főemberem, és mind a dobosánkai fiuk — annyi veszélyben hivséges bajtársaim — lesznek az ország nagyjai. Ha nem tanultunk még bele a királyságba, meg a nagy hivatalokba, kardunk éles és szivünk bátor, ez a főtudomány, mi az országláshoz kell. Nem tanultam semmit, de parancsolni tudok, a sok tanult ember pedig mindig engedelmeskedik

ennek az egy tudománynak, amit nem lehet megtanulni».

A tüz is lelohadt már, de a lovag még szőtte mindig merészebb, mindig ábrándosabb terveit, mig hajnalra világosodott, csak akkor ment pihenni medvebőrös, meleg odujába.

Másnap ismét vadászat volt, s még sokszor e télen, egész karácsonyig.

Különösen vig volt ez idén a cédruspalota. Advent elején egy hegedőst fogtak el az országuton, azt hozták fel. Ez egy hétig muzsikált nekik minden este, s közbe beszélt idegen országokról, hol arany almák teremnek a fákon, s a földből tüz ömlik ki minden éjjel.

— Oda mégy te királynak, édes jó uram? — kérdezte Iván.

— Oda, oda! — felelte Dobos álmodozva.

— Szabad megmondani a többinek is?

— Miért ne? hiszen ők is velem jönnek! — s egész télen nem beszéltek másról a Dobosánkán, mint jövendő királyságukról.

XIII.

A róráté.

Advent második hetében, hétfői napon, eszébe jutott Dobosnak, hogy szeretne ismét egyszer egy rórátét hallani.

Emlékezett, kis gyerek korában, hogy édes anyjával volt egyszer hajnali misén: éjfél előtt keltek fel, mert öt órát kellett a faluig járni. Tiszta teli hold sütött, a hegyeken csak kevés hó volt, de minden zuzmorásan csillogott.

Mikor öt óra tájban a faluhoz közeledtek, már hallották a harangokat zugni. Mint ide-oda rep kedő fénybogarak, ugy siettek beburkolt alakok kis lámpásokkal a templom felé.

A templom belsejéből orgonahang ömlött ki a havas éjbe.

Hogy beléptek, a gyerek önkéntelenül anyja mögé huzódott, mert a nagy tágas templom fényárban uszott s annyi nép volt ott, hogy szinte elcsodálkozott, hogy annyi ember van a világon. De még jobban csodálkozott, mikor az a sok nép mind elkezdett gyönyörüen énekelni s anyja mintha soha mást nem tett volna, minden éneket velük mondott.

Még valami tünt fel a kis fiunak: az aranyos oltár felett egy nagy kép volt, gyönyörü kék ruhában, koronával fején, a mennyek királynéját ábrázolta e kép, de arca, termete, szakasztott olyan volt, mint az ő édes anyjáé.

— Édes anyám! — sugta oda — te vagy ezen a képen?

Anyja ijedve fogta be száját: «Dehogy, dehogy, az a Szűz Mária.»

De közelbe meghallotta valaki s tovább adta a szót: «Nézzétek, nem éppen a Szűz Mária? csak a koronája hiányzik.»

Minden arc felé fordult s a halvány asszony igen megfélemedett. Szerencséjére csengettek az oltárnál s mig mindenki leborulva imádta az oltári szentséget, kézen fogva kis fiát, izgatottan suttogta: «Gyere, mig észre nem vesznek.»

A nép még nem jött ki a templomból, igy csendes volt az utca. Mintha csak szöknének, ugy suhantak a falun át, csak az erdő szélén álltak meg kissé pihenni.

Később hiába kérte Dobos anyját, hogy jöjjön vele a templomba, mindig csak azt felelte: itt az erdőn is Isten háza van s a fenyők nem oly buták, mint az emberek, nem bámulnak mindig minden ujabb jelenségre.

Sok-sok évvel később, Dobos saját kezével vette le az oltárról ugyanazt a szentségtartót, melylyel azon a nevezetes rórátén a pap az áldást adta s vitte cédruspalotájába. Ellentmondó érzések vitték reá éppen ezt elrabolni: babonás félelem, dac, s majdnem gyöngéd kegyelet egyvelege. Ez volt az a nagy tiszteletben tartott kincs, mely előtt a dobosánkai nagy teremben örök mécs égett.

Talán ma is ez j ttatá Dobosnak eszébe, hogy rórátéba szeretne menni?

Néha ellenállhatlan vágygyal lepték meg a gyermekkori emlékek. Ilyenkor nem volt más gondolata, mint valahogy legalább külhelyzetben azt a kort megközeliteni. Ma is ily visszavágyó napja volt. Este az őrszobába ment, hol a legénység, ha nem volt egyéb dolga, nagy tüz mellett mulatozott. Borozás és kocka járta. Most éppen a hegedüs adott elő tréfás dalokat, melyek felett Gyuró ugy kacagott, hogy szétrepedt a felső ruhája. A többi pedig Gyuró felett nevetett. De mikor uruk belépett, mind félreállt s egyszerre oly csend lett, mint a templomban.

Ott voltak mind a tizenöten, s tizenhatodiknak a hegedüs, ki vékony pénzü szőke gyerekfiu volt és mindig reszketett, ha Dobost látta, bár az soha egy rossz szót se szólt hozzá, sőt egyszermásszor egész szivesen elhallgatta énekét.

Most is Gyuró széles háta mögé huzódott a «Czinke», mint itt, izgó-mozgó könnyüségéért nevezték, de Dobos nem is ügyelt reá.

— Itt vagytok mind? — kérdezte a lovag.

— Itt! — feleltek egyhangon.

— Csak azt akartam tőletek kérdezni, kinek van kedve velem holnap rórátéra jönni? Nem muszáj senkinek, csak akinek vágyódása van.

Ismét egyhanguan feleltek: «Vigyél el engem! meg engem, meg engem!»

— Jó, ha ilyen istenfélők vagytok, eljöhettek, de az őrizetnek itthon kell maradni. Kettő a kapunál, kettő az istállóban, mert gyalog megyünk, kockázzátok ki, hogy ki marad itthon?

Most megpillantotta a remegő hegedüst: «Igaz, erre nem is gondoltam, mi lesz a Czinkével? Vagy itt maradhatsz a tömlöcbe ... no ne sirj hát, hisz azért nem lesz semmi bajod — csak mig vissza jövünk, hogy ne csinálj semmi galibát, vagy akár le is vihetünk, onnan mehetsz Isten hirével.»

De a Czinke csak zokogott: «Hova menjek télnek idején? nincs se apám, se anyám, se csiz-

mám, se felső ruhám. Hagyj itt tüzednél melegedni, ne sajnáld tőlem azt a falatot. Énekelek neked érte, felviditlak, ha szomorkodol, vagy elszomoritalak, ha éppen ez után van vágyódásod.»

Dobos szemügyre vette Czinkét. Gyenge, vékony, majdnem leányos fiu volt, félénk és érzékeny, de valami kedves huncutság volt a szemében, ezért szerette őt mindenki a Dobosánkán s kényeztették, mint egy asszonyt, vagy egy gyereket.

— Jó — mondta Dobos — én nem bánom, ha itt maradsz tavaszig, de itt nem henyélhet senki. A muzsika jó estére, de egész nap mit fogsz csinálni?

Czinke elgondolkozott: «Ha nem bánod, ruháidat fogom rendbe tartani, kijavitani. Az apám szücsmester volt, tőle tanultam egyet-mást.»

— Hát te mért nem lettél szücs?

— Kis koromban loptak el a cigányok, velük kellett járni hegedülni vásárokon, bucsukon, de aztán megszöktem tőlük. A jó páterek fogadtak be, tanitottak is.

— Hát ott miért nem maradtál?

A fiu zavarba jött: «Nem tudtam hozzá szokni a sok imádsághoz, üléshez. Télen csak ment, de ha egyszer jöttek az éneklő madarak, ha kiviritott a mező, nagyon megfáztam a kolostor falai között . . .»

— Es elszöktél megint?

— Olyanformán — felelt a fiu szégyenkezve.

— Jó madár lehetsz — mondta Dobos. — Hát holnap ülj a ruhákhoz és hozd rendbe.

— Irni is tudok egy kicsit — mondta Czinke büszkén. — Ha szükséged lenne reá?

Erre Dobos hangosan kacagott: «Nekem irásra? bolond vagy te fiu!» — Ezzel kiment s a legények kockát vetettek reá, hogy holnap reggel ki maradjon itthon? Ki egy szemet vetett, az marad, ki többet, az megy, mig négy «egyszem» ki volt kockázva, aztán a többi már magától értetődött, hogy megy.

Egész processió volt, mikor reggel elindultak.

Elől Dobos Ivánnal, utána mind a többi. Csendesen mentek az erdőn keresztül.

Sötét volt, igy két fáklyát is vittek, de ezeket eloltották, mikor a faluhoz értek. Már messziről látták a templomot világitani. Mintha a nagy veresfényü ablakok szabadon lettek volna az éj sötétjébe felakasztva. A templomból nem látszott semmi, csak a nagy fényes nyilások s hogy nyelte el az ajtó veres fénye a beköszöntő fekete alakokat.

Worochta nagy község volt és sok benne az istenfélő ájtatos ember, ezek mind mentek a templomba, utánuk igyekeztek Dobos és emberei.

A dobosánkai legények szerényen meghuzódtak az ajtó mellett, süvegjeiket kezükbe tartva, csak Dobos és Iván nyomultak előre. A lovag magas alakja kilátszott a tömegből. Éppen szétnézett, hol lel egy üres padot, melybe leülhessen, mikor egyszerre az egyik barna faragott szék mélyében meglátott egy rózsás arcot. Nagy bundás fejkötőjéből ugy mosolygott ki, mint a mohrózsa bimbója mohos leveleiből.

A gömbölyü termetet prémes bekecs fedte, kis lámpása előtte volt az imazsámolyon, a benne égő gyertyával. Annak fényénél olvasott a szép jelenség ezüstkapcsos imakönyvéből. Dobos még egyszer odanézett. nincs kétség benne, ez Winkler Amália, csakhogy szebb, üdébb, mint valaha.

A lovag fejébe ment a vér, de aztán gondolta: «Már megint utamba jön ez a némber! De itt az Isten házában nem fog ki rajtam»! — Ezzel lehajtotta fejét s hevesen, ájtatosan imádkozott. Minden ima mit csak anyjától hallott, eszébe jutott. Most nem is nézett fel, de mikor a Sursumcorda elhangzott, mintha csak valami oldalt forditotta volna fejét, oda, hol Amália mint egy emelvényen ült. Az asszony is észrevette, szeme találkozott a lovagéval.

Dobos ezután már nem tudott imádkozni, hiába mondta magának: «Mit bánom én, mit csinál az a szuka-bagoly? ostoba is, léha is és még csak nem is szép!» — de halántéka lüktetett, szive

hevesen dobogott, egész belseje mintha lángba borult volna.

Nem nézett oda, de mégis látta, hogy Amália folyton őtet nézi, mintha magához akarná kényszeriteni a tekintetét.

Az asszonyt bántotta, hogy Dobos látszólag oly hidegen viselkedik. Vagy talán a téli magány és unalom megpuhitotta szivét?

Mindketten folyton nyugtalanabbak lettek. Mikor az áldást adta a pap, talán egy gondolattal hajlott meg mindkettőjük feje?

A nép nagyrészt elvonult már, midőn Winkler Amália szendén lesütött szemmel, kis lámpását maga előtt vive, ment ki a templomból.

Dobos mellett ment el, bekecse bársony ujja érintette is Dobos bőr zekéjét, de nem néztek egymásra s csak mikor az asszony elment, pár perccel később indult a lovag is kifelé.

A templom-ajtóban váró legényeinek mondta: «Várjatok itt, mig a gyertyákat eloltják, aztán mehettek, én ugyis magamban akarok haza menni.»

A falu még sötétségbe volt, csak az eltávolodó lámpások apró fénypontjai inogtak ide-oda, de Dobos nem figyelte a többit, az ő szeme csak azt az egy lámpást kereste, melyet egy nagy bundás fejkötő takart el tőle.

A lámpás bekanyarult egy kis sötét mellékutcába. Dobos talán nem is tudta, mit teszen, utána sietett.

Már elérte, már hallotta heves lélegzetvételét a sötét alaknak, az asszony pedig mintha halálra üldöznék — ment, menekült előle.

Mikor Dobos egészen közel volt hozzá, feléje hajlott s szaggatottan kérte: «Állj meg egy percre! Mikor hallgatsz meg végre? Azt akarod, hogy meghaljak?»

Az asszony gyors menetéből egyszeribe megállt, felemelte lámpását, egyenesen Dobos arcába világitott, aztán eloltotta a gyertyát s csak annyit mondott: «Menjünk!»

A lovag szó nélkül kisérte Amáliát a sötét utcán keresztül, a faluvégi kőház felé.

XIV.

Tavaszodik.

Februári szélben zúgott az erdő koronája, tavaszi viharok szárnyán jött a hóolvadás. Zuhogva ömlöttek a vizek a hegyoldalon, ott, hol patak se volt, s a csendes erdő ismét hangos lett vihar beszédjével, vizek ömlésével.

A Dobosánka őrszobájában vigan folyt a munka: a fegyvereket tisztogatták, élesitették.

Dobos ugyan nem parancsolta, de a legények maguktól tették. Először, mert a tavasz közeledtére mindig igy volt a szokás és azért is, mert alig várták már, hogy menjenek az igért királyságot keresni.

Olesz számitotta a heteket: «Ma van első bőjtpéntek, 6 hét mulva nagypéntek. Azt hiszem, husvét hetében indulhatunk. Ha itt még hideg is jár, de ott már bizton meleg lesz. Hiszen te tudod Czinke, mondd csak, meleg van ott?»

Czinke, ki az ablaknál javitotta ki Dobos ködmönén az aranyhimzést, dicsekedve mondta: «Persze hogy meleg, ott már virit az eper, ha épen még meg nem ért».

Ichnát okoskodva tette hozzá: «Milyen okos a mi gazdánk, most jól kimulatja magát, hogy egész tavaszon ne is legyen asszonyra gondja, csak a királyságra».

— De ha király lesz, királyné is kell — mondta Vaszily.

— Hisz ez a legkisebb — felelte vadkanölő Dimitri, az ikertestvére. — Összehivat ezer kisasszonyt, kiválasztja a legszebbet, az lesz majd a királyné.

Gyuró nevetett: «Ha az urunk király lesz, nem adok egy fabatkát a magister életéért, meglátjátok, lefejezteti és Winkler Amália lesz a királyné».

Aztán megint a távol csoda-országról beszéltek, mely felett urukkal uralkodni fognak. Mindig

vigabbak, remélkedőbbek lettek. Csak Iván szomorodott el. Ő ugy érezte, hogy vége a régi szép életnek. Még a kassai leányt se kivánta volna látni, csak még egyszer ugy lovagolhatna urával, mint azelőtt, bizalmas kettesben.

De Dobos most többnyire magában ment s ha Iván vele is volt, zárkózott lett, mintha valamit restellt volna szolgája előtt.

Soha se mondta meg, Iván mégis tudta, hogy gazdája majd minden héten Worochtára jár. Már csak a tavaszban reménykedett: Hátha a ragyogó nap, a csillagos éjszakák felébresztik urában a harci [illegible]vet? Hátha igazán elmennek a királyságot keresni, kincseket gyüjteni, népeknek parancsolni?

De már április is eljött, s még semmi készülődés nem történt. Dobos ugyan elküldte néha kisebb kalandra embereit, hol kettőt, hol négyet, de maga nem ment velük. Egyedül lovagolt el; fáradtan, vagy igen jókedvüen tért vissza, s ha otthon volt, kiment a Dobosánka sziklájára, ott órákat ült a fák árnyékában, vagy a napon heverészett. Az első pille repült el mellette, citromsárga volt. «Rossz jel — gondolta — veszedelmet jelent, legelőször is sárga lepkét látni», — de csakhamar követte a citrom-sárga pillangót egy piros-barna. Libegett, szállt a két lepke a mohos sziklák felett, üzték egymást, kergették, mintegy megrészegedve a tavasz hullámától. Dobos ugy elnézte őket: «Hogy játszanak! pedig nem is illenek egymáshoz, de bánják is ők, hogy egyik sárga, a másik piros. Aztán miért is ne illenének? Hát a szőke meg a barna nem szeretheti egymást?» Itt elmosolyodott, mert nagyon is tudta, hogy szerethetik, aztán tovább gondolkozott: «hiszen semmi sem illik a világon egymáshoz, minden szétesik, ha a szerelem erős kapcsa össze nem foglalja, de a szerelemben minden egymáshoz illő, minden egybe olvad». — A két pillangó elszállt a távolba, s Dobos most egy édes illatra figyelt: ibolyák nyiltak már körülte a füben, s ő, mit talán már gyerekkora óta nem tett, szedte az ibolyákat.

Olesz, ki szintén ibolyákat ment szedni, hogy vele gazdája asztalát diszitse, csudálkozva látta, mint hajlong a lovag büszke alakja a kis virágok után. «Uram, — mondta egészen rémülten — hiszen szedek én neked annyit, hogy az egész cédruspalota szagos lesz tőle, miért fáradsz magad?»

De Dobos csak intett: «Hagyjál, mulattat engem az ibolyákat szedni». Egy selyemkendőbe kötötte a virágokat, bekecse alá rejtette, hogy észre ne vegyék, ugy ment Worochta felé. Lovára nem is ügyelt, ismerte a Táltos már az utat, nagyon megszokhatta karácsony óta. Az erdőszélen a mén megrettent, mert mintha a földből termett volna, előtte állt egy női alak. Piros ruha volt rajta, derekán egy nagy sárga selyemkendő, mely fejét és nyakát is takarta. Cigányasszony lehetett, mert a bőre selymesbarna volt és fekete szeme égően sötét.

— Régen várom már hercegségedet — mondta vontatott édes hangon — állj meg egy percre, megmondom szerencsédet.

De a lovagot boszantotta a késedelem s röviden felelte:

— Tudom én a szerencsémet, hagyj békét nekem.

A cigányasszony csak annál jobban marasztotta: «Csak egy percig várj még, nem jó helyre mégy, veszedelembe mégy, hallgass rám!»

— Ne krákogj, ördög varjuja! — mondta a lovag még türelmetlenebbül.

Az asszony keze a ló kantárjába kapaszkodott, hogy visszatartsa lovasát.

Dobos végtelen dühös lett ez erőszakoskodásra: «Szemtelen fajzat, pusztulj, mert leváglak!» — orditotta egészen elveresedve.

A cigányasszony elereszte a kantárszárat, letépte fejéről a kendőt s vadul kiáltotta: «Hát már nem ismered Arameát? Vártam reád, megigérted, hogy eljösz, a gyereked is nemsokára megszületik már, de elhagytál hűtlenül, megver az Isten érte! Az fog engem megboszulni, kit

legjobban szeretsz, az fog megbántani, kit tenyeredben hordasz».

Dobos kellemetlenül érezte magát, leoldta arany láncát s oda nyujtotta a cigányleánynak, de az vissza dobta neki: «Nem kell az aranyad, a csókod kell, van nekünk arany elég. Gyere hozzám ma estére, aztán nem bánom, ha soha se is látlak többet, csak egyszer gyere még hozzám!»

De a lovag már nem hallgatta, vágtatott Worochta felé s az asszony sirva, zokogva nézett utána: «Az édes, a drága, a gyönyörü! vesztére megy, el fog pusztulni, én Istenem, mentsd meg, ha lehet!»

— — — — — — — — — — —

— Mi bajod drágám? — kérdezte Winkler Amália Dobost, mikor kevés idő mulva hozzá belépett. — Sápadt vagy és a szemed se nevet ugy, mint máskor.

— Tulságosan boldog voltam, hogy hozzád jöhettem, angyalom. Nagyon sokat szenvedtem miattad, hogy egy hétig kitiltottál.

— A szerelmünkért tettem. Féltem, hogy Mátyás végre mégis gyanakodnék, vagy valaki elárul.

— Tudom egyetlenem. Látod, szót fogadtam, de hidd el, már alig álltam. Néha éjjel azt hittem, megszakad a szivem. Nem tudom, mi lesz velem, ha ez igy megy és te mondod, hogy ezután még kevesebbet fogjuk egymást láthatni!

Kivette bekecse alól az ibolyákat s odaadta Amáliának: «Látod, ezek az én gondolataim, melyek a Dobosánkán neked nyiltak, mig távol voltam tőled».

— Szép gondolatok! — mondta Amália s keblére tüzte a virágokat. — Várta, hogy Dobos közeledik hozzá, de a lovag nem merte megcsókolni, mig a szép asszony maga nem ölelte. De aztán vége-hossza se volt az ölelésnek, csóknak.

Nem beszéltek már, csak egyik vagy másik kérdezte: «Szeretsz? Mondd, szeretsz?» s a felelet mindig az volt: «végtelenül, kimondhatatlanul, örökké!»

Amália ocsudott fel előbb szerelmi mámorából: «Most menj, édes drágám, mert Mátyás haza jön, nem szeretném, ha itt találna, bár én mondom, hogy meglátogatsz néha s vergina-játszásra tanitasz.»

— De hiszen nem tudok verginát verni, se semmiféle muzsikát.

— Az mindegy, csak hagyd rá, néha belekapok a hurokba és azt mondom, hegy te tanitottál rá.

— De mindent is kitalálsz!

— Mindent a te kedvedért, édes egyetlen szerelmem . . .

— Amáliám, szép rózsaszálam, mondanék valamit.

— Sohse mondd, ugyis tudom.

— De nem tudod.

— No hát mondd!

— Látod gyöngyvirágom, nem szoktam én meg a koldulást. Mindig elvettem, mi nekem tetszett. A te szerelmednél kivételt tettem, kértem, kunyoráltam azt tőled, te pedig megadtad. Mondd, kire tartozik még a mi dolgunk? Mit várjuk mi az urad elmenetelét, mit féljük a cselédek ólálkodását? Gyere, légy enyém nyiltan, bátran! Ne félj, hogy van olyan törvény, mely visszakényszerit. Erős a Dobosánka kapuja, még erősebb a karom, mely megvéd. Kincsem van annyi, mely elég három életünkre. Ha kivánkozol valamire, elhozom neked, ha vágyódol idegen országba, elmegyek veled. Akaratod parancs lesz, gyere, foglald el szivem és palotám királyságát.

Amália könyezni kezdett: «Istenem, milyen is a férfi! már nehezére esik, hogy utánam jár, már meguntál, csak egy kényelmes ágyas kellene neked és tőlem, a gyönge asszonytól kivánod azt az áldozatot, hogy elhagyjam, ki hét esztendőn át hűséges uram, ápolóm volt, ki tenyerén hordozott!»

— Hát igy nem rosszabb neki, hogy megcsalod?

— Nem tudja és ha te okos vagy, soha se is fogja megtudni.

Aztán mást gondolt Amália s erősebb zokogásba tört ki:

— Még ő veti a szememre, hogy megcsalom az uramat, hogy rossz személy vagyok! Ő! Ő!

Dobos hiába simogatta kedvese haját, hiába csókolta kezét, az csak nem tudott megnyugodni s ugy hánykolódott a lovag karjában, mint a csik: «Menj, menj, nem szeretsz — mondta fuldokolva — nem is akarlak már látni», mig Dobos alázatosan, megtörve kérte, hogy mikor szabad megint eljönni?

— Három hét mulva, — mondta az asszony.

Most majd Dobosra jött a sirás, de csak türtőztette magát, s szerényen felelte:

— Ahogy parancsolod.

Amáliát talán mégis meghatotta Dobos szomorusága, mert engesztelően mondta:

— Látod, szivem, előbb nem lehet, mert igaz, hogy Mátyás mintaférj, s még ő örül neki, ha valaki magányomban szórakoztat, de ha tulozzuk, s egyszer gyanakodni kezd, az ily ártatlan, jámbor emberből lesz a legféltékenyebb tigris.

Dobos azt akarta mondani:

— Mit bánjuk mi az ő féltékenységét? Gyere velem, azzal vége ennek a megalázó szerepnek! — de nem merte kimondani, mert nagyon félt az asszonytól, félt haragjától, félt könnyeitől, de legjobban félt attól, hogy a látogatás idejét még későbbre szabja, azért ismét csak alázatosan mondta:

— Ugy lesz, ahogy te akarod, gyémántom.

És ugy is volt. Három hétig le s fel járt Dobos a cédruspalota termeiben, mint egy ketrecbe zárt jaguár. Vagy kiment s órákat ült a Dobosánka Worochta felé néző szikláján.

Zárkózottabb, gőgösebb volt, mint valaha s mintha öröme telnék benne, Ivánt bántani. Elmondta neki, hogy utálja eddigi életét, ostoba volt, buta volt, nincs egy szép emléke, nincs egy jó embere se. Többször Ivánt vezetéknevén, Markulcseknek is nevezte, mit soha se tett eddig, s mi a hű szolgának szándékos hidegségével legjobban fájt.

Napról-napra remélkedett, várt Iván, hátha mégis elmennek a királyságot keresni?

Egyszer meg is kérdezte a lovagot:

— Ne készitsem el a fegyvereket holnapra?

— Minek? — volt a válasz.

— Látod, uram, kitavaszodtunk, semmi se gátol már a királyságot keresni. Sietni is kell, hogy más el ne vegye a helyedet.

— Megleltem én már az én királyságomat, — mondta Dobos félig tréfásan, de Iván komolyan vette:

— És nekünk nem szóltál semmit? Magad lelted meg? Magad foglaltad el? Oh, édes jó uram, vigyél el oda, ne zárj ki kalandjaidból.

— Oda nem szabad menni senkinek rajtam kivül.

— De édes jó uram, mi itt töltjük a drága időt. Sok mindenből kifogytunk a tél folyamán. Nem szerzünk már semmit, csak fogyasztunk.

— Hát menjetek szerezni, — szólt a lovag, — nagy a világ, s mindenütt lehet zsákmányt fogni. Ha akarod, mehetsz Kassa felé is, — tette hozzá évődve. De Iánnak nem volt kedve tréfálni, s komolyan mondta:

— Megyek én, bárhova vezetsz!

— Én nem vezetlek most, mert fontos dolgom van, de elmagyarázom az utat, vezesd le őket.

Iván tudta, hogy az «egy asszony» oka mindennek. Igaza volt gazdájának, hogy a többivel lehet játszani, tréfálni, de az «egy asszony» béklyója lesz a férfi életének.

Dobos legjobban huzott most Czinkéhez. Ezt se gondolta volna senki.

Egyszer ki is tört Iánból a keserüség, s mit még soha se tett, gazdájára panaszkodott Olesznek:

— Az az ugrifüles kóbor szabó több neki, mint mi, hűséges emberei, kenyeres pajtási!

Olesz szomoruan intett rá, hogy:

— Biz' a'!

A lovag tényleg órákat elvolt magába Czinkével. Sokat nem beszélhettek, mert majd mindig

hallatszott Czinke éneke és hegedüjének hangja. Többnyire szomoru nóták voltak. Ha azelőtt Dobos szerette a tréfás, vig dalokat, most csak szomorut kivánt meg a lelke.

Énekelt Czinke szerelemről, halálról, asszonyok szép szeméről, asszonyok csalfaságáról, s mert észre vette, hogy a lovag legjobban szerette, ha szőke asszonyokról énekelt, maga is szerzett egy dalt.

Egy reggel, mikor Dobos behivatta, ilyen énekkel lepte meg:

Oh, kegyes aranyvirágom,
Mért kinozod hivedet?
Ne bántsd hü alattvalódat,
Ki a sirban is szeret.

Szőke hajad minden szálát
Csillagokkal hinteném,
Lábad alá rózsát szórnék,
Csak légy enyém, légy enyém,
Légy egyedül az enyém!

Mert nem jutott más dallam eszébe, hát a «Dies irae» hangjára énekelte, csak hol a sorok nem illettek, hol kihuzta, hol elröviditte az éneket.

Dobos meg volt hatva:

— Hol tanultad ezt a gyönyörü éneket? Ennél szebbet még soha sem hallottam, minden szava aranyat ér.

Czinke büszke volt művére s szerénykedve mondta:

— Nem érdemli meg ezt a dicséretet a te szegény szolgád.

— Csak nem azt akarod mondani, hogy magad találtad ki?

— De igenis, kegyes uram!

— Fiu, megaranyozom a hegedüdet! Bibor ruhát csináltatok neked érte, — de — — s egy percre elgondolkozott, gyanakvó lett, — ha kisülne, hogy megcsaltál, karóba huzatlak.

Czinke megszeppent:

— Még kitelik tőle, — gondolta aggódva s menten hozzá tette: — A szavakat most gondol-

tam ki, de a hangját, lehet, hogy már hallottam valahol. Nem emlékezhet minden egyes hangra egy szegény vándorhegedős. Mit mindent hall az ember! Megmarad a fülébe itt egy darab, ott egy darab, ki tudja m'éket honnan szedi?

— Nem is a hangját kérdem én — szólt Dobos — de azt a gyönyörü verset.

— Arra már megesküszöm neked, akár a hét szentségre, hogy éppen most találtam ki.

— Most, most? Mióta előttem vagy? — kérdezte Dobos, nagy bámulattal, majdnem tisztelettel nézve a szücsfiura.

— No, hát nem éppen most, de tegnap este ugy elalvás közben.

— Istenem, — szólt a lovag őszinte bánattal, miért nem tudok én ilyet kitalálni? Mennyit adnék az angyal ajándékából, ha nekem ez az egy meg lenne adva!

— Látod, uram, nekem pedig mit ér mindaz, mire te, a hatalmas, vágyakozol? Bár csak nekem egy szemernyije lenne a te szerencsédnek, de szivesen oda adnám érte a kis tudományom.

Először életében sajnálta most Dobos, hogy nem részesült tudományos nevelésben. Előbb inkább megvetette a könyvmolyokat, de most csodálta őket, különösen mióta tudta, hogy Amália tud irni-olvasni. Már régen bántotta, hogy nem adhat neki semmi jelt, ha távol van tőle, de most egy hirtelen elhatározása támadt:

— Czinke! — szólt a hegedőshöz, — azt mondtad egyszer, hogy te tudsz irni?

— Tudok, uram!

— És mondd csak, bármilyen szót leirhatsz?

— Csak ugy, mintha beszélnék.

— Le tudnád nekem irni azt a verset, mit most mondtál?

— Hogyne tudnám.

— Hát ird le!

— Csak az a baj, uram, hogy nincs irószerszámom.

— Lesz estére, most mehetsz.

Pár perc mulva Iványt hivta be:

— Te, Iván, kinek van itt irószerszáma?

Iván eltátotta száját:

— Senkinek, gazdám, senkinek. Minek volna az nekünk!

— Iván, ma estére legyen irószerszám! akárhonnan hozzátok!

— Lesz, uram.

XV.

Az irószerszám.

Iván gondolkozott, hol is lehetne irószerszámot keriteni? Előbb a worochtai parochiára gondolt, de aztán más jutott eszébe:

— Legjobb lenne a magisterét elvinni, annak bizton jó irószerszáma van.

De hogy hozzák el? Éjjel csak el lehetne érte menni, de az ur már estére akarja az irószerszámot! Valahogy csak lesz, sehogy még soha se volt, gondolta, s elindult Worochta felé. Gyurót vitte magával; az uton, mikor egymás mellett lovagoltak, megkérdezte:

— Gyuró, hol tartja a magister az irószerszámot?

Gyuró széles arcán a ritkán látható csodálkozás jelentkezett:

— Irószerszám? Mi az?

— Magam se nagyon tudom, — felelte Iván, — de hát olyan valami, amivel irni szoktak.

— Akkor bizton ott tartja a szobájában, mert minek lenne a padon, vagy a pincében, vagy a konyhában?

Worochtáig mindketten az irószerszámon gondolkoztak: Milyen lehet, hogy jutnak hozzá? hogy fogják elvinni? Nehéz lesz-e, vagy nagy? vagy törékeny? vagy folyékony?

Kevéssel a falu előtt, hol az erdő már világosodott, letértek az utról, s a legnagyobb sürübe mentek. Egy mélyedésbe odakötötték a lovakat,

hogy még fülük se látszott ki, maguk pedig gyalog folytatták az utat a magister házáig.

Egy szolgáló állt az udvarban, Gyuró egyenesen hozzá ment, s kezdett a leánynyal kötekedni. Tréfái szokás szerint esetlenek és gorombák voltak. A leány, ki előbb nevetett, most sikoltozva futott előle be a házba s Iván, ki nem akarta cimboráját egyedül hagyni, követte őket.

Az előszobában dulakodás támadt. Gyuró tudta, hogy a fehércseléd eszét ilyenfélével lehet legjobban megvenni. Akár örömmel, akár haraggal, de csak arra fog gondolni, s aztán minden gondolkodás nélkül, akár hálából, akár engesztelésül, mindent ki fog mondani.

De a leány különösen sipitós volt. Hiába mondta Gyuró:

— Csendesen, galambom, hiszen igy még csak nem is játszhatok veled, pedig szemre való lány vagy, mondhatom.

A szolgáló csak visitott:

— Hagyjon már, vén ördög!

A nagy lármára kijött Amália asszony is. Pattogó hangon, mérgesen kérdezte:

— Micsoda lárma ez itt? Nem hallgatsz, Hanka! Miféle férfiakat csődítettél ide?

De egyszerre, mintha csak kővé meredne, ajka megfehéredett, ökölbe szoritott keze szét nyilt, megismerte Ivánt:

— Te itt? — — —

Mást nem birt szólni. Nem is tudta volna megmondani, öröm vagy harag zajlott-e ugy szivében?

Mert ő is nagyon vágyódott már a lovag után. Talán meg is bánta, hogy oly hosszura szabta a viszontlátás idejét. Pedig a három hétből még csak másfél telt el.

De mindez érzések eltompultak, s egy nagy ijedség érzete bénitotta meg minden erejét: Dobost bizton baj érte s ezek hirt hoznak neki! Halkan, rekedten kérdezte Ivánt:

— Urad küldött?

— Nem.

— Tudja, hogy itt vagy?
— Nem!
Az asszony rémülten mondta:
— Hát meghalt?
— Nem, egészséges, — felelt Iván.
Amália mindig kevésbbé értette a dolgot.
— Ki az a másik? — kérdezte tovább.
— Gazdám szolgája, éppen mint én.
— De hát mit akartok?
— Uram levelet szeretne irni.
— Levelet?!
Mindig érthetetlenebb volt Amáliának a legények megjelenése.

Iván egyszer belemelegedve a dologba, csak folytatta: — Elküldött a gazdánk, hogy hozzunk neki irószerszámot, talán adhatnál neki egynéhányat kölcsön?

Amália egy kis ideig gondolkozott, aztán bement a szobába s pár perc mulva egy kristály kalamárissal, melynek lesrófolható arany volt a teteje, néhány szépen vágott ludtollal s egy darab pergamenttel tért vissza:

— Itt van, tiszteltetem a gazdádat!

— Jaj, nem szabad nekem megmondani, honnan hoztam.

— Annál jobb. — Most már Amáliának nevetésre állt a szeme. Igen mulattatta, hogy Dobos neki levelet akar irni — mert hogy csak neki irhat, abban egy percig sem kételkedett — s hogy tudta nélkül ő küldi neki hozzá a szerszámot. De örült is nagyon, mert az iráskedv türelmetlenségre mutat, a türelmetlenség pedig nagy szerelemre vall. Amália maga is nagyon szerelmes volt Dobosba, innen származott öröme afelett, hogy a lovag szereti.

De másrészt az asszony sohase felejtette el a bocskói megalázást, azért szerelme mindig közel járt a gyülölséghez. azért nyujtott neki nagyobb élvezetet még a lovag ölelésénél is, ha Dobost kinozhatta, hatalmába tarthatta.

Még egy dolog keseritette Amáliát: házassága első napjaitól csak egy vágya, egy kivánsága

volt, hogy az Isten magzattal áldja meg frigyüket. De hogy az évek multak, s a kivánság nem teljesedett, lassan beletörődött ő is sorsába.

Csak mikor Dobos Bocskón arra vetődött, ébredt fel benne keserün a gondolat: «Ha ez lenne férjem, nem volna csendes a ház, nem lennék magamba egész nap. Kis gyerek gőgicsélne a bölcsőben, nagyobbak szaladgálnának körültem. Vig volna a ma, reményteljes a holnap.» De mint tisztességtudó asszony, eltávolitotta e gondolatot magától, s Grineus Mátyás hitvese ismét csak kötelességének s női erényeinek élt, csak a vágy gyermekek után hevesebben ébredt fel ismét szivében.

Talán ez a vágy is bele szólhatott, mikor azon roráté hajnalán Dobost magához hivta.

Mindenesetre remélkedett, hogy teljesül óhaja s férje előtti csalárdságát maga előtt azzal mentette: hogy fog Mátyás örülni — hiszen nem tudja még! — és aggkorára lesz ápolója, gyámola, örököse.

De mult az idő, s Amália reménysége ismét csak hiunak bizonyult. Egyszer mondta Dobosnak: «Látod, megvert a jó Isten, mert hűtelen vagyok, pedig tudom, hogy az én teremtőm is anyának szánt.» Dobos vigasztalni akarta, s gyöngéden mondta neki: «Ha anyának szánt vala, meg is adta volna a magzatot. Anya mindenki lehet, de sokkal édesebb vagy te a többi asszonynál, kár lennél anyának, szeretőnek való vagy.»

Amália e szavakban lenézést, sértést látott s bár nem szólt semmit, de gyülölsége, boszuvágya ismét felébredt, csak ugy, mint Bocskón a kamaraajtóban, csakhogy mivel ez már másodszor volt, kétszeres erővel tört reá ez az érzés. Még soha sem gyülölte Dobost igy, azért soha sem csókolta ilyen hevesen és édesen. Mintha csak be akarná bizonyitani, mennyire igaza van a lovagnak, hogy ő «szeretőnek való».

XVI.

A levél.

Dobos türelmetlenül várta az irószerszámot. Mindig Czinkét küldte: «Még se jönnek? még se jönnek?»

Pedig Iván és Gyuró hihetetlen gyorsasággal járták meg Worochtát. Iván maga is csodálkozott, milyen magasan áll a nap, mikor befordult a cédruspalota kapuján.

Átadta az irószerszámot Dobosnak, ez pedig anélkül, hogy sokat kérdezné, hol vette? mohón nyult utána.

Czinkét hivatta: «Itt a szerszám, ird le, de gyorsan!»

Még az este le volt a vers írva, gyönyörü, kacskaringós kezdő betükkel, cifra rajzolatuzással.

Dobos nézte, mintha tudná olvasni, de csakugyan tudta is, mivel minden szavát ismerte a versnek.

Gondolta, hogy másnap elküldi Amáliának, de valahogy kétely szállta meg. Isten tudja, miért? félt elküldeni. Kétkedő, tépelődő lett e pár hónap alatt.

Iván ezt észrevéve, egyszer bátorságot vett magának s megkérdezte:

— Mi háborgatja elmédet? Veszedelem nem érhet ugy-e gazdám?

— Már ahogy vesszük,— felelt a lovag, — hiszen nemcsak olyan veszély van, mi a testen sebet ejt.

— De hát kincsed annyi lehet, amennyit akarsz. Asszony annyi szeret, amennyit kivánsz. Hatalmad van mindenki felett, csak akarnod kell.

Dobos elgondolkozott: «Es ha nem akarom hatalmamat gyakorolni, de azt kivánom, hogy magától jöjjön hozzám, amire vágyom?»

Iván ebből nem értett semmit, s csak folytatta: «Magad mondod, hogy Szerencse a kiséröd, Siker a hálótársad».

A lovag igen elkomolyodott: «Tudod te Iván, hány éves vagyok?»

— Nem, drága uram, nem tudom.

— Hát megmondom neked, 28-ikba járok. 16 voltam mikor...

— Mikor?

— Hát — igen, ... azt akartam mondani, mikor szegény édes anyám meghalt. Tizenkét éve annak... tizenkét éve!

Dobosnak e tavaszon sokszor eszébe jutott, hogy ő az angyaltól csak 12 évi sikert és boldogságot kért, hogy ez az idő lepergett s hogy mi lesz már most? Milyen mérhetlen hosszunak látszott neki akkor 12 év! — És ma?... Mikor arra a pontra jutott, hogy igazán tudná élvezni a boldogságot, ki tudja, meddig tart még?

De hiszen az angyal csak annyit mondott, hogy: meglesz! Hiszen nem szabott neki időt, más határozza az ő élete sikeres voltát: a két arany hajszál. Ezt nem szabad senkinek megmondani.

De kinek is mondaná?

Iván ismét faggatta: «Mi nyugtalanithat? mi bánthat?»

S Dobos kitérően felelte: «Semmi, semmi.»

De ez már régebben volt, hogy Iván igy bizalmaskodott vele.

Már vagy két hónapja alig szólt hozzá s most már Iván ugy is tudta mi bántja, nyugtalanitja, s átkozta a percet, mikor Bocskó városába belovagoltak.

Öt napig tépelődött a lovag, elküldje-e a verset, vagy sem? Ötödik nap küldte el Czinkével nagy titokban.

Ez öt napból hármat Amália vigan és reményteljesen töltött. Várta a küldöncöt, mézesbort készitett neki. Negyedik nap nyugtalan lett és ötödik napra — péntek volt éppen, már igen rosszkedvüen ébredt fel.

A magister is nagyon köhögött az éjjel, nem hagyta aludni. Most is hallotta egyforma, rekedt köhögését a laboratoriumból. Mint gondos feleség,

orvosságot főzött neki kékibolya syrupból, reszelt sárgarépa-léből s abból a plántából, mit rókatüdőnek neveznek, ez mindig megszüntette köhögését.

Amint ügyes, fehér keze kavarta az édes lét, gondolatai is mindjobban kavarodtak fejében. Előbb halkan jelentkezett egy gondolat: «Hátha nem is nekem irt, vagy iratott?

Aztán mind erősebben jött vissza hivatlan gondolatok szokása szerint. Délután már az asszony ugy mondta magában: «Biztos, hogy másnak irt, csuffá tett harmadszor is. Tőlem hozatja el az irószerszámot, hogy másnak irasson! Bizton tudta az a sunyi szolgája, hogy mit csinál, mikor ide jött. Ő küldte, — hogy tudjam meg, hogy másnak irkál. No de várj csak, megkeserülöd még ezt!»

Grineus Mátyásné szép fehér arca egészen elveresedett, szemét elfutotta a köny, sirt mint a gyermek egy eltört játék felett. Most igazán bánkódott, de minden bánatánál nagyobb volt haragja és sértett hiusága.

Szombaton kissé felvidult, takaritott, rendezgetett, jó háziasszony módjára, hogy különös csinnal, tisztasággal ülhessék meg a vasárnapot.

Este felé éppen virágait öntözte, tisztogatta, — itt is sárga viola volt az ablakában, mint Bocskón — midőn Hanka berohant hozzá:

— Tessék kijönni, valaki beszélni akar az asszonysággal.

— Nem érek én most rá, kérdezd meg, mit akar?

— Kézdeztem, de azt mondja, hogy csak az asszonynak mondja meg.

— Hát jöjjön!

Amália nem volt kiváncsi a jövevényre, bár majdnem biztosan tudta, hogy Iván lesz. Már nem volt várakozó kedvében, belezápult szivébe a vágy, idejét multa a dolog.

Akkor is virágaival babrált, mikor az idegen belépett, csakis csengő hangjára nézett fel, s meg-

lepetten látta, hogy ez nem Iván, de még nem is Gyuró: egy vékony gyenge fiu, ki aligha tartozhatik Dobos győzedelmes seregéhez. Öltözete sem volt harcba. viharba való: veres bársony zekéből, fekete szük nadrágból, széles karimáju kalapból állt. A kalapról hosszu kakastoll lógott.

A fiunak szólásmódja se illett Dobos embereihez. Volt benne valami világot látott, valami kisimitott, ahogy kérdezte: «Winkler Amália látása szerencsélteti szemeimet?»

Az asszony most már kiváncsian mondta: «Az vagyok, mit kivánsz tőlem?»

— Egy levelet hoztam, megmondja a levél minden szava, hogy ki küldte, csak egy sor irással kegyeskedjél bizonyitani, hogy át is adtam.

Amália átvette a levelet, kebelébe rejtette, aztán bement a másik szobába, honnan nemsokára egy vékony darabka pergamenttel jött vissza, melyre olvasható szép nagy betükkel csak ez egy szót irta: «Átvettem W. A.»

De már mézes borral nem kinálta meg a küldöncöt, elkésett ez is, mint a levél, nem lett már az asszonynak öröme benne. Pedig milyen repeső örömmel fogadta volna ezt a levelet csak két nap előtt, talán még tegnap is, de már kimeritette a bánat, a harag nem keltett visszhangot többé.

El is végezte a takaritást virágai körül s csak akkor vette elő a levelet. Közömbösen, unottan olvasta, a késett örömek izetlensége volt már rajta.

Pár percre mégis némi édességgel töltötte el szivét a versek szerelmes hangja: ki gondolta volna, hogy ilyen szép verseket is tud csinálni? Hiszen mindig azt mondta, hogy müveletlen paraszt. És milyen szerény alázat tőle, hogy nem kéri a viszontlátást, csak hódolatát küldi. Igazi lovag, tudja, hogy mivel tartozik hölgyének.

Amália kicsengetett az ajtón s kérdezte Hankát, ki a csengetésre bejött: Itt van még az a fiú?

— Nincs, mindjárt elment, hogy a levelet ideadta.

— Nem mondta, hogy honnan jött?

— Nem szólt semmit, csak köszönt és elment.

— Nem láttad, merre?

— Nem néztem ki az ablakon, hiszen te mondtad, hogy nem illik a legény után nézni.

Amália már bánta, hogy a fiuval nem is beszélt: És ha nem Dobos irta a levelet? Nem tartotta lehetetlennek, hogy más is irjon neki ilyet, mert mióta a lovag annyit magasztalta szépségét, az ezelőtt oly szerény asszony igen hiu és képzelgő lett. Azt gondolta, bárhova megy, templomba, vásárra, utra, minden szem csak őtet nézi.

Jobban meg is nézték most, mert a szerelmes és szeretett asszony öntelt modora magára vonta a tekintetet...

— — — — — — — — — — —

Mikor Czinke haza jött, Dobos mohón kérdezte: «Mit mondott?»

— Nem szólt az semmit sem.

— De olvasta?

— Csak elvette, aztán ide adta ezt a cédulát, amelyre ráirta, hogy átvette a levelet, erre bement a szobába.

Dobost nagyon leverte ez az elbeszélés.

Feltette magában, — talán századikszor — hogy elfelejti az asszonyt, aztán?... ment Worochtára, ha csak lehetett, ha csak megengedte Amália.

XVII.

Bucsujárás.

Egyszer azonban, ugy látszott, Grineus Mátyásné tulfeszitette a hurt. Nagyon megkinozta engedelmes, alázatos szeretőjét: ok nélkül gyanusitotta, hideg, kimért volt vele szemben s ha Dobos szerény megadással visszahuzódott, várva

jobb kedvét, ő vetette szemére a lovagnak hidegségét.

Vagy egy hónapon át pedig a lelkiismeret-furdalást játszotta. Nem győzte magasztalni Grineus Mátyás erényeit, jóságát s gyalázta magát, a legundokabb nevekkel illetve saját személyét. Majd sirt és panaszkodott, hogy mi mindent tett ő a lovagért, milyen szerencsétlen, milyen alávaló. S mikor egyszer ismét három hétig váratta a remélt viszontlátásra s már eljött a nap, hogy Dobos Worochtára menjen, mikor már alig birt a lovag szerelmes szivével, hajnalban levelet irt neki, hogy ne jöjjön, mert ő egy hétre elutazik.

Egy idegen fiuval küldte a levelet, az egy kőre csavarva dobta be a falon, úgy lelte meg a kapu őre.

Dobos barna bőre igen megsápadt, mikor neki Czinke elolvasta a levél tartalmát: «Jól olvastad?» kérdé szeliden, de nagyon nyomatékosan.

— Jól, uram.

— Egy szó sincs másképen?

— Nincs...

A lovag ajkába harapott, hogy a vér kiserkedt a foga helyén, de pár perc mulva már egészen uralkodott indulatán: «Jól van, mehetsz. Küldd be nekem Ivánt.»

Iván szivesen és gyorsan jött kedves gazdájához, ki őt a régi barátságos hangon szólitotta: «Iván fiam, készüljetek! Holnap megyünk mind, csak az őrizet marad itthon. Nézd meg magad, hogy minden patkó jól áll-e a lovakon? Lehet, hogy hosszu utunk lesz.»

Iván alig hitte, amit hallott, ugy elszokott már az e fajta parancstól. Nagy öröm töltötte el szivét, de mintha öröme lekötve lenne, ugy nyomasztott rajta a várakozás fáradsága, a hosszu szomoruság salakja.

Késett öröm volt bizony ez is, de azért csak öröm volt s örömrivallgás felelt a hirre az őrszobában is.

Este még Dobos maga rendezett el mindent: «Hajnalban indulunk», — mondta. — «Czinke itt

marad az őrizettel, majd lesz dolga, ha haza jövünk, mert uj posztóruhát csináltatok mindnyájatok számára. Eddig csak Vaszily maga tudott szabni, most ha ketten neki látnak, négy hét alatt kész lehet minden ruha.»

— De hol veszünk posztót? — kérdezte Iván. — Jaremcsén csak halinát árulnak. Talán még Szigeten se lehetne annyi posztót kapni!

Dobos jó kedvü volt s tréfált Ivánnal: «Mióta szokták a dobosánkai emberek boltban kérdezni, van-e valami, vagy nincs-e? Nem láttál te még sohse kereskedőt menni brassói vásárról egri vásárra? van azoknál posztó, amennyi csak kell.»

— Igen, de azok őrizet alatt mennek.

— És aztán?... vagy megszaladnak, vagy levágjuk őket. Ugy is kell nekünk szekér is, mert Egerből a püspök pincéjéből szeretnék legalább egy hordó bort elhozni. Eger alatt fogunk el vagy két szekeret, azzal bemegyünk a városba, elhozzuk a bort, meg a püspök palotájából a kincseket. Vagy két zsák buzalisztet is szerzünk és egy kis tengerit.

Mint egy gondos háziasszony, ugy gondolt Dobos mindenre s beosztotta, mit honnan hoznak, s nem okozott neki aggodalmat: szivesen adják-e, vagy sem?

— Teljes fegyverzetben jön mindenki, szólt a parancs. Ő maga osztotta ki a fegyvertárból a hat hosszu csövü puskát. Ez csak a legügyesebbnek jutott, de lándzsa volt mindenkinek, azonkivül pisztolyok, török vagy buzogányok. Egy kis tarisznya is volt mindegyiknek nyakába egy kis utravalóval. Sokat nem kellett vinni, csak ha eltévednének valami rengetegbe, mert az eledelt maguknak, lovuknak — ahol csak emberi lakás volt — kikövetelték.

Neki indultak a nagy világnak. De csodálkozásukra csak rövid darabon mentek az országuton, aztán nekivágtak a hegyeknek, az erdőknek, patak medrébe ereszkedtek le, köves hasadékon kapaszkodtak fel, dült fákon kellett a lovaknak

óvatosan átlépdelni, majd ismét a gyökereket, köveket kerülgették.

Iván töprengett: hová mehetnek? tudtával erre nincs város, de még tanya se. Mire jó a lovakat fárasztani?

Szólt is gazdájának: «Uram, erre aligha fogunk posztós szekeret elfogni.»

De Dobos csak annyit felelt: «Mielőtt a harcba mennénk, egy bucsujárást teszünk. Régi fogadalmam s most eljött az ideje.»

Ismét csak a rengetegbe mentek a felkelő nyári nap sugárzása között, mely a fenyők tűin ugy szürődött át, mint egy pókhálószerü ezüstszövet. A harmatokba visszacsillámlott a gyémánt minden tüzes szinével, ragyogásával, megfogódott a bujanövésü, haragos zöld mohba és a lovasok fehér halinján, bőrködmönén, árnyfoltokkal vegyest siklott le folytonos, egyforma változással. Amint azok haladtak előre, ki hátrább lovagolt, az előtte menő ember hátán látta a fény- és árnyfoltokat leperegni, egyformán, szakadatlanul, ahogy az elmaradó fák árnya reájuk esett.

Dobos előtt nem lovagolt senki, ő vezetett s feszült figyelemmel nézte az erdőt, hol találhat egy szélesebb csapást? hol egy kényelmesebb kapaszkodót. Oly ügyességgel ment a bokrok és törzsek sürüsége között, hogy aránylag elég gyorsan haladhattak.

Délre állt a nap, midőn egy hegyoldalba, tisztás helyre érkeztek. Nem volt semmi nevezetes a helyen, olyan volt, mint minden más erdei tisztás: körül-belül négyszögü, selymes puha füvel, mely most el volt árasztva lilaszin harangvirággal, magasan, egyenesen álló, vajszinü gyüszüvirággal, rózsaszinü tollas kis erdei szegfükkel. A tisztás szélén Dobos leszállt lováról, levette fövegjét, s embereinek mondta: «Fiuk, ti is levett föveggel lépjetek erre a helyre, mely vezéreteknek a legszentebb e világon.»

Nem magyarázta nekik, miért szent ez a hely, ők sem kérdezték, csak álltak körbe, levett föveggel, mint a templomban. A kantárszáron tartott

lovak legeléshez fogtak, a piros szegfüs, kék harangvirágos, zöld füben.

— Pihenjetek fiuk! — mondta Dobos kis vártatva. Ő maga pedig elindult a tisztás másik szélére, hol mogyoróbokrok között, néhány összeomlott gerenda négyszögben jelezte egy régi ház helyét.

A lovag előbb széjjel nézett: láthatják-e emberei s mikor meggyőződött, hogy nem láthatják a bokroktól, meg a magas fütől, hogy magában van egészen, leborult az összeomlott ház előtt, csókolta korhadt küszöbjét, önkéntelenül is ajkára jöttek e szavak: «Oh Napkirály, atyám! vezérelj! erősits! bátorits!» Aztán gyöngéden, mintha asszonnyal beszélne, suttogta: «Édes anyám, visszajöttem hozzád! Hirt, dicsőséget, vagyont szereztem, van mindenem és még sincs semmim. Azt hittem, király vagyok, most meg látom, nem lett belőlem egyéb, mint egy utonálló, rabló, de már nincs visszatérés. Nem tudom, mi vezet, de csak mintegy álomba járok. Ugy érzem, veszély környékez, talán már a vég ez? Eljöttem még egyszer hozzád. Talán már nem sokára örökre is veled leszek?»

A lovag igen elszomorodott, nagyon egyedül érezte magát, vágyódott valaki után, de ez most nem Amália volt. Nem is tudott volna e percben mit kivánni, ha az angyal még egyszer megkérdezi kivánságát. Olyan szépen hangzik mindaz a földi jó, olyan kivánatosnak látszik, ha nincs, s oly közömbös, megszokott lesz, ha van, és a vég mégis mindenütt ugyanaz: elfakulás, elmulás, eltünés! — «Miért is kértem csak tizenkét évet? töprengett magában — s ha százat is kérek, az is épen ugy eltünik, elmulik, ha egyszer vége van, ugy elmult mint egy nap, vagy egy perc.»

Dobost a gondolkodás igen kifárasztotta, nem volt hozzászokva, mert nála a gondolat mindjárt tetté vált, s mivel ott, hova most elméje tévedt, a tett ki volt zárva, igen elálmosodott. Lehajtotta fejét a mohos küszöbre s menten elaludt. Azt álmodta, hogy anyja ölében pihen. Majd látta azt

a zivataros napot, mikor megölte az ördögöt, csakhogy a füstfelhőből, melyben a Sátán feloszlott, ujra kikélt a poklok fejedelme s most gunyosan nevetett Dobosra: «Azt hitted, elpusztitottál, ugy-e? pedig csak magadat pusztitottad el. Vége a tizenkét évnek, mit az angyaltól kértél. Fösvény a menyország! ha az én szolgálatomba állsz, örökre minden jónak tulajdonába helyeztelek volna.» De egyszerre az ördög ismét füstté vált, eltünt, mert a láthatáron fehéren, fényesen jelent meg az angyal.

— Fiam! — mondta Dobosnak, — válaszuton állsz, figyelj, figyelj, hogy veszélybe ne juss. Addig mig két aranyhajszálad a fejeden van, nem bánthat senki és semmi, de ha azt ellenséges kéz kihuzza, vége erődnek.

Dobos most kinyitotta szemét s szinte ijedve látott maga előtt egy sugárzó fehér jelenséget. Iván volt, kinek fehér bőrködmönéről izzón vert vissza a nap, épen Dobos szemébe: «Ne haragudj gazdám, hogy felébresztettelek, de már igen nyugtalan voltam, hogy hova lettél? Kerestelek az egész tisztás hosszába, széltébe, végre itt megbotlottam ebben a korhadt gerendában, akkor láttalak meg.

Dobos szinte mámoros volt még álmától, de gyorsan felelte: «Jó, hogy felébresztettél, rosszat álmodtam.»

— Mert olyan alacsonyan volt a fejed — jegyezte meg Iván. — De micsoda gerendák lehetnek ezek? egészen mint egy házhely. Nézd, még egy darab fedél is van ott beomolva, ott meg mintha kemence lett volna.

— Gyere Iván, nagyon eltöltöttem az időt — mondta Dobos sietve. Nem szerette, hogy Iván vizsgálta a házhelyet, bár jól tudta, hogy senki ki nem találhatja, hogy ez az ő szülőhelye, de mégis féltékeny volt reá, mint egy édes mély titokra. Ne tudja senki, ne is lássa, de ne is nézze azon boldog szép emlékek szinhelyét.

Most egyszerre tudta a lovag, hogy azok a korhadt gerendák temetik el az ő boldogságát,

mert ott pihen gyermekkora, ifjusága, mikor még azt hitte, hogy vágyai teljesülése boldogithatja, mikor még mint egy elérhetlen álom lebegett előtte a kivánság: csak egyszer atyja fegyverével az iramló vadat üldözhetni. Azt is tudta most már, ha az angyal megkérdi: mi kivánsága? hogy csak egy órát kérne azon időből, mely már soha többé vissza nem jöhet.

Java korában volt, lehet mondani, élte tavaszán, de már tudta, hogy ha jön is a nyár, azt követi az ősz, aztán a tél — a hó — a fagy — a hideg.

Ifjuságának vége volt, mert már nem nézett reményteljesen előre, de visszavágyott a multba. Nem hagyta nyugodni a gondolat, hogy eltelt a 12 év, ha ajándékképen hosszabbitást is kap, nincs joga többhöz.

Talán mindez eszébe sem jut, ha folytatja előbbi kalandos, tevékeny életét, a mozgás, a változatosság nem hagyják elhatalmaskodni lelkében a felesleges gondolatokat, de karácsony óta majdnem kizárólag szerelme foglalta el, s szerelme sok üres időt hagyott neki, ezalatt rászokott a töprengésre. Egyszer eszébe jutott, hogy a 12 év letelt, azóta nem volt nap, hogy ez a gondolat ne üldözné.

Igy mult el az ő ifjusága, igy jött reá a megismerés és a tudás öregsége, igy csökkent önbizalma is.

A most tervezett kaland is inkább egy utolsó próba, egy végső vágy volt, a multat felébreszteni, nem mint azelőtt, benső ösztön, s egy, az élet tulságából eredő, magától értetődő foglalkozás.

Azért várt ő tőle segitséget, az ő be nem vallott bajára, azért remélkedett oly lázasan benne s azért rendezte a rég tervezett bucsujárást épen mostanra.

XVIII.

Püspök palotája.

Talán száz esztendeig is beszélték Egerben Dobos lovag megjelenését. A rossz gyermeket is azzal csittitották: Jön Dobos, elvisz téged is, mint Püspöki Alajost!

Ezt a Püspöki Alajost a főpap neveltette. Valamely távol rokonának volt hátrahagyott árvája. Rendkivüli szépségéért és szelidségéért csak Alajosnak nevezték, a gonzágai herceg emlékére, bár keresztlevele Jánosra szólott, a Püspöki név pedig nevelő atyjától ragadt reá. Szépségét és szelidségét a fiunak csak világos felfogása és tudományos hajlamai közelitették meg. Ő volt a legjobb tanuló az egész kolostorban, a püspök benne látta utódját, az egyház oszlopát, szellemi harcosát, s oly nagyra becsülte tehetségét és érett gondolkodását, hogy alig betöltött 15 éve dacára, sokszor a legkomolyabb dolgokban megkérdezte véleményét s egész fogas theologicus kérdéseket megvitatott vele.

Alajos ragaszkodott atyai jóltevőjéhez, s hálából-e iránta vagy ájtatos hajlamaitól vezetve, a papi pályának szentelte életét. Különben másról szó sem lehetett, a gyermek már hat éves kora óta mindig hallotta: majd ha felszentelnek, ha plébános lesz. Néha ugy is mondták: majd ha a püspöki süveget viseled. El sem tudta magát másképen képzelni, mint Isten szolgájának, s ha a gondviselés ugy akarja — nevelőatyja utódjának. S most ez a fiu eltünt Egerből, mintha sohase látták volna és csak suttogva mondta egyik-másik ember: hogy Dobos seregével ment ki a város kapuján.

Mert mikor Dobos embereivel a püspöki palotát megszállta, az őrizet, a cselédség mind szétfutott, mintegy magától nyilott meg a lovag előtt minden ajtó. Nem gátolta senki a temérdek kincsekből azt összeszedni, mire épen kedve volt.

A zárakra csak rátette kezét s felpattant minden lakat vagy ajtókilincs, mert holdvilágon szedett ürömfü és büröklevél volt a tenyerébe bevarrva, ettől megnyilott mindenféle kulcsos zár.

Soha még ilyen gazdag zsákmányt nem csináltak. Voltak ott smaragdos keresztek, rubintos kelyhek, de legjobban tetszett Dobosnak egy malachit virágváza: zöld mint a májusi fü, selymesfényü mint a sáslevél. Ezt különös gonddal göngyölte be s Iványnak adta át megőrzés végett. Végig mentek nagy üres csilláros termeken, faragott fával boritott, kisebb szobákon, végnélküli folyosókon.

Ezeknek a földje fehér és fekete kőkockákkal volt boritva, melyek mindig kisebbeknek látszottak, mig végre a folyosó tulsó oldalán már csak mint fehér és fekete csikok tüntek fel.

Ismét termek jöttek, ezeknek a falai gyönyörü szines szőnyegekkel voltak bevonva. Piros ruhás, koronás kisasszonyok voltak a szőnyegbe szőve, lábaik előtt egyszarvuak és oroszlánok térdeltek. Más szőnyegek lovas embereket zászlókkal, fegyverekkel láttattak, de legszebb volt az, mely zöld fü közepén szökőkutat ábrázolt, s a kut körül virágkoszorus angyalkák táncoltak. A szőnyeges termen túl egy kis kápolnaszerü helyiségbe léptek. Sötét volt itt minden, sötétpiros bársonytérdeplők és karosszékek, sötét faragványok a falon, a székeken, a plafondon. A barnapiros homályból sárgásan világitott ki a megfeszitett Megváltó elefántcsont alakja. Ez volt a püspök szobája, de ez is üres, elhagyott, mint minden. Innen is tovább mentek.

Nem győzték a sok ajtót nyitni. Némelyik csak meszelt falu üres kis szobába vezetett, melynek falán fekete feszület sötétlett s egész butorzata egy fenyőfa-asztal s egy pokróccal leboritott padból állott.

De akár pompás diszterem, akár börtönszerü zárkába nyitottak, üres volt minden, minden. Sehol egy lélek se. Elhagyottságban kongtak Dobos és seregének léptei, a nagy üres termeken, folyosókon végig.

A lovag, ki harcra volt elkészülve, ingerülten mondta: «A nyomorultak! gyáván itt hagyták urukat, prédára engedték a palotát, pedig van fegyverük, és van itt tányérnyaló is elég a konyha körül, de nincs egy ember, ki megvédje az agg püspököt és kincseit.»

Ujból benyitott egy a folyosóra nyiló ajtóba. Kis fehér szoba volt ez is, üres és egyszerü, de bóditó virágillat ömlött ki belőle, mert bár a szobának sem volt más butorzata mint egy gyalult faasztal s egy leteritett lócza, de egyik falán oltár emelkedett, az oltár felett lebegett a Boldogságos Szüz képe.

Mintha csak élne a fából faragott szobor, ugy mosolygott a halványrózsaszin arc, ugy ömlött le róla a kék és piros köpeny. Karjaiban a gyermek Jézus arany dicsfényben sugározva, kis kezeit nyujtotta a néző felé.

Az egész oltár telesden-teli volt rakva fehér liliomokkal, még kétoldalt a falon is csupa fehér liliom.

Fehér liliom a Boldogságos Szűz feje felett, mint egy fehér selyemsátor fehér liliom lábainál, fehér liliom az oltár lépcsőin, az ablakpárkányon, s egy magasan-karcsu liliom az asztalon is, egy kőkorsóban.

Dobos mámoros lett a virágillattól s azt gondolta, bódult feje álomlátásra készteti, midőn az asztal mellől egy csodaszép ifju lépett elő.

Az ifju barna kámzsát viselt, mint a barátok szoktak. Erős, szép nyaka fehéren világitott ki a durva darócból.

Dobos, egy pillanatnyi csodálkozás után megkérdezte: «Ki vagy? Miért nem futottál meg te is, mint a többi? Nem félsz itt maradni?»

A fiu szeliden felelt, bár nyakán és homlokán haragosan dagadtak ki az erek: «Miért félnék? hiszen bárhol az Isten kezébe vagyok. Szűz anyám oltalma sehol se hagy el.»

Dobos nem ügyelve tovább reá, mondta Iványnak: «Old le a Szűz Mária nyakáról azt a gyöngysort, már régen vágyódtam ilyen szép gyöngyökre.»

De abban a percben, mikor Iván engedelmeskedni akart, s az oltár felé ment, az ifju elébe állott, lekapta az oltárról a nehéz ezüst gyertyatartót, mint egy buzogányt feje felett csavarta, s váratlanul, harsány és parancsoló hangon kiáltotta: «Vissza, rablógyilkos! Halál fia, ki a Szűz Anyához merészkedik nyulni!»

Mint valami haragos arkangyal, még egy lépést tett előre, szeme villámlott, ökölbeszoritott keze magasra emelte a sulyos gyertyatartót.

Dobos két embere árontott a fiura, s menten leütik, ha Dobos közbe nem lép. «Nem szégyelitek magatokat? tizenkét férfi egy gyerek ellen! Igaza van, ha védi oltárát. De gyerek, hogy illik a te bátor szived ebbe a barátkámzsába?»

A fiu mintha nem is Dobosnak felelt volna, csak ugy magának mondta: «Mintha ahhoz nem kellene bátorság, ezt a kámzsát viselni?! vagy talán azt hiszed, hogy te keményebb harcokat vivsz emberi ellenséggel, mint én itt a Sátán incselkedéseivel?»

Egyszerre csak a fiu szeme még szenvedélyesebb tűzben világitott, s rémülten sikoltotta: «Most tudom, most megismerlek, te vagy a Sátán maga. Hiszen tavasz óta csábitasz és nem hagysz békét, tavasz óta nincs egy nyugodt pillanatom. Mindig fülembe a szavad: hogy milyen szép az élet, mennyi a gyönyörüség! Hogy itt duzzad karomban napról-napra a hiábavaló erő, hogy elfonnyad, elvész, itt e kámzsa alatt, hogy lóra, harcra termettem. Szép is vagy, hogy annál jobban megcsaljál. De hiába minden fondorkodásod. Itt az én jóságos Szűz Anyám, ő megoltalmaz, megvéd, az ő liliomai összetörik a te fegyvereidet! Azt is tudom, mivel tartozom atyai jóltevőmnek, a püspöknek. Ha más nem tart vissza, az ő jósága elég támasz nekem incselkedéseid ellen. Tudom, hogy vérig sérteném jóságos szivét, ha elhagynám őtet és a szent egyházat.»

A fiu letette most a gyertyatartót, vékony erős ujjait az oltár melletti szentelt viztartó medencébe mártotta, s Dobos felé szórta a szentelt

vizet: «Apage Satanas!» mondta komoly hittel és bizalommal.

Dobos mindig növekedő gyönyörüséggel nézte a fiut, ki szavai alatt nőni látszott.

Mikor Alajos ujjairól harmatcseppként hullott le a szentelt viz, a lovag meghajlott, aztán gyöngéd szeretettel, majdnem meghatottan nézett a gyerekre: «És mégis velem fogsz jönni, velem, vagy mással, de itt nem maradsz. Szük ez a fal a te szemed villámlását befogadni, kigyul tőle ajtó, ablak, elperzselődik tőle a liliom.

Nem csábitalak, nem is hivlak, csak mondom, hogy inkább velem gyere, mint mással. Az én házamban legalább rend és tisztaság van, ott nem kallódsz el, nem veszel el, mint másutt és itt már ugy sincs maradásod, nem ér itt már a karácsony téged.»

Alajos meglepetve látta, hogy a lovag nem ijed meg a szentelt viztől, sőt még meghajlik előtte. Roppant levertség harapódzott a fiu szivébe. Tehát nem a Sátán! Talán igazat is mond?

Komoly, tapasztalt férfinak látszik. «Nem, nem Szűz Anyám, oltalmazz, ne hagyj el!»

Mintegy ájultan borult az oltár lépcsőjére, heves, majdnem önkivületi imában.

Dobos visszahuzódott seregével, hogy ne zavarja a fiu ájtatosságát. Kopogó léptekkel mentek fel a második emeletre. Ott is ugyanolyan termek és folyosók. Itt is üres minden, de az egyik nagy terem végén Iván valami neszt vett észre. Suttogva mondta a lovagnak: «Most készüljünk a harcra, ott várnak! gondoltam én, hogy ez az üresség csak szinlelt.»

Csakugyan valami mozgott, elsuhant a fali szőnyeg mellett. Mintha megmozdultak volna a szőnyeg oroszlánjai.

A lovag megállt, hogy bevárja a támadást, de csak nem közeledett semmi. Végre megunta a várakozást, késő is lett. Már az esti árnyak suhantak a terembe, s itt-ott az ives ablakokon holdfény is csillant meg, határozott lépéssel ment a szőnyeg felé, s ott, hol kidudorodott az oroszlán

alakja, heves, gyors mozdulattal keresztül szurta a szőnyeget.

Mintha csakugyan az oroszlánt ölte volna meg, a szőnyeg tátongó sebén eleven, piros vér ömlött ki. Lassan futott szét a szövet gyapjuszálain, s a kárpit mögött nehéz zuhanással esett valami a földre.

Dobos emberei egy még vonagló testet huztak ki a szőnyeg mögül. Valami szolga lehetett, öltözete után itélve.

Az orditás arcára fagyott, hogy immár ott maradjon kifejezése a végfeloszlásig, s keresztül szurt melléből patakzott a vér, hogy a padló egészen sikamlós lett körülötte.

Alig vonszolták elő a sebesültet, ujra megmozdult a fali szőnyeg, kétségbeesett gyorsasággal egy másik alak került elő a függöny alól.

Fegyveres ember volt, nehezen mozgott, mert csörrenő vértje gátolta szabad mozdulatait. Arca elfakult a rémülettől, s látszott, hogy minden gondolata menekülésre van irányitva. De Dobos elébe állt: «Vágjátok le a gyáva kutyát! — parancsolta embereinek — fegyvere van és urát cserben hagyja! Tudom, el is árulná. Hol van a gazdád?» rivallt reá ingerülten.

A szökevény alig tudta a pár szót kimondani, ugy vacogott a foga, ugy reszketett a hangja, de végre mégis kinyögte: «A kápolnában.»

— Ki van vele?

— Senki, magában van.

A lovag utálattal fordult el a hütlen testőrtől, ki Gyuró csapásától abban a percben szétzuzott fejjel a másik mellett hevert a véres padlón.

Épen e teremből volt a bejárat a kápolnába. Az agg püspök hallotta a fegyverek csörrenését, a testek zuhanását, el volt készülve mindenre. Felfegyverkezve állt az oltár előtt, mert mikor Dobos benyomulása elől őrizete elfutott, felébredt benne harcias ifjuságának emléke. A fegyvertárban egy vértet öltött papiruhája fölé, sisakot boritott ősz hajára, s a legszebb kardot vette el-

száradt, de még mindig izmos kezébe, ugy várta a betoluló ellenséget.

De hiába várt.

Feszült figyelemmel hallotta a zajt közeledni, hallotta a lépteket, a fegyvercsörrenést, végre a harcot.

Izgatottsága, harcikedve percről-percre nőtt, s tetőpontjára ért, midőn a zaj közvetlen közelről ismét eltávolodott.

Rövid ideig várt még, de aztán türelmetlen lett, kilépett a kápolnából, s ment lakosztálya felé. A szőnyeges teremben találta a két hullát, lassan megalvó vérükben. Nem nagy benyomást tett reá. Épen, hogy oda tekintett. Hosszu életében annyiszor és annyiképen látta a halált, hogy nem találta különben ijesztőnek. Ment a palotába, végig karddal kezében, sisakkal ősz haján, s ha épen ablak előtt haladt el, megfénylette a holdvilág az elhagyott palotában bolyongó, agg püspök alakját.

XIX.

Püspöki Alajos.

Kincsekkel, élelmiszerekkel megrakott szekereiket kisérték a Dobosánkai emberek hazafelé. Holdvilágos, tiszta nyári éj volt, mikor a város kapujához érkeztek. A kapus ugy tett, mintha nem venné őket észre, nehogy bajba keveredjék velük. Azt gondolta, a kapu ugyis le van zárva, ő meg nem mutatja magát. De rémület fogta el, midőn Dobos magas alakja leszállván lováról, a kapu felé közeledett. A bejáratot védő vasrud mint egy szalmaszál tört szét a lovag kezei között, s a zár egy könnyü érintésére mintegy magától pattant fel.

Az őr mindezt a kapuépület egy lőrésén nézte: «Ez csak a Sátán lehet — mondta magában — vagy — Uram ne hagyj el — talán épen Dobos lovag.»

Ugyanazon időben, nehéz erős lovon, közeledett a kapuhoz egy karcsu fiatal fiu.

Városszerte ismerték Püspöki Alajost. Az őr is rögtön reá ismert az ifjuban. «Mit kereshet ez most itt?» töprengett ez ujabb jelenség felett. De még jobban csodálkozott, mikor látta, hogy a fiu a püspök hintós lován ül, s hogy Dobos seregéhez csatlakozik.

Alajos épen a kapu előtt találkozott a lovaggal. Nem szólt semmit, csak meghajlott előtte.

Dobos is némán intett neki, csak mikor egy jó darabon elhaladtak, szólalt meg a fiu: «Mondtad, hogy eljövök, igazad volt, itt vagyok.»

Dobos komolyan felelte: «Még közel vagyunk a város kapujához, most gondold meg: ha velem jösz, kemény harci élet vár reád. Talán ismeretlen kincseket, talán ismeretlen örömeket találsz, de ott hagyod a biztos jólétet, a biztos kenyeret. Lehet, hogy uralkodni, parancsolni fogsz, de az is lehet, hogy megvetve, gyalázva, mint az étlen farkas, a rengeteget fogod bujni. Most gondold meg jól, a választás előtted van. A bátraké, erőseké a világ, de jaj annak, ki erősnek képzeli magát és gyenge. Ki bátort akar játszani és szivében gyáva. Nézz a szivedbe, még nem vagyunk messze, még visszafordulhatsz.»

Alajos elszántan, határozottan felelt: «Veled megyek, bárhova! Az ismeretlent szomjazom, a váratlant éhezem. Jól láttad te, mikor mondtad, hogy szük nékem ez a négy fal. Megölt volna, rám szakadt volna. Vagy egy félév óta kezdődött. Addig nyugodt és boldog voltam, de azóta! — csak ki! csak el! — bántam is én, hova? A Sátán incselkedésének gondoltam, bőjttel, imádsággal küzdöttem ellene, a siliciumot le nem tettem többé. Nem használ semmi. Erősebben, hevesebben ébredtek a vágyak: csak ki! — csak el! — Aztán kértem az én szent atyámat, engedje meg, hogy a kertben dolgozhassak. Ástam, kapáltam rogyásig, de munka közben láttam a kolostorkert felett a pacsirtákat, fecskéket szállni, hallottam a vércséket vijjogni, a sárga rigót fütyülni. Végem

volt, nem birtam többé dolgozni, nem birtam a szivem dobogását elcsittitani. Püspök atyám azt mondta: árt nekem a meleg, nem engedett többé a kertbe le se menni. Nyugodtabb lettem cellám falai között, de sokkal szomorubb. — Akkor jöttél te!» — —

Egy ideig szótlanul lovagoltak egymás mellett a lovag és Alajos a holdvilágos éjben, egyszerre Dobos azt kérdezte a fiutól: «Te gyerek, szerettél már te?»

A fiu nyugodtan felelt: «Az én életem a jó Istennek és a Szűz Anyának volt szentelve, szüleimet nem ismertem, testvérem sohse volt, de azért két tanulótársamhoz és püspök atyámhoz melegen ragaszkodtam.»

Dobos türelmetlenül mondta: «Nem ugy értem — — asszonyt?»

Alajos arca ép oly nyugodt, fehér volt a holdfényben, mint azelőtt, s ép oly nyugodtan felelte: «Nem sok asszonyt láttam én életemben. Az öreg Honoria néni, a gazdasszony, mindig igen jó volt hozzám, sokszor akart csókolni, de azt azért nem szerettem nagyon, mert mindig zsirszagu volt.»

— Hát még kire emlékezel?

— Az iskolás lányok között, kik a templomba jártak, volt egy igen kedves, de az meghalt nemsokára, miután fehér ruhában, fehér fátyollal, bérmálkozni jött püspök atyám elé. Azóta mindennap imádkozom a lelki üdvéért.»

— Másokra nem gondolsz?

— Senkire se különösen.

Dobos látta, hogy nem sokat tud meg a fiutól, ez talán nem is igen érti kérdéseit, inkább magának mondta: «ez baj, mert Isten tudja, hova fordul a te életed szekere, ha az asszony utadba jő. Aztán még az is kérdés: asszonyokat fogsz-e találni, vagy az *egy* asszonyt.»

— A mi asszonyunkat érted? — kérdezte a fiu ártatlanul.

— Azt, azt — felelte a lovag, mivel látta, hogy legujabb fegyvertársa még nagyon is gyerek, s kissé aggodalmaskodott a jövő miatt.

De fáradságoknál, sőt egy rövid harcnál, melyet Dobosék egy királyi csapattal vivtak hazatértük előtt, a fiu igen edzettnek, bátornak és érettnek bizonyult.

— Hiszen a többi is majd csak jól lesz — gondolta a vezér, a gyereket ilyen elszántan látva.

A dobosánkai ut s a cédruspalota valósággal elbüvölte Alajost. Boldognak érezte magát a friss hegyi levegőben, csak a gondolat jóltevőjére bántotta, de Dobosnak nem merte elmondani efeletti bánatát. Félt, hogy a vezér azzal felel rá: miért nem gondoltad meg előbb? Aztán nem is lehetett azon változtatni. Hogy a lovat elhozta, az kevésbé bántotta. Meggondolva tette, volt neki szép hintós lova otthon, az maradt helyette. Ez a szürke igen makacs és szilaj állat volt. Egyszer a püspököt hintójával elragadta, hogy az izzé-porrá tört, s az agg főpap élettelenül maradt a földön elterülve. Jobb lesz neki az Alajos szelid lova.

A sereg hazatértével a cédruspalota ismét élénk és vidám lett.

Csakugyan elhozták a sok posztót, volt három vagy négy vég is. Finom, sima posztó, sötétvörös és sötétkék szinü.

Dobos igérete szerint mindenki kapott uj posztó öltözetet. Vaszily és Czinke folyton szabtak-varrtak. Alajosnak-is csináltak egy sötétvörös posztóruhát, nyusztprémmel diszitve.

Gyönyörüen illett a fiu karcsu alakjára a simulékony posztó, s a nyusztprémes süveg. Szép, finom vonásai még átlátszóbbak, metszettebbek voltak a prém hátterén. Kissé feszélyezve állt Dobos előtt, hogy az uj ruhát neki megmutassa. Arca egy keveset kipirult, szokatlan volt neki a katonás viselet, mely szépségét annyira emelte, hogy Dobos önkéntelenül kiáltott fel: «Hej, szerencsés az az asszony, ki ma nem lát téged, mert bizony Isten, baj lenne belőle! és szerencsés az a férfi, kinek felesége nem vet reád szemet.»

Alajos nem igen értette a szavak értelmét, de érezte, hogy valami kényes dologról van szó, s még inkább zavarba jött, de még soká nem volt alkalma Dobos szavainak értékét kipróbálni.

XX.

A látogatás.

Kisebb-nagyobb kalandokkal mult el a tavasz és a nyár nagyobb fele.

Dobosnak öröme telt benne, Alajost harcra edzeni, tanitani, gyönyörüséggel figyelte, mint válik a gyerekből erőteljes, igazi férfi. Iván sem volt féltékeny, mert Alajosban a magukhoz való, bátor lelket szerette, s benne talán homályosan jövendő vezérüket tisztelte. Worochtára a lovag nem is gondolt, vagy legalább igy hitette el magával.

Különben már régen itt lehetett az idő is, hogy Grinéus Mátyásék ismét átköltözzenek Bocskóra. Hiszen csak — ugy mondták — a melegebb kőház kedvéért mentek Worochtára, most pedig mindenütt szép meleg nyár volt, még a Dobosánka tetején is.

Ezt érezhették a tücskök is, mert oly cirpelést vittek véghez egy este, hogy megrezdült a levegő tőle.

Vadvirágok illatával jött az erdei zenekar hangja, s ha egy kis karmester felrepült, száraz rezgéssel érintette szárnya a megingó füveket, különben csend volt mindenütt.

Dobos a füben heverészett a cédruspalota előtt s hallgatta az ezerhangu esti csendet.

Egyszerre csak tompa erős hang, mintha egy lyukat ütött volna a cirpelés sürü finom szövetén, ugy esett bele, nehezen, erősen.

A kapu felől jött a hang, a tölgyfa ajtót ütötték kalapácscsal.

Az őrség rögtön fegyverhez nyult, s a többiek is egyszerre ott voltak.

Dobos rögtön talpra ugrott. Bő selyem öltözéke, mit itthon mindig hordott, libegett körülte, s egyetlen fegyverét, az övjébe szurt tőrt, meglazitotta hüvelyében.

Oly szokatlan volt itt e hang.

Vendég nem jött a cédruspalotába, üzenetet nem hoztak ide.

Mindenki csak azt gondolta, hogy fegyveres erővel jönnek Alajosért.

Az őrszem kinyitotta a lőrés védő vastábláját s kinézett rajta, de abban a percben visszafordult, s kiáltotta: «Akármi legyek, ha ez nem némber.»

Dobos is a kapuhoz jött: «Álruhában jár az a némber, fogadnék rá», mondta halkan.

— Mit csináljak gazdám? — kérdezte az őr.

— Küldjél egy golyót a hóbortos fejébe, azzal vége — felelte a lovag egykedvüen.

De abban a pillanatban egy követelő, parancsoló hang kiáltotta be:

— No, meddig várjak még itt? Meguntam már!

Dobos e hangra összerezzent. Semmi kétség, ez Amália. De hogy jött ide? Mit csináljon most, hogy emberei észre ne vegyék?

Egy szempillantás alatt fellángolt szivében az oly soká hamu alatt tartott tűz. Mint a nyári zápor, oly hirtelen, oly erővel ömlött minden csepp vérébe a sohsem muló szerelemérzés hulláma.

— Amália itt! csak egy deszka választja el tőle! Mit akar? miért jött? Beszélni fog vele mindenáron, de be nem ereszthetí, nemcsak mert szent fogadása, hogy nőszemély nem lépi át a cédruspalota kapuját, de mert emberei előtt el is kell titkolni, mi tépi vezérük szivét.

De nem volt idő a tétovázásra, határozni kellett, még pedig gyorsan. Azért a lovag szokott önbizalommal mondta: «Meg kell tudni, mi a célja annak a fejércselédnek? kimegyek hozzá, megnézem, hol lakik? hová való? azért ne is várjatok haza reggelig.

— Jaj gazdám, ne menj — mondta Iván, ki szintén megismerte a parancsoló hangot — hátha tőrbe csal, fegyveresek várhatnak reád — —

De Dobos csak félvállról felelt: «Hát aztán?! Már elfelejtettétek, hogy Dobos lovag sérthetetlen?»

Különben nem is sokat hallgatott embereire. Maga nyitotta ki a kaput, egymaga ment ki rajta.

A kapu előtt csakugyan nőszemély állt. Egyszerü kopottas ruhában, a feje körül egy szürke sürü selyemkendő volt csavarva, ugy, hogy arcából is alig látszott valami.

Amint a lovag a kapun kilépett, a nő futásnak eredt. A lovag utána iramodott. Ennyit látott az őr a kapufeletti toronyból, aztán mindketten eltüntek az erdő sürüjébe.

Iván leverten fordult vissza s magába mondta: «Vége mindennek, soha se lesz békesség, ide is eljön érte, s ő fut utána, mint az iskolásgyerek, ha almát lát.»

Nem soká futott Amália; alig, hogy elfedték erdei fenyőfák a Dobosánka kőfalát, megállt, s szembe nézett a lovaggal, várva, mit fog ez neki mondani?

De az nem szólt semmit, csak karjaiba vette az asszonyt, ölelte, csókolta, szerelmes őrülettel. Ugy szoritotta magához, hogy Amália félni kezdett: megöli ez a vad ember, s már sajnálta, hogy ide jött.

De ő is bátor volt, összeszedte magát, s durcásan mondta: «Mit szorit ugy, mintha meg akarna enni? mikor hónapokig rám sem nézett, azt se kérdezte élek-e még?»

Dobos karja lazult az asszony derekán. Szerelmesen a szemébe nézett, s csak annyit mondott neki: «Édes, édes! egyetlen!»

Mikor mindketten kissé megnyugodtak, szemrehányások özönével öntötték el egymást: «kitiltottál, mikor majd meghaltam egy tekintetedért, elküldtél! elkergettél!»

— Te meg nem tudtál visszajönni, elhagytál, elkedvetlenedtél, egy kis szótól annyit se tudtál értem türni, mint egy fizetett cseléd.

— Én mindent türtem, de te, de te — —
— Nem — te, te — — — de a szemrehányásokból csakhamar ismét csók és ölelés lett. Aztán boldog csenben ültek egymás mellett, kéz kézben, váll vállon, mig az éjszaka rájuk sürüdött. Örületesen szerelmes éjszaka volt ez. Csak hajnalban kisérte a lovag Amáliát az erdőszélig. Amália szelid és alázatos volt, mint még soha sem, csupa jóság, csupa édesség.

Mikor Dobostól elbucsuzott, könnyes szemmel mondta neki:

— Egyetlen szerelmem, alig tudok tőled elválni, de reggelre otthon kell lennem, mert azt mondtam Mátyásnak, hogy Mikolicára megyek éjszakára, a kis keresztfiamat megnézni.

— Hátha megtudja, hogy nem voltál ott?

— Nem tud ő meg semmit a könyveiből, meg a csillagokból, csak ha nem lennék otthon reggel, keresne, s talán kérdezősködne is.

Dobost most már csak egy kérdés foglalkoztatta, de igen félt tőle. Végre is esdve kérte: «Mikor jöhetek ismét?»

— Amikor akarsz, édes — felelte az asszony odaadóan — mindig boldog leszek téged láthatni. Éjjel néha én is eljöhetek az erdőszélre, ha Mátyás egy különös horoszkoppal bibelődik. Vaszily alszik mint a vakand, csak hajnal előtt kell otthon lennem.

Dobos azt gondolta, álmodik, ilyen örömet remélleni sem mert, ugy megszoritotta az öröm szivét, hogy szólani se tudott, csak hálásan csókolta meg Amália hegyes végü kis cipellőjét.

XXI.

Mézeshetek.

Boldog, mámorosan boldog hetek és hónapok következtek a szerelmes párra.

Az asszony annyira kifeszitette tavaszon a várakozás, a tartózkodás szálait, hogy az ő szive

is majd bele szakadt. Ő maga is belekerült játéka hálójába, ő is vergődött a távollét, az elválás kinja alatt, s most már ő is igazán, egyszerüen, után szerelmes volt, szép erős lovagjába.

— Istenem, de bolond is voltam — mondta sokszor magába — csak egy percet is elmulasztani ebből a boldogságból? Hát nem elég az, mire rá vagyunk kényszeritve?

Néha már válásra is gondolt, de aztán mégsem volt bátorsága hozzá «annak a jó, áldott embernek» megmondani, hogy megcsalta, hogy otthagyja, elválik tőle, igy csak még kedvesebb és játszibb volt Mátyással. Talán sajnálta is egy kicsit azt a gyanutlan jó embert, ki talán még a lába porát is megaranyozta volna.

Grinéus Mátyás ép oly kevéssé vette észre felesége gyöngédségét, mint előbbi rossz kedvét. Ő könyveinek élt és imádta az asszonyt, de ugy, mint valamely örök csillagot, melyet változatlannak lát, s nem is képzelheti el máskép, mint ragyogón, fényesen. A csillagnak az égen van a helye, Amáliának pedig az ő keblén, az ő házában. E felett nincs mit gondolkozni, mert nem lehet máskép.

Nem is gondolkozott, de dolgozott könyvtárában, laboratoriumában, s mint az ünnepre, mint a templomba, ment jogos szórakozását keresni az ő asszonyánál.

Hogy az élet valami mást is hozhatna, mint a természetes változásokat: az öregség átmenetét az aggkorba, s végre halált — nem is jutott eszébe. Akkor is — — ő az öregebb, ő megy előbb. Amáliára hagyja mindenét, ez egy szép sirt fog neki állitani, mig végre — de csak sok év mulva — őt is oda helyezik.

Arra gondolt néha, hogy Amália mint özvegy asszony férjhez is mehetne. Ez ellen nem is lehet kifogás, de mint kellemetlen gondolatot eltávolitotta magától ez aggodalmat: «Horoszkopom hosszu életet mond nekem, s akkor már Amália se lesz oly egészen fiatal!» s gondolatai nyugodalmat leltek a jövendő szép «közös» sirban.

Ha Dobos eljött hozzájuk, mi most rendesen kétszer egy héten történt, udvariasan, szivélyesen fogadta, de többnyire magára hagyta feleségével. Hadd szórakozzék szegény asszony is egy kicsit ebben a nyomorult fészekben!

Egy este, miután Dobos elment, tréfásan mondta Amáliának: «Látod, mondtam, hogy vendégünk finom, művelt ember, most már ugy látom, te is azt találod?»

Az asszony egykedvüen felelte: «Hiszen végtére hozzászokik az ember mindenkihez, oly sokszor jön, hogy már megszokhattam.»

A csillagász nagyvilágiasan, könnyed hangon folytatta: «Én örülök, ha jön, legalább kissé felviditja magányodat. Nem jó a tulságos magány, ha az embernek nincs komoly foglalatossága, egy asszonynak pedig nem lehet komoly foglalatossága, ha» — — — azt akarta mondani, ha nincsenek gyermekei — de megijedt kiméletlenségétől, s kissé ügyetlenül tette hozzá: «ha épen nem szegény és nem dolgozik.»

Amália azonban megértette férje gondolatát, s egész élete keserüsége belefulladt szivébe.

Csakhogy most nem ért rá soká keseregni, mert minden gondolata folyton Dobosnál volt.

Ha csak tehette, éjjel elment az erdőszélre. Nem messze volt, nem nagy utat kellett tenni. Házuk a falu végén lévén, a falusiak nem vehették észre. Vaszily és a szolgálók a mellékházban aludtak, ezektől se volt mit tartani, igy ha Mátyás este mondta néki: «Bocsáss meg, gerlemadaram, de ma ismét a lombikjaimat őrzöm» tettetett levertséggel duzzogta az asszony: «Mindig a lombikok! meg a csillagok! Ha szeretőt tartanál, nem lehetnél többet távol tőlem.»

— De ugy-e tubicám, csak nem mondhatod, hogy vetélytársaid érdemtelenek?» — évődött Grineus Mátyás.

Az asszony tovább duzzogott: «Jó, de akkor be is csukom az ajtót, reggelig ne háborgasson senki, legalább alszom, ha tudok.»

Ilyenkor Grineus mindig igen elérzékenyült:

«Igaz, hogy szegénykét folyton egyedül hagyom, de Istenem, mit csináljak? Nem hagyhatom el se lombikjaimat, se távcsövemet. Már oly közel járok a nagy felfedezéshez, most csak nem hagyhatom abba életem munkáját? !»

Amália pedig boldog volt, ha egyszer urát a laboratoriumban tudta. Mire a ház lecsendesült, kis kendőt kötött fejére, kulcscsal becsukta szobáját, s ment, vagy inkább repült az erdőszélre, Dobos ölelő karjába.

Itt várta most a lovag minden éjjel kedvesét, bár tudta, hogy csak ritkán jöhet, de nem volt keserüség a várakozásban, még ha hiába is várt, mert érezte, hogy csak külső körülmény tartja vissza szép szeretőjét, hogy gondolatai itt vannak nála, s boldogan elálmodozott ő magában is egy-két órát s nézte a világot a worochti ház ablakában, ha még nem volt igen késő és még nem oltották el a mécset. De Amália ilyenkor tovább égette, hogy jelt adjon lovagjának, hogy nem mehet, és hogy gondol reá.

Dobos pedig tüzet gyujtott az erdő szélén, feleletül ezer szerelmes gondolatot kötve a lángok minden sugarára.

Ha mámorosan boldogok voltak találkozásuk órái, ugy valami különösen finom élvezetet találtak e fénysugaras beszélgetésben. Ugy elképzelték egymás alakját, hangját. Annyira egymásra gondoltak, hogy valósággal az együttlét élvezetét érezték. S talán még fokozta boldogságukat, hogy nem lehettek mindig tényleg együtt.

Feltétlen bizalommal viseltettek egymás iránt. Nem féltek semmitől, nem bánthatta őket már semmi, biztak a szerelmükben, biztak a jövőben. Csupa virágos boldogság, őszinte bizalom, gyermekies hit volt az életük.

Változásra nem is gondoltak. Mi változhatnék? még a sors is kedvezett szerelmüknek.

Grineus Mátyás gyermektelen sógora meghalt s reá hagyta worochti házát. Mivel ez tágasabb is volt, mint a bocskói, azt eladták, s Worochtán maradtak lakni.

Egyik nap ugy mult, mint a másik, egy tartalma volt mindig: a szerelem, a viszontlátás. Ezt élvezték forró szivvel, vagy örültek reá, vagy álmodoztak róla.

Dobos sokat beszélt Amáliának Alajosról, mig végre az asszony kiváncsi lett, s kérte a lovagot, hozza el neki egyszer a fiut.

Dobos tagadólag intett: «Nem lehet azt.»

— Talán féltékeny vagy, hogy bele szerethetnék?

— Nem, angyalom, az nem vagyok, érzem én az öleléseden, hogy nem szerethetsz te mást rajtam kivül, de féltem szegény gyereket, mi lesz belőle, ha meglát?

— De hiszen édes, nem mindenkinek vagyok én olyan szép, mint neked, aztán baj is az, ha egy ilyen fiatal fiu belém szeret, vagy másba? Gyermekszerelem — gyermekbetegség, ezen is át kell esni valamikor mindenkinek, minél előbb, annál jobb, s kétszeresen jó, ha a «tárgy» olyan valaki, ki nem akarja kihasználni ezen bolondos állapot gyengeségét.

— Ezt az asszony akaratlanul is megteszi, mert a férfi mindig a legkedvesebb játékszere marad.

Amália sértődve egyenesedett fel, s Dobosnak nagy fáradságába került ismét kiengesztelni:« Ha kivánod, hát elhozom neked a fiut, hisz a csillagot is lehoznám az égből számodra. Mikor hozzam?»

— Hozd el csütörtökön.

— De mit mond az urad hozzá?

— Semmit, lovagember kiséretében sokszor vannak fiatal apródok.

XXII.

Az apród.

Dobos hajnalba tért haza, de már nem feküdt le. Érezte a friss levegő áldásos hatását, tele tüdővel szivta az erdő illatos lehét. A legelső, kivel találkozott, Alajos volt.

Feltünt a lovagnak, hogy a fiu halványabb, bágyadtabb, mint nyár kezdetén volt, ugyszólván visszafejlődött viruló férfiasságából, régi klastromi voltába. Ismét az az álmodozó révedező tekintet volt a szemében; ismét az a szerény, megadásteli tartás.

Dobost a felfedezés kellemetlenül lepte meg, de nem akarta saját magának bevallani, hogy egyedül ő az oka ezen változásnak, hogy mióta elhagyták a harci kalandok változó mozgékonyságát, a dobosankai élet egy cseppet sem különbözött a klastrom csöndjétől, magányától, sőt talán még magánosabbnak lehetett mondani. Igy csak természetes következménye volt, hogy a fiu ismét felvette külsejében is klastromi zárkozottságának jellegét. De szépsége talán még feltünőbb lett, ezáltal majdnem seraficusan átszellemült jelenség vált belőle, s a vágyódó megadás borongott fehér homlokán.

Egy percre eszébe jutott Dobosnak: hátha az az asszony mégis belé szeretne? De aztán rá gondolt Amália utolsó csókjára s boldog biztonsággal mondta magának: «Ő már enyém, mindörökre, mert nem is tudna másé lenni.»

Magához szólitotta a fiut.

Alajos nem ugrott fel szavára, mint máskor, ezer-egy uj élemény reményében, de szelid, közömbös készséggel jött. A «mindegy» bánatos kifejezésével arcán.

— Alajos, — mondta a lovag, — nem érdekelne téged egyszer velem jönni jóbarátaimhoz?

— Ahogy kivánod, — felelt a fiu, a teljes fegyelmezettség hangján.

— Én nem kivánom, csak gondolom, eléggé tanulságos lenne reád nézve, egy jeles tudóssal megismerkedni, valamint nejével, ki a női nem disze és példányképe.

Alajost a tudós talán még érdekelte egy keveset, de az asszony említése tökéletesen hidegen hagyta.

— Nagy tisztesség reám nézve, ha barátaidhoz akarsz elvezetni, — felelte szerényen.

Dobost kissé boszantotta a hüvös közömbösség, melylyel Alajos tervét fogadta. Az ő szive repes az örömtől, ha csak Worochtára gondol, s ez a gyerek, mintha nem is bánná, viszi-e, vagy sem? Persze, nem tudja — — — s Dobos ismét jókedvüen mondta:

— Aztán szépen szedd össze magadat, ünnepi diszbe megyünk — látogatóba, ugy szokás —, kivált ha az ember szép asszony szeme elé megy.

Mire Alajos oly komolyan válaszolt, mintha hadi tervről lenne szó:

— Meglesz a te akaratod!

Dobos tréfás kétségbeeséssel fenyegette:

— Nem lesz belőled ember soha sem, már látom. Mit ismét a fiu nem értett s szomoruan kérdezte:

— Megbántottalak valamivel? Mondd, haragszol reám?

Dobos megsimogatta Alajos hosszu gesztenyeszin haját s gyengéden mondta:

— Gyerek vagy, de kedves, jó gyerek. Hagyj most pihennem, fáradt vagyok.

Alajos még mindig nem volt megnyugodva. Dobos modora izgatta:

— Miért lenne ő gyerek? Hát volt nála bátrabb a harcban? Hát nem kitartó fáradságban? De itt most mit csináljon? Kedves könyvei nincsenek vele, oltárát, kápolnáját elhagyta.

Megbánta ő már százszor is, hogy püspök atyjától eltávozott.

Mig Dobossal kalandoztak, harcoltak, az életerő, a viruló ifjuság boldog hangulatban tartotta. de most mára Dobosánka klastromi magányában óhajtotta ismét a klastromi rendet és tudományt is,

Sokat imádkozott az erdőben, aztán prédikált a legényeknek az őrszobában.

Ezek gyönyörüséggel hallgatták, de egyszer ő maga is megijedt saját szavai felett: hiszen, ha tanait meghallgatják, az lázadást, hütlenséget jelent uruk, jóltevőjük ellen!

Ezen vad harcosok, kik a másét nagyon is követelték, kiknek majdnem minden tettük bele-

akad a tiz parancsolat valamelyikében, hogy hallgassák az evangelium szavait, hiszen a kegyelem csak a megtért bünösnek szól, nekik a megtérés pedig urukhoz és magukhoz való árulást jelent.

Elhagyta predikációit, csak tovább imádkozott, erdei tövisekből ciliciumot font magának, bünei vezeklésére. Aztán elhatározta, hogy most már jóban-rosszban Dobossal marad mind halálig. Ha ellenkezett az Ur parancsával, elhagyva oltárát, lelkiatyját, kötelességeit, most, a magaválasztotta keresztet türelemmel, megadással fogja viselni.

De nagyon szenvedett a fiu gyöngéd lelke e kételyek alatt, s testi egészsége majdnem utána ment.

Csak nagyobb ragaszkodással függött Doboson s legtöbbször azért imádkozott a Szűz Anyához, hogy mentené meg szeretett vezére lelkét az örök kárhozattól.

Dobos is érezte, hogy a fiu mást várt tőle, midőn elhagyta jó, biztos otthonát, s hogy ő is másképen képzelte vele az életet, de nem akarta elvállalni maga előtt sem a felelősséget, s mintegy megnyugtatásul mondta magának:

— Itt az ideje, hogy Alajos szeressen. Addig nem lesz ember belőle, mig az asszonyt nem ismeri, — s most már kiváncsian várta a worochti látogatás hatását Alajosra.

Felvirradt az a csütörtöki nap is: egy borus nyári nap, melybe már a magaslatokon az őszi hangulat is belevágott.

Alajos, Dobos kivánságát teljesitve, nagy gonddal volt öltözve, s még fegyvertársai is megbámulták szépségét, mikor a lovaggal kilépett a cédruspalotából.

Egyikét legszebb aranyláncai közül, Dobos nyakába akasztotta a fiunak. Viselje ezután is emlékére e napnak!

Tompa fényben csillogott az arany a puha nyusztprém között, jobban megcsillant ott, hol a piros posztót érte, itt látszott is finom, tekervényes munkája, mintha sujtás lenne a selyemfényű sötét posztón.

Iván egy perczig várta, nem szólitja-e fel őt is a lovag kiséretnek? De az nem szólt semmit, s Iván gondolta magában:

— Még jobb igy, ha vele megy, olyan gyönyörü ez a fiu, hátha az asszony beleszeret s végtére békét hagy már urunknak!

Lovát is felajánlotta Alajosnak, kissé szomoruan mondva:

— A Táltos meg a Gunár mindig együtt jártak, talán jobban mennél vele?

De Alajos megköszönte, ő csak a maga makrancos szürkéjéhez van szokva. Örült, hogy lesz legalább valamivel vesződni. Iván hosszan nézett utánuk, hogy kifordultak a kapun. Vágyódott volna ő is velük menni, ha nem is épen Worochtára, mert mindig igen félt Amália haragos szemétől.

De ha már ő nem is ment, örült, hogy legalább Alajos van gazdájával, nem mint mikor az a léhütő Czinke körülfonta. Czinke még a nyár folytán megszökött, elfujta a szél, mint a száraz levelet, ki tudja, hova?

Nem kereste senki, pedig máskor a lovag bizton visszahozta volna a szökevényt, s karóba huzatja, de vagy Czinke nem volt neki érdemes a visszahozatalra, vagy most más gondja volt, de biztos, hogy nem törődött vele.

Mig Iván gondolatban kisérte a két lovast, ezek haladtak Worochta felé s elértek arra a helyre, hol Dobos Arameát látta.

Alajos szürkéje egyszerre megbokrosodott. Dobos, ki elől ment, babonásan szólt vissza a fiunak:

— Gyere erről a helyről, nem szeretek soká itt lenni.

Alajos közelebb jöve, még mindig rettegő lovával, halkan mondta:

— Mintha láttam volna valakit. Nem tudom, emberi lény volt-e, vagy árnyék suhant el?

Dobos épen ily hangon felelte:

— Ha láttál, hát ne nézz vissza, nem hozna szerencsét se neked, se nekem.

Ezután már zavartalanul folytatták utjokat.

Worochtán a magister fogadta őket, mint várt, kedves vendégeket s nem sokára Amália asszony is jött, szivélyesen üdvözölve a lovagot és apródját:

— Már féltem, hogy elkésnek, s hogy talán ma már nem is lesz szerencsénk, — mondta a világ legtermészetesebb hangján.

E természetes hang boszantotta Dobost. Ő szerencsétlennek érezte magát, hogy kedvesével még egy pillantást se válthatott s neheztelt Amáliára, hogy ő ezt oly könnyen veszi, bár a másik percben már bámulta önuralmát. Lehetséges, hogy *ez* az asszony csókolja őt oly őrült szenvedélylyel, ki most a hüvös szivélyességet oly bámulatosan játszsza? Vagy tán akkor is játszik? — — Nem, nem. Amália az övé! Nem akart kicsinyhitü lenni, s ezután már nyugodtan türte, hogy Alajos és Grineus Mátyás jelenléte e hüvös modort tőle is követelte.

Mert a magister, szokása ellenére, vendégeivel maradt, s ebédnél büszkeséggel emlegette Amália háziasszonyi tehetségét, mit ugyan a jobbnál jobb ételek, az aranytiszta bor és ecet, a gyönyörü friss kenyér is bizonyitott.

Mint kedves vendéget, Grineus Mátyás fel is köszöntötte Dobost, mit ez felköszöntővel a magisterre és hivséges életepárjára viszonozott.

Alajost szerény modora dacára kevésbbé jó szemmel nézte a csillagász. Először életében féltékeny lett: oly gyönyörü szép ez a fiu, s az asszony végre is csak asszony! Hiszen Dobos is szép, talán még szebb, de egészen más, ha ilyen komoly, jóravaló férfiuval lehet. Attól még tanulhat is valamit. De hiába hisznek engem oly elvakult könyvmolynak, látok én mindent, — — — s láthatóan megkönnyebbült, mikor a dus lakoma végeztével, vendégei nem sokára eltávoztak.

Még jobban felháboritotta féltékenységét, hogy távoztuk után Amália a fiuról kicsinylőleg nyilatkozott, éretlen süvölvénynek nevezte.

Hiszen lehetetlen, hogy ne látná szépségét, előkelő modorát! Tehát játszsza a közömböst!

Persze, ha dicséri, még jobban felingerli vele, mert a magister már azon a lejtőn volt, hol a féltékenység csakis rosszat sejt. Azért, hogy elterelje Amália figyelmét a fiuról, tulzottan rajongóan dicsérte Dobos testi és lelki szép tulajdonságait.

Ez meg Amáliát nyugtalanitotta:

— Észre vett volna valamit? Lehetséges, hogy igy tudja magát tettetni? — — s mindkettőjükre nyugtalanul, kellemetlenül borult az est homálya.

Dobos is szerencsétlen volt: oly közel Amáliához, s idegen hidegséggel kellett egymás mellett ülni! Ő, ki nem ismert akadályt akarata kivitelére, most folyton pókhálószálakba, gyapot-torlaszokba ütközött. Ő, ki szokva volt mások és saját életét semmibe se venni, most egy asszony legkisebb szeszélyét is figyelembe vette, s kénytelen volt érte türni, alakoskodni.

Szivesen tette, mig boldog szerelem kárpótolta, de üres órákban kétszeresen érezte a megaláztatást.

Az is lehangolta, hogy Alajosra semmi mélyebb benyomást nem tett Amália.

Nem kérdezte a fiut, de szemmel látható volt közömbössége, igy nem is beszélt vele kedveséről, csak Grineus Mátyás nagy tudományát emlegette. Mint minden szerelmes ember, hiu és büszke volt imádottjára. Titkos szerelmük óta ez volt az első, s talán egyedüli alkalom, hogy gyönyörködhessék azon hatásban, melyet Amália másokra is gyakorol, s mivel a hatás elmaradt, a csalódás érzete szállta meg.

Ismét hallgatnia kellett, nehogy elárulja szive titkát, melyet már ugyan minden dobosánkai ember tudott, de melyről ő azt hitte, hogy senki sem veszi észre.

Talán, hogy eloszlassa rossz kedvét, egy kivánsága támadt: egyedül itt maradni, s nézni Amália ablakát.

Tudta ő, hogy az asszony ma nem jöhet, de a szerelmesek konok remélkedésével biztatta

magát: «Ki tudja? Még az is meglehet, hogy eljön? vagy legalább láthatom a világosságot az ablakában.»

Szivélyes hangon mondta Alajosnak: «Kedves fiam, menj te előre haza, hiszen már tudod az utat, nem lehet eltéveszteni. Nekem még másutt lesz dolgom, ne is várjatok otthon ma estére.»

Alajos szó nélkül engedelmeskedett, s érezve, hogy a lovag nem kívánja társaságát, gyors lépésbe vette lovát, s csakhamar az erdő szélén volt.

Ugyanazon helyen, hol reggel a ló megbokrosodott, csak ismét fujt és ágaskodott a szürke.

Alajos most már maga is hitte, hogy ez egy végzetes hely, s hogy talán rossz szellemek tanyája. Imádságba fogott, de nem végezhette be exorcismusát, mert mintha a földből jönne ki, előtte állt egy gyönyörü nőszemély. Olyan volt, mint a püspöki kápolna Szűz Máriája, mert azon a képen is fekete haja és fekete szeme volt a szűzanyának, épen mint az előtte álló asszonynak, s ugyanaz az édes-boldog kifejezés volt az arcán. Valami piros palástszerü is omlott le karcsu termetén, mi még hasonlóbbá tette a szentképhez. Kis gyermeket tartott karjában, de ennek már nem volt olyan aranyhaja mint a Jézuskának, de sürü barna fürtök környezték, alig pár hetes, kis fejét.

Előbb Alajos mennyei jelenségnek képzelte az asszonyt, mig ez mélyrezgésü, édes hangon nem szólt hozzá: «Szállj le arról a lóról gyerek! egy kis beszédem van veled!»

Alajos, talán kiváncsiságból, megtette az asszony akaratát.

— Ugy, most kösd a lovadat a fához és ülj le mellém a mohba.

Az asszony is leült, szopni adott a gyereknek s e közbe csendesen mondta: «Láttam, hogy ma reggel Dobossal mentél, valami nagy embere lehetsz, mert szépen vagy öltözve, tulajdon az

az aranylánc van a nyakadon, mit nekem akart adni. Talán szereted is az uradat?»

Nem várt feleletet, csak folytatta: «Ha szereted, vigyázz reá, ne menjetek többet Worochtára, ha kedves az élete. Fekete felhők jönnek onnan, e szent helyen, itt éri el a zivatar, ha nem fordul idejébe másfelé.»

— Te pedig, ha már elhagytad az aklot és a pásztort, figyelj-ügyelj legalább uj pásztorodra. Nekem már mindegy, mert nekem akad szeretőm minden bokorba is, de nekem csak a rajkó mindenem — s szerelmes mosolylyal hajlott a gyermek felé — de nekem csak a rajkó a legszebb. Vajda lesz belőle, hatalmas és erős. Nézd, már tud nevetni. Bizony Isten, ismer! — s a szép cigányasszony, mintha már nem is tudná Alajos jelenlétét, csak a gyerekkel játszott, nevetett.

A fiu mintegy elbüvölve nézte a gyönyörü asszonyt, szégyenkezve figyelte ártatlan szemérmetlenségét, melylyel előtte szoptatta gyermekét, s selymes keblét még akkor se takarta el, mikor az elalvó gyermek tejes szája elfordult tőle.

Ha Amália rendezett, jól berámázott szépsége hidegen hagyta Alajost, e váratlan, regényes találkozás egyszerre forrongásba hozta minden csepp vérét. Ismét és ismét kérdezte: «Ki vagy te, szépséges lény? ördög, vagy angyal? Honnan tudod a multat és a jövőt?»

De az asszonynak már csak nevetésbe villantak meg fehér fogai.

— Nem tartozik az rád, gyerek. Erigy szopni, ha még van anyád — hogy Alajos ismét csak rábámult, mig egy ismerős hang ijesztette fel:

— Ugy! sietsz szent Alajos a te liliomaidhoz? No lám, csak te is megtalálod a szép menyecskét! És még milyen ártatlannak tudja magát tenni! — — —

De a lovag, ki már pár perc óta nagy mulatsággal figyelte távolból Alajos kalandját, mielőtt igy megszólitotta — egyszerre elhallgatott, mert az asszony felemelte kendőjével eltakart fejét, s ő ráismert Araméára.

Mindkét férfi zavarban volt, de az asszony nyugodtan lépett a lovaghoz, megállt kengyelvasa mellett, felnyujtotta a gyermeket, s csak annyit mondott: «Csókold meg a fiadat.»

Alajos nagy csodálkozására Dobos lehajlott a nyeregből, s megcsókolta a rajkót, aztán szó nélkül elvágtatott.

Csak a meredek előtt csendesitette meg a táltost, hol Alajos utól is érte, de a kalandról több szó sem tréfásan, sem komolyan, nem esett közöttük.

XXIII.

A rajkó.

Alig hogy elhagyta Alajos Worochtánál vezérét, a lovag belátta várakozása reménytelenségét: «Hogy jönne ma Amália az erdőszélre? Már este van, a magister aligha kezd oly munkába, mely őt éjjelre elfoglalja. Megsinyli az ilyen tudós a kizökkenést napirendjéből, s nemcsak az elvesztett órát fájlalja, de főkép azt az időt, mig ismét beletalál foglalkozása medrébe. Inkább hazamegyek, s holnap több reménységgel jövök vissza. Csakhogy ez a sikertelen nap elmult már! Holnap minden jól lesz ismét!» — s boldogan várta a holnapot.

Igy jött ő Alajoshoz, s innen mentek együtt haza.

De Grineus Mátyás nem volt azon fajtából, kit bármi a munkától eltántorithat. Vendégei távoztával minden féltékenység érzete dacára első gondolata volt: «Ma lép a hold az oroszlán házába, ezt nem szabad elmulasztani!» s feleségének szigoruan megparancsolta, hogy senki, és semmi esetre ne háborgassa őt. Az asszony szokott modorával marasztalta, de Mátyás hajthatatlan volt.

Ezt használta ki Amália.

Őt is felizgatta e nevezetes nap. Tartózkodása csak jobban szitotta szerelmét, s férje dicsérő beszédje a lovagról, még olajat öntött a tűzbe. Soha sem volt még ennyire szerelmes szép lovagjába.

Észrevette ő jól, hogy Mátyás Alajosra féltékeny, s hangosan felkacagott e feletti jó kedvében: «Az a fiók-bibic lenne neki veszedelmes? de ő! de ő! de ő! — — Milyen szép volt ma megint, milyen erős és hatalmas! A fejébe nyilalt, mikor rátekintett. Nem állja ki nélküle egy óráig sem, kell hogy elmondja neki, mit szenvedett ő a tettetés alatt. Hátha még ő is elhinné, hogy Alajos — — de nem — ők már mindörökre az egymáséi. Csak lássa egy percre, egy pillanatra! Bizton itt vár reá!

Nem bánta ő már, hogy még világos van, hogy megláthatják, nem bánt már semmit, csak szerelme mellett akart lenni.

Igy ért az erdőszélre, de nem Dobost találta a megszokott helyen, hanem egy gyönyörü cigányasszonyt, ki ott játszott a puha zöld mohon gyermekével.

Kis gyermek látása Amáliát mindig fájdalmasan izgatta fel: miért tagadta meg az ég tőle ezt az örömet? Ez a cigányasszony, ez a világ kóborja gyönyörködik magzatában, s boldogabb mint ő, a gazdag, a szeretett Grineusné.

De az okos, higgadt magisterné annyira elvesztette fejét, hogy mit se gondolva az előnytelen látszattal, megkérdezte az asszonyt:

— Nem láttál erre egy lovast menni, fekete lovon, arany szerszámmal?

Az asszony csak egyszerüen felelt: «Elment az már» s tovább gyönyörködött gyermekében, kis állát csiklandozta, s folyton gógicsélt neki, mintha a gyermek már értené s felelhetne reá: «Ne te ne, gi, gi, gi, gi, gi!»

Amáliát végtelen bántotta ez a játék, valamint sértette az asszony nem-bánomsága is vele szemben.

Láthatja az a rongyos, hogy ő uri asszony, mit játszik a porontyával, ha ő beszél vele!

Metszően, gőgösen mondta: «Hallode-e, mikor én szólok hozzád, ne babusgasd azt a szemétdombon szedett kölyköt, de ide hallgass!»

A cigányasszony felállt, szembenézett Amáliával, s mint egy jóslatot, ünnepélyesen mondta néki: «Hiszen hallottam, hogy a szemétdombon szedett kölyök apja után szaladsz.»

Amália csak mint egy tompa ütést érezte e szavakat, de nem fogta fel értelmüket, csak fuldokolva kérdezte: «Hát ki az apja?»

— Most ment erre, felelte a cigányasszony, még mindig ünnepélyesen.

— Alajos! a szent Alajos? kacagott Amália erőltetve.

— Nem az, — a másik...

A magisterné ismét elfuladt, mintha már értene valamit, de még se fogná fel egészen: «Hát mondd ki már, ki az apja?»

— Dobos lovag!

Velőtrázó sikolyban tört ki Amália aztán, mint a hiuz neki ment Arameának s arcába vágta: «Hazudsz! — szemtelen!»

Most már a cigányasszony is feldühödött, ő is sipitva beszélt: «Hát nézd meg! nem az ő szeme? Nem az ő szája? az ő hajzata?»

A gyerek ugyan kevéssé különbözött minden más három hetes cigány gyerektől, de Amália felgerjedt fantáziája csakugyan Dobos lovag vonásait vélte benne feltalálni. Arameára oda se nézve, jajveszékelt: «Neki adott gyermeket, ő jó volt anyának, még vonásait is reá bélyegezte, és én... semmi...!?»

Aztán ismét az asszonyhoz fordult: «De mit ér? sohasem fogja tudni, hogy az ő gyermeke, soha sem nézne felé se.»

Aramea ismét ünnepélyes szólásmódját vette fel: «Magáénak ismerte, nincs egy fél órája, hogy megcsókolta. Nyeljen el a föld, ha nem ugy van, kérdezd meg tőle magától, nem fogja letagadni.»

Leirhatlan düh és kétségbeesés fogta el Amáliát. Egy percig sem kételkedett az asszony sza-

vaiban. Érezte a beszédmódján, tudta, hogy igazat mond.

Zokogott, sirt, átkozódott. Egy pillanatra, mintha a gyermekre akarná magát vetni s megfojtani, de Aramea éles szeme észrevette a mozdulatot s vékony barna kezével megfogta Amália fehér gömbölyü csuklóját. Mint apró kigyók fonódtak hosszu ujjai Grineusné karja körül. Ez majdnem ájultan rogyott a földre s még soká sirt tehetetlen dühében, vergődő szerelmében, mert most már nemcsak sértett büszkeségében szenvedett, de elgázolt, megcsufolt szerelmében is.

Régen beesteledett, Aramea is régen eltünt a rajkóval, Amália még mindig a mohban tördelte kezét.

Félni kezdett — először életében. A hüvös esti szellő lecsillapitotta fellázadt idegeit, már gondolkozott és számitott: minden gondolata, minden számitása a boszué volt. Imádkozott is, de csak azért, hogy legyen ereje Dobost tőrbe csalni.

Tudta ő, hogy a lovag sérthetetlen, ki kell tőle szedni titkát, hogy mi védi őt? Mámorosabbá, szerelmesebbé kell tenni, hogy annál jobban elveszithesse.

Mint ahogy egy himzés öltésenként készül, ugy készült el fejében a boszu terve.

Mikor haza ért, sötét éjszaka volt. A magister nyugtalanul járkált a ház előtt. Még sem tudott ma ugy dolgozni, mint máskor.

— Hol voltál? — kérdezte határozott és nyers hangon, milyet még Amália sohse hallott tőle De jött Vaszily s a magister elhallgatott.

Mikor egyedül voltak bent a szobában, ismét kérdezte: «Hol voltál?» s mivel Amália nem felelt, ő folytatta: «Megmondom én, a fiu után mentél, rossz lettél, bünös lettél. Elkergetlek, menj! pusztulj.»

Amáliának először életébe tetszett a férje. Mintha fiatalabbnak, szebbnek látná. Végtelen szelidséggel mondta: «Nem, édes uram, nem vagyok rossz, csak egy hétig kérem még bizodalmadat, melylyel hét éven át megtiszteltél, vagy addig se,

talán csak három napig és mindent meg fogsz tudni. Meglátod, ki a te feleséged. Holnap irok Dobosnak, jöjjön el, ha megengeded. De hagyjál vele magába. Csak pár napra van szükségem, hogy becsülésedet visszanyerjem.»

Oly őszinte volt az asszony hangja, oly édes-lágy a szava, hogy Grineus Mátyás engedett valamit szigoruságából: «Jól van, Amália,» mondta még mindig hidegen, «egy hétig nem kérdem, mit csinálsz, jöhetsz, mehetsz, ahova akarsz. Ha bárki jön hozzád — nem bánom, ha Alajos is.»

Hevesen szólt közbe az asszony: «Alajos nem fog jönni!» — De Mátyás nyugodtan folytatta: «Nem bánom, ha Alajos is, nem foglak zavarni. Ha kellő felvilágositást adsz mai viselkedésedről, nem esik több szó közöttünk róla, de ha csalfaságon találllak — és jegyezd meg magadnak, nem vagyok se vak, se buta — akkor, ne lássalak többé, menj, a merre akarsz, de ne mocskold be tisztességes nevemet. Szegény nem vagy, ha pénzzé teszed ékszereidet, melyeket tőlem kaptál, megélhetsz belőle, különben — s itt keserüen felnevetett — egy szép asszony mindig megél, bárhol is.»

Amáliának fájt e nevetés, ártatlannak érezte magát, mert férje Alajossal gyanusitotta.

S az ártatlan, szenvedő, őszinte arcával csókolta meg Mátyás kezét, ki őt szeliden elutasitotta magától: «Jó, erre ráérünk egy hét mulva.»

XXIV.

Dalillák.

Szerényen, csendesen lépett be Amália másnap férje könyvtárába.

Grineus Mátyás nem tudott aludni, de dolgozni se birt.

A magára erőltetett nyugalom csak jobban növelte benső izgalmát, de azért egész önuralommal fogadta felesége köszönését:

— Jó reggelt, Amália, mi jót hoztál?

— Egy darab pergamentet kérek, levelet szeretnék irni, felelte egyszerüen.

Mátyás szivébe nyilalt a gondolat: «A szeretőjének ir!» — Alajost értve — de átnyujtotta a pergamenttekercset.

Amália ollóval metszett le egy kis darabot s Mátyás szemeláttára irta meg levelét, aztán átnyujtotta az irást férjének.

Dobosnak volt cimezve s csak e pár szóból állt:

«Nagy szükségem van kigyelmed tanácsára, jöjjön el estére, de egyedül jöjjön és maradjon itt, hogy legyen időnk egyet-mást megbeszélni.

Kész szolgája

Winkler Amália.»

Mátyás szó nélkül adta vissza a levelet, arca kissé felvidult.

Hátha mégis őszinte az asszony? hátha nem csalja meg? s majdnem meghatottan pillantott reá, de gyorsan visszazárkózott hideg nyugalmába.

Maga hivta be Vaszilyt, hogy az asszony adja át neki a levelet.

Vaszily nem akart menni: hogy ő nem ismeri az utat, hogy igy, hogy ugy. De Amália biztatta: «Ha elmégy a keresztes fáig, onnan csak egy csapás visz az erdőbe, nem lehet eltéveszteni.»

— Honnan tudod te ezt ilyen körülményesen? — kérdezte Mátyás ismét gyanakvóan.

— Dobos mondta el nekem. Hivott, hogy jöjjek el egyszer veled megnézni a cédruspalota kincseit.

— De te erről soha sem szóltál nekem.

— Minek? ha ugy is tudom, hogy nem megyünk el.

Végre Vaszilyt elinditották.

Nem is tévesztette el az utat, meg sem állt a Dobosánka kapujáig, hol hangosan bekiáltott: «Hirt hozok Worochtáról!»

A kapu-őr nem kérdezte meg, beereszsze-e? tudta már ő is, mint az egész legénység, hogy

hir Worochtáról csakis kedves lehet gazdájuknak.

Dobosnak pedig fel se tünt a kapu-őr e fegyelmetlensége. Meg se kérdezte Vaszilyt, hogy juthatott be? csak izgatottan vette el tőle a levelet, forgatta, nézte, mintha kibetüzné, aztán hivatta Alajost:

— Olvasd! — mondta majdnem kérően.

Majd faggatta Vaszilyt: «Ki adta neked ezt a levelet?»

— Az asszony, meg az ur! — mondta ez.

Bár Dobos elcsodálkozott, hogy mit akarhat ez az ur tőle? s hogy Amália miért hivja? de nem ért reá fejét soká törni.

Alig hogy Iván felnyergelte a táltost, repült Worochta felé a szerelmes lovag.

Két nyugtalan sziv várta ott megérkezését: Amália alig tudta elcsititani keblében azt a malmot, melyet a vér hajt s mely az életet őrli meg.

Mátyás pedig szörnyen szenvedett kétélyeitől, féltékenységétől: Hátha mégis Alajos jön? Ha titkos levél ment érte?

Végre látszott az országuton a hatalmas fekete mén, hatalmas szép lovasával.

Amália ugy érezte, hogy most teljesül sorsa. Végtelenül izgatta az is, hogy fog Mátyás viselkedni? De a csillagász arca ismét nyugodtabb, derültebb volt.

Szivélyesen fogadta a lovagot, s mondta neki:

— Dolgom van Jassenowban, csak holnap este kerülhetek haza. Bocsáss meg, ha magadba hagylak, de itt lesz Amália szolgálatodra, igy talán nem unandod tulságosan magad szerény hajlékunkban?

Mátyást ugyan gyanuja még nem hagyta nyugodni:

— Ha Alajos mégis eljönne? Ha Dobos róla hirt hozna? — De már egyszer megigérte, hogy egy hétig szabad kezet enged az asszonynak, megtartja szavát, még ha belehalna is — s lassan, kimérten ment el a Mucuson, vissza se nézett, meg se fordult.

Szótlanul állt egymással szemben Dobos és Amália. Végre a lovag szakitotta meg a csendet:

— Mit jelent mindez? Férjed tud róla, hogy hivattál, s most magunkra hagy! Te nem szólsz. Gyanit valamit? Vagy elhatároztad magad végre, hogy az enyém lész? S vége a tettetésnek, alakoskodásnak?

Senki sem lett volna boldogabb, mint Amália, ha csakugyan vége lett volna a tettetésnek, s ha a lovagnak szemébe vághatná egész mérge keserüségét, ha megmondhatná neki, hogy utálja, gyülöli, mióta gyermekét látta, mióta tudja, hogy mással folytat viszonyt, mióta — — — mióta szereti szerelmes őrülettel s ő megcsalja, megalázza, megveti. De hiszen, ha szólna, akkor mindennek vége lenne, s egyetlen kivánságát: bosszuját, véghez nem vihetné.

Azért a gyülölet egész szenvedélyével, mely hajszálra hasonlitott a legforróbb szerelemhez — vagy talán az is volt? — omlott a karjába. Ölelte, mintha csak meg akarná fojtani — talán akarta is? — végre fuldokolva mondta:

— És te el tudtad türni a tegnapot anélkül, hogy felkerestél volna! Te megálltad, hogy a nap lemenjen, azon hideg szavak, tekintetek felett, melyeket váltanunk kellett.

— Én utánad mentem az erdő szélére, de te nem vártál ott.

— Te voltál az erdőszélen? — szólt Dobos elképedve, — ő nem gondolt Arameára, csak arra a végtelen, meglopott boldogságra, melyet saját hibája által veszitett el. Vele lehetett volna s elmulasztotta! Egy elkárhozott lélek nem szánhatja jobban büneit, mint Dobos szánta e mulasztást.

De Amália e levertséget és ijedelmet Arameával hozta összefüggésbe, mi még jobban szitotta már ugyis izzó gyülölségét. Találékony és sokoldalu lett e gyülölség tüze alatt. Uj hangnemeket lelt szerelmében, édesebbeket, izgatóbbakat, mint valaha.

Most tudta meg Dobos csak igazán, hogy mi a boldogság.

Valahogy bünösnek érezte magát Amáliával szemben, hogy nem várt reá az erdőszélen. E tudat annyira nyomta a szivét, hogy a martyrok extásisával szomjazta a vezeklést, a jóvátételt, valamely nagy áldozatot, mit érte hozhat.

Fájt neki az az édes jóság, melylyel Amália elhalmozta őt — az érdemetlent!

Megkérdezte százszor is, ezerszer is, mit tehetne érte? Mit áldozhat neki?

Eleinte Amália csak azt felelte:

— Szeress és légy boldog, ez minden kívánságom.

De ez még meghatottabbá hangolta a lovagot.

— Nem, édes egyetlen rózsaszálam, ez nem elég. Kívánj valamit, ami nekem fáj, ami nekem nehéz legyen.

— Olyat nem kívánok, de inkább valamit, mi jobban egyesitsen minket.

— Lehetünk mi még jobban egyek?

— Már többször akartam tőled kérdezni életed sorát.

— Csak kérdezz, szerelmem, előtted nincs titkom.

— Csak ugy mondod te azt, nektek, férfiaknak, mindig vannak titkaitok az asszonyok előtt, mert ti lenézitek az asszonyt.

— Oh, édes királyném, hogy gondolsz ilyet? Hiszen nem tartom magam arra se érdemesnek, hogy a lábod porát megcsókoljam.

— Igy beszéltek ti mind, hogy megnyugtassatok, mint a gyermeket. Látod, Mátyás csak eléggé szeret, azért azt hiszed, beavatna tudományos titkaiba?

Ügyes fogás volt Amáliától e percben Mátyást emliteni. Ügyes és merész. Tudta ő, hogy ez vagy tökéletesen lerontja vagy fokozza beszédje hatását — fokozta. — — —

— Te beszélsz a Mátyás szerelméről?!

— No, és te se lennél más!

— Próbáld meg!

— Tudom, hogy minden dobosánkai legényed tudja például sérthetetlenséged titkát, nekem pedig bizton nem mondanád meg.

Egy pillanatra a józanság hüvös árama belevágott Dobos mámorosan forrongó agyába:

— Ezt nem mondom meg! — gondolta, do gondolatát nem merte kimondani.

Amália nevetve folytatta:

— Ne is mondd, édes! Csak tréfáltam, s be akartam neked bizonyitani, hogy ti mind megvetitek az asszonyt, hogy soha, soha lélekben nem füzitek magatokhoz.

Dobos körül fonódott Amália fehér karja, orcáját érintette puha, selymes haja.

A lovagban ismét felébredt az áldozatkészség, elseperte a józan áramot, ragadta magával a gondolat:

— Mindent ez asszonyért! — s odaadóan mondta neki:

— De igen, lelkedet lelkemhez füzöm. Kérdezz bármit, te nem vagy más, te *én* vagy! Előtted nincs titkom, — ismételte nyomatékosan.

— Hát mondd meg, mi adja neked a sérthetetlenséget?

Dobos lehajtotta fejét egészen Amália ölébe, s hajára mutatott:

— Nézd, fejemen két aranyhajszál. Mig ez ott van, sérthetetlen vagyok, fegyver nem fog engem, veszély nem érhet.

Ha látja Dobos Amália szeme villámlását, bizton megijed vala tőle. De csak csókját érezte, csak szive dobogását hallotta.

Amint az est reájuk szállt, mindig csendesebbek lettek. Csak néha mondták halkan egymás nevét, azután ezt is elhagyták.

Az asszony keze Dobos haját simogatta, s mindig kissé megrezdült, ha ujjai alatt a két arany hajszál ércesebb merevségét érezte.

Mint éjjeli pille szárnyai, oly könnyen jártak a fehér ujjak a lovag fekete hajában, becéző, megnyugtató, elaltató mozdulattal, egyforma simitással, gyülöletének — vagy mint Dobos hitte,

szerelmének — egész áramát elöntve, a lovag fején.

Az asszony kezébe ömlött egész lelke, minden vágyódása, minden szenvedélye.

Dobos már nem birta ki az áram feszültségét. A teljes boldogság kimerültségével hajtotta le fejét Amália gömbölyü vállára.

Talán nem aludt, de öntudatlanabb volt, mintha a legmélyebb álom környékezte volna.

Csak egyszer mondta:

— De jó itt, hagyjál itten!

Aztán lehunyta szemét. — — — — — —

Gyorsabban jártak a fehér ujjak a fekete hajban. Már közöttük volt az aranyhajszál, de akkor Dobos felnézett, — talán az angyal felébresztette? — De ő nem értette meg a védő szózatot. Ajka Amália ajkát kereste.

— Édes drágám! — mondta neki, aztán visszahelyezkedett puha pihenő helyére.

Az asszony már alig állta az izgalmat, érezte, hogy nem birja soká. De összeszedte minden erejét: Ha most nem sikerül, vége mindennek, tovább csal, léhán, büszkén, sértetlenül. Akkor már nem tudok többé neki ellentállni. Rabszolgája leszek, nyomorult szeretője! S e végső erőfeszitésben oly könnyüvé, oly ügyessé tudta tenni ujjait, hogy egy kis mozdulattal kitépte az arany hajszálat. Dobos megmozdult, de nem ébredt fel egészen, mert Amália egész csóközönnel halmozta el, s e csókok leghevesbbje között, kitépte a másik aranyszálat is.

Mig egyik keze a hajszálakat tartotta, a másikkal gyógyitó, megnyugtató mozdulatokat tett, hogy a lovag ismét mámorosan omlott vállára:

— Drágám, szépem, de jó itt! Hagyjál itt meghalni, mert már nincs mit keresni a földi boldogságból, — rebegte hálásan, az asszony derekát körülfonva karjaival.

Ezalatt Amália a két arany hajszálat ügyesen kebelébe csusztatta, oda, ahol a fodros vászon nyakbetét fehéren emelkedett ki a sötét posztóderékból.

Ismét szabad kezeivel ujból simogatta a lovag haját, arcát, majd kezébe vette két kezét, azt szoritotta szivére az arany hajszálakat takaró derék felett. Örült, szilaj öröm volt szivében, azért dobogott oly sebesen, vadul, hogy a lovag azt hitte, nem birja ki e sziv a nagy szerelmet, s ismét csak hálásan csókolta az asszony kezét.

— Mikor jösz megint?

— Holnap.

— Nem, gyere holnapután, addig beszélek vele, — már nem nevezte meg férjét. — Hátha mégis csak a tied leszek, egészen, örökre, mert nem lehet az máskép.

Most már Dobos nem talált se szavakat, se csókot. Azt hitte, megöli a boldogság. Heves fájdalmat érzett a fején:

— Tedd még egyszer fejemre kezedet! — mondta kérően.

Amália keze reszketett, mikor a két arany hajszál üres helyét érintette.

XXV.

A férj.

Mátyás soká nem jött haza.

— Igy hamarább mulik az idő, — gondolta, mert nagyon nehezen türte a percek folyását.

Nem volt neki semmi reménye, hogy felesége ismét tisztán álljon előtte, tehát legyen meg mielőbb az a temetés: az ő boldogságának temetése!

— Ha még soká tart, gyilkos lesz belőlem, — mondta magának. Horoszkopomban van gyilkosság, de mellette van a bizonytalanság jele is. Legalább ezt kikerülhetném!

Amália pedig hiába várta férjét másnap. Még harmadnap reggel se volt otthon.

Az asszony izgalma leirhatlan lett: Ha nem jön haza Mátyás, vége bosszutervének.

Dobost ma estére hivta. Ha ő jön előbb, ha

még egyszer meglátja, tudja, hogy gyenge lesz, összedől az egész épitmény, szétfoszlik fáradságos és szorgalmas munkája. Akkor hiába és hasztalanul tette megsebezhetővé, eddig sérthetetlen, hatalmas szeretőjét.

Arra a gondolatra, hogy más is bánthatná Dobost, mint az ő boszuálló keze, iszonyu szivfájdalmat érzett.

Kivette kebeléből a két arany hajszálat, csókolta, sirt felette, s már megbánta tettét, mert a tegnapelőtti estén nemcsak Dobos érezte a szerelem boldogságát. Amália oly jól játszta szerepét, hogy végre már csak félig volt tettetés, s a gyülölséggé fanyarodott szerelem mindig visszakivánta régi édességét. Már-már hajlandó volt Mátyást valami uj mesével fogadni, de egyszerre ismét eszébe jutott a gyermek, a boldogan gőgicselő gyönyörü czigányasszony, eszébe jutott első találkozása a lovaggal, mikor ez őt Iván szeretőjének szánta, eszébe jutott mondása: «hogy ő nem anyának, csak szeretőnek való,» s ismét a gyermekre gondolt.

Hideg gyülölséggel vette elő ujból a két arany hajszálat, egy finom ollóval porszem-apró darabokra vágta. Aztán egy régi könyvből két elfakult fűlevelet vett ki, — szentelt buza volt az, — ezeket is összevágta, s a zöldes aranyport gondosan tette el egy kis kék selyem zacskóba.

Már esteledett.

Rettentő zivatar vonult fel az égen. Nyári hevességü, őszi hidegségü zivatar.

Zengtek a megtorlódott felhők körőskörül. Hullottak a villámok. Sivitó szél fütyölt a hajladozó fák között.

— Csak már Mátyás jönne! — ismételte Amália nyugtalanul.

Egyszerre csak két villámlás között, mintha gondolata testet öltött volna, előtte állt ura.

Az elmult napok szenvedései által megtört, de az izgalmak tüzétől megfiatalodott ura.

Sápadt volt, mint egy kisértet, s még a szokottnál is soványabb.

De a csillagász révedező tekintetének nem volt semmi nyoma, sőt inkább szeme fürkésző és nyugtalan tüzben égett.

Amália őszinte örömmel borult férje nyakába:

— Csakhogy már itt vagy végre!

Grineus Mátyás fáradtan mondta:

— Hagyjuk ezt! Hiszen talán e hétnek is vége lesz egyszer?

— Már vége is van, — felelte Amália izgatottan. — Siess édes jó uram, legfeljebb egy óra idő van még, hogy megboszuljad becsületed sérelmét, hogy elpusztitsd a világ legnagyobb bünösét.

— Hát bevallod?

— Nincs mit bevallani, — de elmondom... Vedd elő fegyveredet, nézd meg, nem rozsdás-e? tüzet ad-e a kova?

— Miért a fegyver?

— Hogy kioltsad azon gyalázatos féreg életét, ki a te hű feleségedet bemocskolni merészelte.

Mátyásnak elállt a lélegzete: «Hát mégis igaz? bünös vagy!?»

— Ha bünös az, akit a villám lesujt, vagy ha az, kit egy eldobott kő talál, ugy igen. Ha pedig a szivben és az akaratban van a vétek, ugy itt a te ártatlan, tiszta feleséged.

— Hát mégis Alajos?

— Nem, nem, ezerszer nem. A gyilkos, a rabló az az utszéli király: Dobos.

A magister felkiáltott: «Az nem lehet, hiszen Dobost te magad hivattad!»

— Igen, mert tudtam, hogy sérthetetlen, nem akartalak kitenni párviadalnak azzal az ördöngőssel. Reszkettem életedért, meg kellett tudnom, miben áll varázsa.

Most már tudom, ime: e két arany hajszál volt fején, ő maga mondta, hogy ez védi...

— Hogy jutottál ehhez? — kérdé Mátyás csodálkozva.

— Altatót adtam be neki, erős borral részegitettem meg, akkor kihuztam, itt van összevágva két szentelt buzalevéllel. Töltsd a fegyveredbe

egy ólomgolyóval. Öld meg édes párom, ahogy érdemelte.

Ma estére ide hivtam.

Azért tudom én a dobosánkai utat, azért barátkoztam vele szinből, azért mentem az erdőbe, hogy lássam, hova fordul be.

Ott a keresztes fánál, ott várj reá. Ő nem láthat téged, de te eltalálod, ha sötét lesz is. Az arany hajszál elviszi golyódat a kigyó szivébe.

— Megölöm! — mondta Grineus Mátyás, — de nem orozva. Szembe állok vele. Gyilkos nem leszek.

— Nem gyilkos az, ki egy gonosztévőt kivégez. Hiszen dij van fejére kitüzve. Az országot szabaditod meg egy Isten ostorától.

Mátyás még habozott, ekkor belekezdett felesége egy elbeszélésbe, mely Mátyás minden csepp vérét felforralta.

Előadta Amália, hogy mennyire nem bizott ő Dobosban első perctől fogva, hogy még a magister mondta neki: milyen finom, okos ember.

Hogy nyerte meg aztán a lovag bizalmát, barátságát, komoly beszédjével, tiszteletteljes modorával, mig egy este — vagy két hét előtt ... Amália eltakarta arcát, mintha nem tudná kimondani — aztán lefestette a helyzetet, védtelenségét, kétségbeesett védekezését ...

A magister többször felkiáltott: a gyalázatos! a gyalázatos!

Amália folytatta: hogy akart másnap a szikláról leugrani, magát megölni, de remegett ura nyugalmáért, aztán ezt a tervet eszelte ki; milyen rettentő volt neki imádott férje tekintetét türni, milyen nehéz, folyton szinlelni.

— Szegény asszony! mondta a magister gyöngéden, mit szenvedhettél! De milyen okos és erős lelkü vagy! s majdnem nyugodtan ült az asszonynyal szembe s figyelte az elbeszéléstől kipirult arcát. De mikor Amália elmondta neki, hogy a lovag csak tegnapelőtt is megcsókolta, hogy neki becsülete és boszuja érdekében türnie

kellett e csókot, sőt férje iránti hüségből még vissza is adta, — akkor már a magister szeme karikákat hányt: «Megölöm!» sziszegte s alapjában örült neki, hogy a gaz csábító vére le fogja mosni azt a szennyfoltot, melyet csak a gonoszság ejtett az ő ártatlan bárányа tiszta fehérségén.

Most már, bármit mond neki Amália, elhiszi, mert ugy akarta. Majdnem boldog volt, hogy szenvedései miatt mást okozhat, mint imádott nejét, hogy az a gyülölt árnyék, mely becsületét elrabolta, boldogságát feldulta, végre alakot öltött, alakot, melyet ő elpusztithat, ő, a gyenge öreg ember, a nagy hatalmas Dobost!

Aztán majd kárpótolja azt a drága jó asszonyt mindenért, mit érte szenvedett, százszoros bizalommal fizet ezért a gyáva bizalmatlanságért.

Mig ő tudományos álmainak élt, az asszony mint egy veszta-szüz őrködött a tüzhely szentélye felett!

A magister gondolatban mind jobban beledolgozta magát felesége iránti bámulatába. Igy akarta ő ezt s hálás volt érte az asszonynak, hogy ugy megkönnyitette neki ebbeli akaratát.

— Megyek! — mondta feleségének, — s mielőtt a hold változása beállana, Dobos sorsa beteljesült.

Levette ócska fegyverét a szegről, beletöltötte a varázsport a golyó mellé. Feleségét gyöngéden, szenvedélyesen ölelte meg s ment az erdőszélre, nemes vadra lesbe.

XXVI.

Világit egy ablak.

Nagy készülődés volt egész nap a cédruspalotában. Zöld galyakkal, virágokkal diszitették fel az egész várat, fényesitették a fegyvereket, tisztitották a lovakat.

Dobos kiadta a rendeletet, hogy minden embere a legnagyobb diszben álljon ki, valamint teljes fegyverzetben.

Ő maga hivta össze embereit a nagy terembe: «Fiuk!» — mondta — «ma megyünk a legdrágább zsákmányért. Menyasszonyomat hozzuk el!»

Szép, kegyes urnőt adok nektek. Fogadjátok azon tisztelettel, mely a mi asszonyunkat megilleti.

Örömrivalgás követte szavait: «Asszony lesz a Dobosánkán!» Oly hihetetlennek látszott ez nekik s azért oly csoda-szépnek.

— Lehet, hogy harc is lesz érte, folytatta a lovag, de lehet, hogy magától, akadály nélkül hajlik felénk s ti csak diszkiséretnek jöttök, azért, készüljetek mindenre.

Három óra tájban felhők mutatkoztak a nyugati égen.

Dobost ez igen bántotta: «Még vihar lesz s ő, a szelid, a galamblelkü félni fog!»

Ugy szerette volna Amáliát csillagfénynél, holdvilágnál, haza hozni — de csak mindig sötétebb lett.

— Semmi! — vigasztalta magát, — vihar zengi nászénekünket, villámok világitják szerelmes utunkat, viharban, égzengésben, igértetett nekem a boldogság. Viharban, égzengésben, villámlásban, teljesüljön is az igéret!

Alig tudta elvárni a délutánt.

Hogy a vihar erősebb lett, a legénység is nyugtalankodott: «Csak már ez a nagyszáju szél elállna!» — mondta Ichnát.

— Bizony nem menyasszonyos idő, — felelte Vaszily. — De minden rossz idő dacára nemsokára lóra ültek.

Diadalmasan indult ki a sereg a nagy kapun.

A lovak is, mintha tudták volna, hogy ma ünnepélyre mennek, büszkébben hányták fejüket. A Táltos különös szépen nézett ki, aranyrezes kantárjával, csótáros szerszámjával.

A Gunáron, mint Alajos szürkéjén, majdnem éppen ily értékes szerszám fénylett. Biborbársonyból volt mindháromnak a takarója. A többi legénység lovai is szépen néztek ki, fényesre kitisztitva, szépen felékesitve.

Egy hercegasszony is beérhette volna ilyen diszkisérettel.

De a lovasok fegyverei — bár szintén szép és értékesek — már nem csak parádéra valók voltak: kardok, lándzsák, élesen kifenve, puskák megtöltve.

Még korán lehetett, mikor az első tisztásra értek, mert, a mindig jobban közelgő zivatar dacára, elég világos volt.

A tisztás közel lévén az erdőszélhez, tulkorán értek volna Worochtára.

Amália a lovagot estére hivta s Dobos tudta, hogy kedvese nem szereti, ha kivánságát nem figyelik. Igy leszállást parancsolt.

Kis ideig vártak, de a vihar mindig félelmetesebben zúgott, a villámok hulltak, a menydörgés mély morajból éles csattanásokra váltott.

Egészen elsötétült az erdő belseje, lassan leszállt az alkony, Dobos a sötétséget örömmel köszöntötte s harsányan adta ki az utolsó parancsot: «Lóra fiuk! Hej, vágtassunk hozzá! mert tudjátok meg, szeretem halálig!»

Az ut itt már szélesebb, és nem oly meredek volt. Közeledtek az erdőszélhez. De már oly sötét lett, hogy nem lehetett az erdőből kilátni.

A zivatar, a vihar csak erősbödött, de a megkönnyitő eső, mintha nem tudna kiválni belőle.

Egy-egy fakó fény rezdült át az erdőn, aztán ismét sötétség. Dobos vigan mondta: «Most már vágtassunk, ha sötét is van, itt már nincs akadály.»

Iván, ki mellette lovagolt, óvatosan intette: «Édes gazdám, én nem jót sejtek, az éj nagyon sötét, az erdőnek száz rejteke van. Kék szilvával álmodtam, mi halált jelent.»

Dobos kissé türelmetlenül felelt neki: «Hát mi ketten még félni is tudnánk? mikor tudod, hogy gazdádat nem fogja fegyver, hogy sérthetetlennek bizonyultam száz ütközetben, te pedig árnyékom vagy. Látod, már itt ki is érünk, világosabb van.»

— Most csak hozzá gyorsan, ahogy a lovunk bír!»

Épen az erdőszélre értek, Dobos és Iván elől, a sereg utánuk vágtatott, de csak vagy két percig, mert egy fa mögül egyszerre kis tűzfény világított fel, egy fegyverdördüléstől követve.

A harcra szokott lovak egyszerre megálltak.

Elől a táltos, mintha ércbe lenne öntve. Dobos is ugy ült rajta, mint egy ércszobor. De majdnem abban a pillanatban — mint mikor az erdőn kidől a szálfa — a hatalmas lovas megingott nyergében, s lefordult a ló oldalán.

Iván már mellette állt, ő fogta fel karjába az összeeső lovagot.

Lába még a széles kengyelvasba volt fogva, ezt Alajos — ki szintén leugrott lováról s oda sietett — szabaditotta ki.

Dobos feje Iván ölében pihent. A táltos mellettük állt mozdulatlanul.

A legények mind, elerésztve lovaikat, a rémület meglepetésével álltak körbe.

Halálos csend volt néhány percig, s a lovag melléből patakzott a meleg vér.

Mind levették fövegjüket, azt hitték, vezérük már meghalt. De Dobos felnyitotta szemét s igen halkan mondta: «Vége az életnek, vége a varázsnak!»

Felzudult a sereg, felébredt bennük a düh zivatarja, ide-oda futkostak a sötétben, hogy a gyilkost, a láthatatlan ellenséget megtalálják, de csak fatörzsökbe csapódott boszuálló fegyverük.

Iván magánkivül csókolta haldokló gazdája kezét, s kétségbeesetten kérdezte: «Édes jó uram, egyetlen vezérem, hol vannak ellenségeid? Megyünk, megboszulunk! mondd, merre keressük?»

Dobos csak szomoruan intett: «Az én ellenségem az, kit legjobban szerettem, ki kihuzta két arany hajszálamat — — most már tudom — — de már késő — — éreztem én, mikor történt — de akkor álomjáró voltam és később elfelejtettem.»

— De hát ki tehette tönkre a mi hatalmas vezérünket? — kérdezte Iván kezét tördelve, oly hihetetlennek, oly borzalmasnak látszott neki ez a változás.

Még halkabban szólt Dobos hangja: «Engem is csak asszony visz a sirba. Az asszonyhűség olyan, mint a viz habja, jön, megy — elfolyik. Ássátok meg itt siromat, hogy porladó csontjaimat erdei vad szét ne hordja. Harangszó lesz az erdő zúgása. Aztán siessetek! Ha eltemettetek, széledjetek világba, a sötét éj megvéd, én már nem védhetlek.»

Fáradtan hanyatlott vissza, de pár perc mulva ismét felnézett: «Itt vagy még, Iván? — tedd le fejemet a puha mohba, aztán menj te is sirt ásni, sürgős a munka. — — Ha valamelyiktek meglát egy cigányasszonyt, kit Araméának hivnak, mondjátok meg neki a helyet, hogy hozza el egyszer a fiamat, imádkozni az én szegény bünös lelkemért!»

Többet nem szólt.

Iván csendesen helyezte el gazdája fejét a puha mohba, aztán ment ő is a sirásókhoz.

A vihar kissé elvonult, egy-egy kóbor csillag is feltünt már a szaggatott felhők sötét fátyola között.

A legények gyors munkában, karddal, lándzsahegygyel vájták a földet. Szó nem esett, csak a fegyverek megcsikordulása hallatszott, ha követ ért a penge, vagy a nedves föld nehéz leomlása, mikor az egyik fiu, ki két kezével szedte ki a meglazult földet, a mindig mélyedő gödör szélére dobta.

Lassan nőtt a sirgödör, mig Dobosból lassan szakadt ki a lélek.

Mikor végre elég mélynek látták a vermet, s oda mentek a lovaghoz, hatalmas vezérük már halott volt. Hideg és merev.

— Mily nagy! — mondta Alajos fölébe hajolva, aztán halotti imába fogott.

Iván zokogva boritott reá néhány fenyőgalyat szemfedélnek.

Mind akarták vinni a halott vezért. Husz kéz is nyult utána, óvatos gyöngédséggel helyezték el a sirba.

Mind dobott reá egy göröngyöt, aztán még egyet, és még egyet, mig egy kis halom emelkedett a dült fák között, a zöld mohba.

Mint az éji kisértetek tüntek el a legények. Ki lovon, ki lovát vezetve, ki nem lelte paripáját, gyalog, lassan vagy futva, szó nélkül, tünemény-szerüen, árnyék módjára.

— — — — — — — — — — —

A vihar néhány száraz levelet fujt a kis halomra, s távolról, mint egy templom örök mécse, hivogatóan, édesen, melegen világitott egy ablak — az *egy* asszony ablaka.

ORSZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

Egy világraszóló büntett.

Nem hisszük, hogy lenne olvasóink közül valaki, aki ne hallotta volna hirét Manolescu Györgynek, ennek a veszedelmes iparlovagnak. Ez az ember Párisban egy másfél millió koronás csalást követett el szinte páratlan genialitással. Elment Páris leghiresebb elmegyógyászához és igy szólt:

— Tanár ur, X. herceg vagyok. Fivérem elmebeteg, folyton ékszerekről fantáziál. Fel akarom vétetni a szanatóriumba.

Eközben a szélhámos barátnője felkeresett egy hirneves ékszerészt, akitől megtekintés céljából egy másfél millió értékü brilliáns diadémot vitt magával az elmegyógyász szanatóriumába. Az ékszerész első segédjével küldte el az ékszert az elmegyógyintézetbe, ahol a mi szédelgő barátunk átvette a dobozt és bevezette a segédet az elmegyógyászhoz, aki a megállapodás szerint rögtön lefogatta az ápolókkal. A szélhámos pedig eltünt az ékszerrel. Csak két nap mulva derült ki a tévedés, amikor a segéd már csaknem tényleg megőrült.

A detektivek felkutatták Manolescu lakását, ahol azonban nem találtak egyebet, mint egy előttük ismeretlen nyelven irt illusztrált képes lapot, ami nem volt más, mint a Tolnai Világlapja. Manolescu hosszu időn át Magyarországon tartózkodván, kitünően birta nyelvünket, és mindig megvette lapunkat a szálloda előtt levő ujságárusitótól. Ez lett a veszte. Elutazása előtt egy csomó zálogcédulát hagyott az ujságárusitónál azon célból, hogy kiváltva, Milanóba küldje utána. Ott meg is csipték a szélhámost három nap mulva.

Jellemző a Tolnai Világlapja elterjedtségére, hogy Párisban magyarjaink nélkülözhetetlennek tartják és ezért több mint 60 helyen árusitják lapunkat. Csak mellesleg jegyezzük meg, hogy az előfizetési ára félévre 6 korona és a kiadóhivatal (Budapest, VII., Dohány-utca 16.) ingyen küld mutatványszámot az érdeklődőknek.

KÉPESKÖNYVEK 3 éves kortól 7 éves korig.

REMEK KIVITELBEN.
MINDEN KÖNYV TELJESEN ÚJ!

Elsőrangu ajándékkönyvek, melyek a „Magyar Kereskedelmi Közlöny“ hirlap- és könyvkiadóhivatalában, Budapest, VII., Dohány-u. 16—18. sz. megjelentek és ugyanott, valamint minden könyvkereskedésben bámulatos olcsó áron kaphatók.

Az alább felsorolt képeskönyvek kizárólag előkelő magyar művészek festményei után Magyarországon készülnek. Utólérhetetlen szinhatás! Gyönyörü, gondos kivitel! 10—14 szinben nyomott képeken üde, bájos gyermekjelenetek, komoly és vidám állatképek, kitünően összeállitott és magyarázott szemléleti oktatás.

Középnagyságu képeskönyvek.

Egy-egy könyv ára bérmentve 50 krajczár.

Elszakithatatlan lemezen. Ezen 50 krajczáros képeskönyvek hosszusága csukott állapotban 13 cm., szélessége pedig 16 centiméter. Igen sok szines képpel és hozzávaló versekkel. —

Kis állatkert
Képes versikék
Kedves órák
Jer, mulassunk
Kicsinyeink világa
A legszebb képeskönyv
Kis pajtásom
Kis mama meséi
Mindenféle tarkaság
Mit mesél anyuska
Drága magzatunknak
Nézzük csak
Százszorszép
Csodaszép képesvilág
Boldog napok
Karácsony
Reggeltől estig
Kis czirkusz
Kis világ

Megrendelhető a „Magyar Kereskedelmi Közlöny“-nél, Budapest, VII., Dohány-utcza 16—18. sz.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Királyi közjegyzői okirattal igazoljuk,
hogy összes meseköyveink, képeskönyveink és ifjusági irataink minden része magyar gyártmány.

Meg lesz lepve,
ha meghozatja a MAGYAR KERESKEDELMI KÖZLÖNY (Budapest, Dohány-utcza 16—18) hirlap- és könyvárjegyzékét, hogy az mi mindent tartalmaz.

A DIVATLAPOK KIRÁLYA!

A „BAZÁR" a divatlapok királya. — Meglepő szépségével és tartalmával azonnal varázsszerű gyorsasággal hódította meg a nők olvasóit. Kérjen ezen lapból mutatványszámot. A „Bazár" kiadóhivatala Budapest, Dohány-utcza 10. szám.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár